ΑΣΤΗΡ ΤΗΣ ΑΝΑΤΟΛΗΣ

«Πάντα δοκιμάζετε, τὸ καλὸν κατέχετε».

Ἔτος 70ον ΜΑΡΤΙΟΣ, 1934. Ἀριθ. 3.

Η ΔΥΝΑΜΙΣ ΤΗΣ ΠΙΣΤΕΩΣ

«Ὦ γύναι, μεγάλη σου ἡ πίστις· γενηθήτω σοι ὡς θέλεις!»
(Ματθ. ιε΄. 21—28. Μάρκ. ζ΄. 29).

Δὲν ὑπάρχει δύναμις ἐν τῷ κόσμῳ τούτῳ ἰσχυροτέρα τῆς πίστεως. «Πᾶν ὅ,τι ἐγεννήθη ἐκ τοῦ Θεοῦ νικᾷ τὸν κόσμον. Καὶ αὕτη εἶναι ἡ νίκη ἡ νικήσασα τὸν κόσμον—ἡ πίστις ἡμῶν» (Α΄. Ἰωάννου ε΄. 4). Οὐ μόνον νικᾷ τὸν κόσμον, ἀλλὰ δύναται νὰ νικήσῃ, νὰ θέσῃ εἰς ἐνέργειαν, καὶ αὐτὸν τὸν βραχίονα τοῦ Παντοδυνάμου (Ἰωάν. ιδ΄. 13—14, ιε΄. 7). Ὁποία σειρὰ νικῶν καὶ θριάμβων τῆς πίστεως ἐκτίθεται ἐν τῷ ια΄. κεφ. τῆς πρὸς Ἑβραίους ἐπιστολῆς! Μεταξὺ δὲ τῶν εὐγενῶν παραδειγμάτων ἀληθοῦς πίστεως, ἔξοχον θέσιν κατέχει τὸ τῆς Συροφοινίσσης γυναικός, περὶ ἧς τὸ προκείμενον χωρίον.

«Καὶ ἰδού, γυνὴ Χαναναία ἐξελθοῦσα ἀπὸ τῶν ὁρίων ἐκείνων, ἐκραύγαζεν αὐτῷ λέγουσα: «Ἐλέησόν με, Κύριε, υἱὲ Δαβίδ! Ἡ θυγάτηρ μου κακῶς δαιμονίζεται».

Α΄. Ἡ κραυγὴ εἶναι σημεῖον ζωῆς. Ἡ πρώτη κραυγὴ τοῦ βρέφους δεικνύει ὅτι ἐγεννήθη ζῶν. Ἡ κραυγὴ οὐχὶ σπανίως ἐκφράζει χαρὰν μεγάλην, πληροῦσαν τὴν καρδίαν. Συνήθως ὅμως ἡ κραυγὴ ἐμφαίνει ***στενοχωρίαν, πόνον ψυχικόν, θλῖψιν, φόβον*** καὶ τὰ τοιαῦτα. Ἡ κραυγὴ τῆς Συροφοινίσσης προήρχετο ἐκ στενοχωρίας καὶ θλίψεως ψυχικῆς ἕνεκα τῆς καταστάσεως τῆς θυγατρὸς αὐτῆς·

Πόσον μέγας, πόσον καταθλιπτικὸς πρέπει νὰ ἦτο ὁ πόνος καὶ ἡ στενοχωρία αὐτῆς, καὶ πόσον ἰσχυρὰ ἡ πρὸς τὸν Χριστὸν πίστις τῆς ἀλλοφύλου ἐκείνης γυναικός, ὥστε νὰ κραυγάζῃ οὕτω διὰ ἔλεος! Μόνον φιλόστοργος μήτηρ, βλέπουσα τὸ μονογενὲς αὐτῆς τέκνον κατεχόμενον ὑπὸ ἐπικινδύνου νόσου, δύναται νὰ ἐννοήσῃ τὰ αἰσθήματα καὶ τὸ θάρρος τῆς Συροφοινίσσης ἐκείνης μητρός, ἀποτεινομένης οὕτω πρὸς πρόσωπον ἔξοχον, ὁποῖος ὁ Χριστός, καὶ ἐνώπιον ἀπείρου πλήθους.

Κατὰ πᾶσαν πιθανότητα ἡ πτωχὴ ἐκείνη μήτηρ εἶχε καταφύγει εἰς τοὺς ἐξορκιστὰς καὶ γόητας καὶ ἐπαοιδούς, τῶν ὁποίων ἔβριθε τότε ἡ Ἀνατολή, καὶ ὡς ἡ ἄλλη ἐκείνη δυστυχὴς γυνή, ἡ πάσχουσα ὑπὸ αἱμορραγίας, θὰ ἐδαπάνησε πολλὰ εἰς ἰατρούς, ἀλλ' εἰς μάτην—τὸ δαιμόνιον δὲν ἐξήρχετο.

Ἐν τῷ μέσῳ δὲ τῆς μεγάλης ταύτης στενοχωρίας ἡ φήμη τῆς διαβάσεως τοῦ μεγάλου Ἰουδαίου προφήτου διὰ τῶν ὁρίων τῆς πατρίδος αὐτῆς καὶ ἡ φήμη τῶν σημείων καὶ τῶν θαυμάτων του εἶχε φθάσει καὶ μέχρις αὐτῆς. Καὶ κατ' ἀρ-

590/874

χάς μὲν θὰ διήγειρε τὴν περιέργειαν καὶ τὴν ἐπιθυμίαν της νὰ τὸν ἴδῃ, ἐνταυτῷ δὲ καὶ τὴν ἐλπίδα νὰ ὠφεληθῇ ἐξ αὐτοῦ ἐν τῇ χρείᾳ της. Ἡ περαιτέρω δὲ σκέψις καὶ ἐξέτασις τῶν ὅσα ἤκουσε περὶ αὐτοῦ, τῇ βοηθείᾳ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, ἐγέννησεν ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτῆς ***πίστιν*** — πίστιν εἰς Αὐτὸν ὡς ἀπεσταλμένον ὑπὸ τοῦ Θεοῦ, θέλοντα καὶ δυνάμενον νὰ βοηθῇ καὶ νὰ σώζῃ τοὺς προσερχομένους πρὸς Αὐτόν.

Τούτου γενομένου, ἀπεφάσισε νὰ ἔλθῃ καὶ ἐκθέσῃ πρὸς Αὐτὸν τὴν θλῖψιν καὶ τὴν χρείαν της, καὶ νὰ ζητήσῃ παρ' Αὐτοῦ βοήθειαν καὶ θεραπείαν.

Ἐὰν συνεβουλεύετο «σάρκα καὶ αἷμα»—ἐὰν ἐσκέπτετο ὅπως συνήθως οἱ ἄνθρωποι σκέπτονται ἐν τοιαύταις περιστάσεσι—πολὺ πιθανὸν θὰ ἀπετείνετο πρῶτον εἰς τὸν Πέτρον ἢ τὸν Ἰωάννην ἢ εἰς αὐτὴν τὴν μητέρα Του, παρακαλοῦσα καὶ ἱκετεύουσα αὐτοὺς ἵνα μεσιτεύσωσιν ὑπὲρ αὐτῆς πρὸς τὸν Κύριον, πολὺ δὲ πιθανὸν θὰ ἤκουε παρ' αὐτῶν τό, «Μὴ ἐνόχλει τὸν Διδάσκαλον!»

Ἀλλ' ἡ μεγάλη στενοχωρία ἀφ' ἑνὸς καὶ ἡ φρόνησις ἀφ' ἑτέρου ὡδήγησαν αὐτὴν ***κατ' εὐθεῖαν*** πρὸς τὸν Χριστόν. Ἐσυλλογίσθη, καὶ πολὺ ὀρθῶς, ὅτι ἐκείνη πιθανὸν θὰ ἦτο ἡ μόνη περίστασις, ἣν θὰ εἶχε ὅπως ἴδῃ Αὐτὸν (καὶ πράγματι οὐδαμοῦ ἄλλοθι τῶν Εὐαγγελίων ἀναφέρεται ὅτι ὁ Χριστὸς ἐξῆλθεν ἄλλοτε τῶν ὁρίων τῆς Ἰουδαίας)—ἡ μόνη εὐκαιρία, καθ' ἣν ἠδύνατο ν' ἀποτανθῇ πρὸς Αὐτὸν διὰ βοήθειαν· καὶ ὡς γυνὴ συνετὴ καὶ πιστὴ ἐπωφελήθη αὐτῆς καὶ ἔδραμε ***κατ' εὐθεῖαν*** πρὸς Αὐτόν· ἐν δὲ τῇ στενοχωρίᾳ της ἤρξατο νὰ κράζῃ μετὰ πίστεως, «Κύριε, Υἱὲ Δαβίδ, ἐλέησόν με! ἡ θυγάτηρ μου κακῶς δαιμονίζεται».

Εἰς τὸ ἐπεισόδιον τοῦτο τῆς Χαναναίας γυναικὸς ὁ ἅγιος Ἰωάννης ὁ Χρυσόστομος γράφει τὰς ἑξῆς ὡραίας σκέψεις: «Καὶ ἰδού, γυνὴ ἀπὸ τῶν ὁρίων ἐκείνων ἐξελθοῦσα παρεκάλει Αὐτὸν λέγουσα, ***Υἱὲ Δαβίδ, ἐλέησόν με.*** Εὐαγγελίστρια γίνεται ἡ γυνὴ καὶ τὴν θεότητα καὶ τὴν οἰκονομίαν ὁμολογεῖ. ***Κύριε,*** τὴν δεσποτείαν. ***Υἱὲ Δαβίδ,*** τῆς σαρκὸς τὴν ἀνάληψιν. «***Ἐλέησόν με***, οὐκ ἔχω κατορθώματα βίου (ἔργα καλά), οὐκ ἔχω παρρησίαν πολιτείας· ἐπὶ ἔλεον καταφεύγω, ἐπὶ τὸν κοινὸν τῶν ἁμαρτωλῶν λιμένα· ἐπὶ ἔλεον καταφεύγω, ὅπου δικαστήριον οὐκ ἔστιν, ὅπου ἀνεξέταστος ἡ σωτηρία». Καὶ ὅρα γυναικὸς φιλοσοφίαν· ***οὐ παρακαλεῖ Ἰάκωβον,*** οὐ δέεται Ἰωάννου, οὐδὲ προσέρχεται Πέτρῳ. «***Οὐκ ἔχω μεσίτου χρείαν, ἀλλὰ λαβοῦσα τὴν πίστιν συνήγορον αὐτῇ πηγῇ προσέρχομαι».*** Ἄνω τὰ Χερουβεὶμ Αὐτὸν τρέμει, καὶ κάτω γυνὴ ἀλλόφυλος αὐτῷ διαλέγεται. «Ἐλέησόν με!» Ψιλὸν τὸ ρῆμα καὶ πέλαγος ἀχανὲς σωτηρίας εὑρίσκει. «Ἐλέησόν με! Διὰ τοῦτο παρεγένου, διὰ τοῦτο σάρκα ἀνέλαβες, διὰ τοῦτο ἐγένου ὅπερ ἐγώ εἰμι!» Ἄνω τρόμος καὶ κάτω παρρησία! «Ἐλέησόν με!» (Χρυσοστ. τόμ. γ'. σελ. 345).

Ὁποῖον θαυμαστὸν πρᾶγμα ἡ γνησία καὶ ἁπλοϊκὴ πίστις! Ἐνῷ οἱ ἄρχοντες τῶν Ἰουδαίων, οἱ Γραμματεῖς καὶ οἱ Φαρισσαῖοι καὶ οἱ νομοδιδάσκαλοι τοῦ λαοῦ περιφρονητικῶς ἐλάλουν περὶ τοῦ Χριστοῦ καὶ ἐκάλουν αὐτὸν ***Ναζωραῖον,*** ἡ ἁπλῆ καὶ ἀμαθὴς ἐκείνη Ἑλληνὶς Συροφοίνισσα γυνὴ ἀναγνωρίζει αὐτὸν ὡς Κύριον καὶ Μεσσίαν, τὸν προεπηγγελμένον Υἱὸν τοῦ Δαβίδ, τὸν ἀληθῆ βασιλέα τοῦ Ἰσραήλ! Ἡ κραυγὴ αὐτῆς καταδεικνύει πίστιν, ἥτις ὑπὸ τὴν μορφὴν πτω-

χοῦ καὶ περιφρονημένου προφήτου διέκρινε τὸν Ἡγεμόνα καὶ Σωτῆρα τοῦ λαοῦ Αὐτοῦ.

Β΄. Μετὰ μίαν τοιαύτην ἔνδειξιν τῆς στενοχωρίας καὶ πίστεως τῆς γυναικὸς ἐκείνης, πᾶς τις θὰ ἐπερίμενεν ὅτι ὁ Κύριος ἡμῶν ἤθελε κινηθῆ εἰς συμπάθειαν καὶ οἶκτον πρὸς τὴν τεθλιμμένην ἐκείνην μητέρα καὶ θὰ ἐθεράπευε τὴν δαιμονιῶσαν κόρην αὐτῆς. Ἀλλ' οὐχὶ οὕτως ἐγένετο. Ἡ στενοχωρία, τὰ δάκρυα, αἱ κραυγαί της οὐδαμῶς κατὰ τὸ φαινόμενον συνεκίνησαν τὴν συμπαθῆ καρδίαν τοῦ εὐσπλάγχνου Σωτῆρος. Αὐτὴ μὲν ἐν θλίψει καὶ πόνῳ μετὰ πίστεως καὶ ἐμπιστοσύνης ἐπὶ τὴν φιλανθρωπίαν καὶ ἱκανότητα Αὐτοῦ πρὸς τὸ θεραπεύειν πᾶσαν νόσον ἔδραμε πρὸς Αὐτόν, ἐλπίζουσα ὅτι ἡ παράκλησις αὐτῆς ἤθελεν εἰσακουσθῆ. Ἐκεῖνος δὲ ἀντὶ συμπαθείας καὶ βοηθείας ἀποκρίνεται εἰς τὴν κραυγὴν καὶ τὰς δεήσεις τῆς διὰ τελείας σιωπῆς. «Ὁ δὲ οὐκ ἀπεκρίθη αὐτῇ λόγον».

Πόσον ἀποθαρρυντικὴ καὶ ἀπελπιστικὴ πρέπει νὰ ἦτο ἡ σιωπὴ αὕτη διὰ τὴν πτωχὴν ἐκείνην γυναῖκα! Πάντες γνωρίζομεν πόσον βαθέως πληγώνει τὴν καρδίαν μίαν ἁπλῆ ἐπιφύλαξις ἀπὸ μέρους ἐκείνων, παρ' ὧν ἐλπίζομεν συμπάθειαν, παρηγορίαν καὶ βοήθειαν εἰς τὴν ἀνάγκην ἡμῶν. Ἔτι βαθύτερον καὶ ὀδυνηρότερον πληγώνει ἡ ***τελεία σιωπή,*** ἰδίως ὅταν προέρχεται ἐκ τοῦ Θεοῦ. Τοῦτο φοβούμενος, ὡς φαίνεται, ὁ Δαβίδ, προσηύχετο λέγων, «Πρὸς Σὲ θέλω κράζει, Κύριε, φρούριόν μου. Μὴ σιωπήσῃς πρὸς ἐμέ, μήποτε ὁμοιωθῶ μὲ τοὺς καταβαίνοντας εἰς τὸν λάκκον» (Ψαλμ. κη΄).

Ἀναμφιβόλως ἡ τελεία αὕτη σιωπὴ τοῦ Χριστοῦ εἰς τὴν κραυγὴν τῆς καταπονεμένης ἐκείνης γυναικὸς πρέπει νὰ ἐπροξένησεν εἰς αὐτὴν βαθεῖαν θλῖψιν καὶ νὰ ἐδοκίμασε μεγάλως τὴν πίστιν της, ἀλλὰ δὲν τὴν ἀπεθάρρυνεν, ὅπως αἱ ἐπιπλήξεις τῶν παρισταμένων δὲν ἀπεθάρρυνον εἰς ἄλλην τινὰ περίστασιν τὸν παρὰ τὴν ὁδὸν καθήμενον τυφλὸν Βαρτίμαιον. Ὅθεν ἐξηκολούθει κράζουσα, ὡς ἐκεῖνος: «Κύριε, Υἱὲ Δαβίδ, ἐλέησόν με!» Ἡ σιωπὴ τοῦ Χριστοῦ ἐν τῷ μεταξὺ κατέστη ἐνοχλητικὴ καὶ εἰς αὐτοὺς τοὺ μαθητὰς Αὐτοῦ, ὅθεν προσελθόντες παρεκάλουν Αὐτὸν λέγοντες, «Ἀπόλυσον αὐτήν, διότι κράζει ὄπισθεν ἡμῶν».

Ἐπὶ τέλους ὁ Ἰησοῦς λύει τὴν σιωπήν, ἀλλ' ἡ ἀπόκρισις Αὐτοῦ εἰς τὰς κραυγὰς καὶ τὰς δεήσεις αὐτῆς ἦτο χείρων τῆς σιωπῆς. Διὰ τῆς σιωπῆς ὁ Κύριος ἐφαίνετο δεικνύων ἀδιαφορίαν, ἔλλειψιν συμπαθείας· ἀλλὰ διὰ τῆς ἀποκρίσεως, «Δὲν εἶναι καλὸν νὰ λάβῃ τις τὸν ἄρτον τῶν τέκνων καὶ νὰ δώσῃ αὐτὸν εἰς τὰ κυνάρια», προσθέτει σχεδὸν μίαν προσβολήν, προκαλῶν δι' αὐτῆς τὴν πίστιν τῆς πτωχῆς Συροφοινίσσης εἰς νέαν καὶ σκληροτέραν δοκιμασίαν. Ὅπως καὶ τὴν σήμερον, οὕτω καὶ τότε τὸ νὰ καλέσῃ τις ἕνα ἄνθρωπον ***κῦνα—σκῦλον***—ἦτο μεγίστη ὕβρις καὶ περιφρόνησις. Ἀλλ' ὅμως οὐδὲ διὰ τῆς νέας ταύτης δοκιμασίας, ἥτις παρ' ἀνθρώπου ἔχοντος ὀλιγωτέραν πίστιν θὰ ἐξελαμβάνετο ὡς ὕβρις καὶ θὰ διήγειρε τὴν ὀργὴν καὶ τὴν ἀγανάκτησίν του καὶ θὰ τὸν ἔκαμνε νὰ ἀπέλθῃ κατῃσχυμένος, οὐδὲ διὰ ταύτης, λέγω, ἀπεθαρρύνθη ἡ Συροφοίνισσα ἐκείνη γυνή. Ἀπ' ἐναντίας ἤντλησεν ἐξ αὐτῆς νέον θάρρος καὶ νέα ἐπιχειρήματα πρὸς ἐπίτευξιν τοῦ ποθουμένου. «Προσελθοῦσα δὲ καὶ πεσοῦσα εἰς τοὺς πόδας αὐτοῦ μετὰ δακρύων ἔκραξε, «Ναί, Κύριε, ἀλλὰ καὶ τὰ κυνάρια....,ἀλλὰ καὶ τὰ κυνάρια τρώ-

γουσιν ἀπὸ τῶν ψιχίων τῶν πιπτόντων ἀπὸ τῆς τραπέζης τῶν κυρίων αὐτῶν.» Ἐν ἄλλαις λέξεσιν: «Ἀληθῶς εἶπας, Κύριε, ὅτι ἡμεῖς οἱ Ἐθνικοὶ ἀπέναντι τοῦ περιουσίου λαοῦ τοῦ Θεοῦ, τοῦ Ἰσραήλ, δὲν εἴμεθα εἰμὴ ὡς κυνάρια. Ἀλλὰ καὶ τὰ κυνάρια, ὅταν τοῖς ἐπιτρέπεται νὰ εἰσέλθωσιν εἰς τὸν οἶκον τῶν κυρίων των, δὲν ἐγκαταλείπονται ν' ἀποθάνωσι τῆς πείνης, ἀλλ' ἀφίνονται νὰ τρώγωσι τὰ ψιχία, τὰ πίπτοντα ἀπὸ τῆς τραπέζης αὐτῶν. Ἀναγνωρίζω ὅτι εἶμαι ἀναξία τῆς βοηθείας Σου, ἀλλ' ἡ ἀνάγκη μου εἶναι μεγάλη, εἰς δὲ τὸ πρόσωπόν Σου διακρίνω τὸν Σωτῆρα τῆς ἀνθρωπότητος. Βοήθησόν με λοιπὸν ἐν τῇ χρείᾳ μου!»

Ὦ πίστις! Πόσον ἔξοχος, πόσον θαυμασία, πόσον ἀκαταμάχητος ἡ δύναμίς σου! Ὅ,τι ἄλλως πως ἦτο ἀδύνατον ἡ φιλόστοργος ἐκείνη μήτηρ νὰ ἐπιτύχῃ, τὸ κατώρθωσεν ἐπὶ τέλους διὰ σοῦ. Ἐνίκησας! Ἐθριάμβευσας!

Γ΄. Ὅπως μετὰ σφοδρὰν καταιγῖδα ἐπακολουθεῖ εὐδία καὶ γαλήνη, οὕτω καὶ μετὰ τὴν σκληρὰν καὶ ὀδυνηρὰν δοκιμασίαν ἔρχεται ἡ νίκη—ὁ θρίαμβος καὶ ἡ χαρά. Ἡ ἁπλοϊκὴ ἀλλ' ἀκράδαντος πίστις τῆς Συροφοινίσσης ἐκείνης διῆλθεν ἀγογγύστως καὶ ἀκλονήτως διὰ σκληρᾶς καὶ πικρᾶς δοκιμασίας, καὶ ἤδη ἀπολαμβάνει τὴν ἀμοιβὴν τῆς εὐσταθείας αὐτῆς «Ὦ γύναι,» κράζει ἐπὶ τέλους ὁ Κύριος, «μεγάλη σου ἡ πίστις! γενηθήτω σοι ὡς θέλεις!» καὶ ἰατρεύθη ἡ θυγάτηρ αὐτῆς ἀπὸ τῆς ὥρας ἐκείνης.

Εὐτυχὴς μήτηρ! κατὰ τὰ φαινόμενα περιεφρονήθης καὶ ὑβρίσθης· ἀλλ' ἰδού, ἀπολαμβάνεις πλήρη τὸν μισθὸν τῆς εἰς Χριστὸν πίστεώς σου, ἀντὶ δὲ ψιχίων λαμβάνεις τὸν ἄρτον αὐτῶν τῶν τέκνων καὶ ἀπὸ κυναρίου προάγεσαι εἰς τὴν θέσιν τῶν τέκνων τοῦ Θεοῦ! «Ἀληθῶς σᾶς λέγω, οὐδ' ἐν τῷ Ἰσραὴλ τοιαύτην πίστιν εὗρον!» εἶπεν ὁ Κύριος ἡμῶν ἄλλοτε περὶ τοῦ εὐσεβοῦς Ρωμαίου ἑκατοντάρχου· «λέγω δὲ ὑμῖν ὅτι πολλοὶ ἀπὸ ἀνατολῶν καὶ δυσμῶν ἥξουσι καὶ ἀνακλιθήσονται ἐν τῇ βασιλείᾳ τῶν οὐρανῶν, οἱ δὲ υἱοὶ τῆς βασιλείας ἐκβληθήσονται εἰς τὸ σκότος τὸ ἐξώτερον» (Ματθ. η΄. 10—12).

Ἐκ τῶν λεχθέντων δυνάμεθα νὰ συναγάγωμεν τὰ ἑξῆς πρακτικὰ μαθήματα:

1) ***Ὅτι ἡ ἀληθής, ἡ εὐαγγελικὴ πίστις εἶναι ταπεινόφρων.*** Ἡ Συροφοίνισσα ἐκείνη ἦλθε πρὸς τὸν Χριστὸν ἐν ταπεινοφροσύνῃ καὶ διετήρησε τὴν ταπεινόφρονα διάθεσιν τῆς ψυχῆς αὐτῆς δι' ὅλης τῆς σκληρᾶς δοκιμασίας, εἰς ἣν ὑπεβλήθη. Ἡ ταπεινοφροσύνη συνοδεύει τὴν πίστιν καὶ συναυξάνει μετ' αὐτῆς. Ὅπου δὲ ἐλλείπει, ἐκεῖ δὲν δύναται νὰ ἐνοικῇ ἀληθὴς πίστις. Διότι αὐτὸς ὁ Κύριος ἡμῶν εἶπεν ὅτι ἐάν τις δὲν ταπεινωθῇ καὶ γείνῃ ὡς μικρὸν παιδίον, δὲν δύναται νὰ εἰσέλθῃ εἰς τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν. Ἐνῷ ἐξ ἄλλου ἡ ὑπερηφανία προηγεῖται τοῦ ὀλέθρου καὶ ἡ ὑψηλοφροσύνη τοῦ πνεύματος προηγεῖται τῆς πτώσεως (Παροιμ. ιστ΄. 18).

2) Ὅτι ἡ ἀληθὴς πίστις δὲν ***περιορίζεται μόνον εἰς αἰσθήματα,*** ἀλλ' ἐκδηλοῦται καὶ διὰ τῶν λόγων καὶ μάλιστα διὰ τῶν πράξεων ἐν τῇ ζωῇ.

Ὁ ἀληθῶς πιστεύων ἐν Χριστῷ δὲν περιορίζεται μόνον εἰς ἀποδοχὴν τοῦ Χριστοῦ καὶ τοῦ ἔργου Του, εἰς μετάνοιαν καὶ ἐμπιστοσύνην εἰς Αὐτόν, ἀλλὰ προβαίνει καὶ εἰς λόγους, εἰς ὁμολογίαν, καὶ εἰς ἔργα ἀντάξια τῆς πίστεως—εἰς ὑπηρεσίας, εἰς θυσίας, εἰς αὐταπαρνήσεις, εἰς παθήματα χάριν Αὐτοῦ.

3) Ὅτι ἡ ἀληθὴς πίστις οὐ μόνον **δὲν ἀποθαῤῥύνεται** ἐκ τῶν προσκομμάτων, **δὲν γογγύζει** κατὰ τῆς βραδύτητος τῆς ἀποδοχῆς τῶν αἰτημάτων αὐτῆς ὑπὸ τοῦ Χριστοῦ, ἀλλὰ καὶ **ἀντλεῖ δύναμιν** καὶ ὠφελεῖται ἐκ τῶν δοκιμασιῶν τούτων, ἀναμένουσα μεθ᾽ ὑπομονῆς καὶ ὑποταγῆς τὸν εὔθετον καιρὸν τοῦ Κυρίου.

4) Ὅτι ἡ ἀληθὴς πίστις **οὐδέποτε διαψεύδεται εἰς τὰς ἐλπίδας αὐτῆς.**

5) Ὅτι πάντες πρέπει νὰ φέρωμεν τὰ αἰτήματα ἡμῶν **ἀπ᾽ εὐθείας πρὸς τὸν Ἰησοῦν Χριστόν,** μὲ τὴν βεβαιότητα ὅτι θέλουσι γίνει ἀποδεκτά, διότι **Αὐτὸς μόνος** εἶναι ἡ ὁδός, ἡ ἀλήθεια καὶ ἡ ζωὴ καὶ διότι **οὐδὲν ἄλλο ὄνομα** ἐδόθη ὑπὸ τὸν οὐρανόν, δι᾽ οὗ οἱ ἄνθρωποι δύνανται νὰ σωθῶσιν, εἰμὴ τὸ ὄνομα ταῦ Χριστοῦ.

Τοιαύτη ἡ πίστις τῆς Συροφοινίσσης ἐκείνης γυναικὸς καὶ ὁ τοιοῦτος θρίαμβος αὐτῆς παραμένει ὡς παράδειγμα διδακτικόν, ὁπουδήποτε ἔκτοτε ἐκηρύχθη ἢ θὰ κηρυχθῇ ἐν τῷ μέλλοντι τὸ Εὐαγγέλιον.

Εἴθε ὁ Κύριος νὰ εὐλογήσῃ τὰ μαθήματα ταῦτα εἰς τὰς καρδίας τῶν ἀκουσάντων καὶ οὕτω ν᾽ αὐξηθῇ μὲν ἡ πίστις τῶν τέκνων τοῦ Θεοῦ, δοθῇ δὲ μετάνοια καὶ πίστις εἰς τοὺς μὴ λαβόντας ἔτι αὐτήν, καὶ οὕτως ἀπέλθωμεν πάντες εἰς τοὺς οἴκους ἡμῶν χαίροντες καὶ «ἐνδυναμούμενοι ἐν πάσει δυνάμει κατὰ τὸ κράτος τῆς δόξης Αὐτοῦ, εἰς πᾶσαν ὑπομονὴν καὶ μακροθυμίαν, μετὰ χαρᾶς εὐχαριστοῦντες τὸν Πατέρα, ὅστις ἠξίωσεν ἡμᾶς τῆς μερίδος τοῦ κλήρου τῶν ἁγίων ἐν τῷ φωτί» (Κολοσσ. α΄. 11). Ἀμήν.

(Ἐκ τῶν τοῦ Μιχαὴλ Καλοποθάκη, 1899)

ΑΝΑΓΚΗ ΚΗΡΥΓΜΑΤΟΣ ΤΟΥ ΕΥΑΓΓΕΛΙΟΥ

Ὁ Χριστιανισμὸς δὲν εἶναι μία τῶν πολλῶν ἐκείνων θρησκειῶν, αἵτινες τὴν κατίσχυσιν αὐτῶν καὶ τὴν διατήρησιν ὀφείλουσιν ἢ εἰς τὴν βίαν ἢ εἰς τυφλὴν καὶ ἄλογον πίστιν ἢ εἰς ἁπλᾶς ἐξωτερικὰς διατυπώσεις καὶ σύμβολα. Ὁ Χριστιανισμός, καὶ τοῦτο κυρίως διακρίνει καὶ καθιστᾷ αὐτὸν ὑπέρτερον πάσης ἄλλης θρησκείας—ὁ Χριστιανισμὸς εἶναι κατ᾽ ἐξοχὴν **θρησκεία τοῦ λόγου,** θρησκεία **πνευματική·** ἀπαιτεῖ νὰ πιστεύωμεν μετὰ λόγου, νὰ ἤμεθα ἕτοιμοι νὰ δίδωμεν λόγον τῆς πίστεως ἡμῶν. «Ἕτοιμοι δὲ ἐστὲ ἀεὶ πρὸς ἀπολογίαν παντὶ τῷ αἰτοῦντι ὑμᾶς λόγον περὶ τῆς ἐν ὑμῖν ἐλπίδος». Ὁ Ἰησοῦς συνίστα τὴν ἔρευναν τῶν Γραφῶν· ἐζήτει διὰ τοῦ λόγου νὰ ἐξαπλώσῃ τὴν διδασκαλίαν αὐτοῦ· περιήρχετο τὰς πόλεις καὶ κώμας τῆς Ἰουδαίας διδάσκων τὸ Εὐαγγέλιον· ἀπέκρουε πᾶσαν ἀσυλλόγιστον καὶ ἀσυνείδητον παραδοχὴν τῆς διδασκαλίας Αὐτοῦ. Ἔλεγεν· «Εἴ τις **θέλει** ὀπίσω μου ἐλθεῖν». Ἤλεγξεν αὐστηρῶς τοὺς μαθητὰς Αὐτοῦ, ὅτε ἠθέλησαν νὰ παρακαλέσωσι τὸν Θεὸν νὰ ρίψῃ πῦρ κατὰ τῶν κατοίκων κώμης τινὸς τῆς Σαμαρείας, διότι δὲν ἐδέχθησαν αὐτούς, καὶ εἶπεν: «Οὐκ οἴδατε οἵου πνεύματός ἐστε ὑμεῖς». Πέμπων δὲ τοὺς Ἀποστόλους εἰς τὸ κήρυγμα, παρήγγειλεν εἰς αὐτοὺς νὰ μένωσι μὲν ὅπου δέχονται αὐτούς, ὅπου δὲ δὲν δέχονται αὐτοὺς νὰ φεύγωσι, τινάσσοντες καὶ τὸν κονιορτὸν τῶν ποδῶν· παρήγγειλε νὰ μὴ λάβωσι μεθ᾽ ἑαυ-

τῶν μήτε πήραν, μήτε ῥάβδον μήτε βαλάντιον. Ἀπέστειλεν αὐτοὺς ὡς πρόβατα ἐν μέσῳ λύκων.

Ὁ Χριστιανισμὸς ***δὲν εἶναι θρησκεία ἁπλῶν τύπων καὶ συμβόλων.*** Καθιεροῖ μὲν τὴν ἐξωτερικὴν λατρείαν, ἥτις εἶναι ἀναγκαία ἐκδήλωσις τῆς εὐσεβείας, ἀναποσπάστως μετ᾽ αὐτῆς συνδεδεμένη, χρησιμωτάτη δὲ καὶ ὠφελιμωτάτη, ἀλλὰ δὲν περιορίζεται εἰς αὐτήν. Ὁ Χριστιανισμὸς εἶναι θρησκεία τοῦ ***πνεύματος,*** εἶναι θρησκεία κυριεύουσα καὶ αἰχμαλωτίζουσα τὸν νοῦν, ἐνισχύουσα τὴν θέλησιν καὶ ἐξευγενίζουσα τὴν καρδίαν· εἶναι θρησκεία τῶν ***ἔργων.*** Τὰ ἀγαθὰ ἔργα εἶναι ἡ ἀρίστη ἐκδήλωσις τῆς εὐσεβείας ἡμῶν πρὸς τὸν Θεόν· ὁ Θεὸς εἶναι πνεῦμα καὶ ἐν πνεύματι πρέπει νὰ προσκυνῶμεν αὐτὸν καὶ νὰ λατρεύωμεν. Ζωὴν πίστεως καὶ ἔργα ἐλέους ζητεῖ παρ᾽ ἡμῶν τὸ Εὐαγγέλιον καὶ οὐχὶ ἁπλοῦς τύπους καὶ λόγους. «Οὐ πᾶς ὁ λέγων μοι, Κύριε, Κύριε, εἰσελεύσεται εἰς τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν, ἀλλ᾽ ὁ ποιῶν τὸ θέλημα τοῦ Πατρός μου τοῦ ἐν οὐρανοῖς». Ὁ Χριστιανισμὸς εἶναι ἀλήθεια· ὁ Χριστιανισμὸς εἶναι ἡ μόνη θρησκεία, ἥτις δύναται νὰ πληρώσῃ τοὺς πόθους τῆς ψυχῆς καὶ νὰ παράσχῃ εἰς αὐτὴν τὴν εὐδαιμονίαν καὶ τὴν εἰρήνην.

Τὸ μακάριον Εὐαγγέλιον ὁδηγεῖ καὶ ἄτομα καὶ λαοὺς εἰς τὸν προορισμὸν αὐτῶν, ἐξασφαλίζει τὴν εὐδαιμονίαν αὐτῶν τήν τε παροῦσαν καὶ τὴν μέλλουσαν. Ἐξαγνίζει τὸν ὅλον ἄνθρωπον, ἐξαγιάζει ἅπαντα αὐτοῦ τὰ καθήκοντα, ἐξευγενίζει τὸν οἰκογενειακὸν βίον, ἐμπνέει πίστιν ἀληθῆ καὶ ζῶσαν εἰς τὸν Θεόν, ἀγάπην ἐνεργὸν πρὸς τὸν πλησίον, σέβας καὶ ὑπακοὴν εἰς τὴν ἐξουσίαν καὶ τοὺς νόμους· ἀναδεικνύει οὐ μόνον ἀληθεῖς Χριστιανούς, ἀλλὰ καὶ χρηστοὺς καὶ ἐναρέτους πολίτας. Διὰ μόνου τοῦ κηρύγματος οἱ Ἀπόστολοι ἐξήπλωσαν εἰς τὸν κόσμον τὸ Εὐαγγέλιον καὶ ἐμπόδια ἀνυπέρβλητα ὑπερενίκησαν καὶ διωγμοὺς φοβεροὺς ἐματαίωσαν καὶ σοφοὺς καὶ φιλοσόφους ἐσαγήνευσαν εἰς Χριστὸν καὶ βαθύτατα ἐρριζωμένας θρησκευτικὰς πεποιθήσεις ἐκλόνισαν καὶ ἡ εἰδωλολατρεία κατηργεῖτο καὶ ὁ ἀληθινὸς Θεὸς ἐλατρεύετο καὶ τὰ ἤθη τῶν ἀνθρώπων ἐξημεροῦντο καὶ ἐξηυγενίζοντο, καὶ πανταχοῦ κατίσχυεν ἡ ἰσότης καὶ ἀδελφότης, καὶ πανταχοῦ ἐξηπλοῦτο, τὸ ζωογόνον πνεῦμα τῆς ἀγάπης καὶ φιλανθρωπίας. Τοιαύτη εἶναι ἡ δύναμις τοῦ κηρύγματος τοῦ Θείου Λόγου. «Τὸ Εὐαγγέλιον τοῦ Χριστοῦ», λέγει ὁ Παῦλος, «εἶναι δύναμις Θεοῦ εἰς σωτηρίαν εἰς πάντα τὸν πιστεύοντα» (Ρωμ. α΄. 16). «Διότι ὁ λόγος τοῦ Θεοῦ», λέγει ὁ αὐτὸς Ἀπόστολος, «εἶναι ζῶν καὶ ἐνεργὸς καὶ κοπτερώτερος ὑπὲρ πᾶσαν δίστομον μάχαιραν, καὶ διαπερᾷ μέχρι διαιρέσεως ψυχῆς καὶ πνεύματος, ἁρμῶν τε καὶ μυελῶν, καὶ διερευνᾷ τοὺς διαλογισμοὺς καὶ τὰς ἐννοίας τῆς καρδίας» (Ἑβρ. δ΄. 12). Μάρτυς ἀψευδὴς ἡ ἱστορία τῆς Ἐκκλησίας ἀπὸ τῶν ἀρχαιοτάτων χρόνων μέχρι σήμερον, ἥτις διδάσκει ἡμᾶς ὅτι ὅπου τὸ κήρυγμα τοῦ Εὐαγγελίου ἀκμάζει, ἐκεῖ ἀκμάζει καὶ ἀληθὴς θρησκευτικὴ καὶ ἠθικὴ ζωή· ὅπου τοὐναντίον τὸ κήρυγμα τοῦ Εὐαγγελίου παρακμάζει, ἐκεῖ συμπαρακμάζει καὶ τελείως μαραίνεται πᾶσα θρησκευτικὴ καὶ ἠθικὴ ζωή.

Πικρὰν πεῖραν τοῦ πράγματος παρέχει μοίρᾳ κακῇ ἡ ἡμετέρα Ἐκκλησία, ἧς οἱ λειτουργοὶ εἶναι ἀμελεῖς ἢ καὶ ἀνίκανοι περὶ τὴν ἐκπλήρωσιν τοῦ ἱερωτέρου αὐτῶν καθήκοντος, περὶ τὴν ***διακονίαν τοῦ λόγου.*** Πλὴν ὀλιγίστων ἐξαιρέσεων

οἱ ἐμπεπιστευμένοι ἐν τῇ ἡμετέρᾳ Ἐκκλησίᾳ τὴν ἀνάπτυξιν καὶ διάδοσιν τῶν σωτηρίων ἀρχῶν τοῦ Εὐαγγελίου δυστυχῶς δὲν μιμοῦνται τὸ παράδειγμα τοῦ Σωτῆρος, ὅστις διὰ παντὸς τοῦ δημοσίου αὐτοῦ βίου πανταχοῦ καὶ πάντοτε ἐδίδασκε τὸν λαόν. Δὲν μιμοῦνται τὸ παράδειγμα τῶν Ἀποστόλων, οἵτινες προετίμων νὰ καταλίπωσι τὴν διακονίαν τῶν πτωχῶν μᾶλλον ἢ τὴν διακονίαν τοῦ λόγου. Δὲν δύνανται νὰ λέγωσι μετὰ τοῦ Παύλου, ὅτι ἀπεστάλησαν, οὐχὶ ἵνα βαπτίζωσιν, ἀλλ' ἵνα κηρύττωσι τὸ Εὐαγγέλιον. Δὲν ἐπαναλαμβάνουσι δὲ μετ' αὐτοῦ: «Οὐαὶ δέ μοι ἐστιν, ἐὰν μὴ εὐαγγελίζωμαι». Δὲν μιμοῦνται τὸ παράδειγμα τῶν μεγίστων τῆς Ἐκκλησίας διδασκάλων, οἵτινες ὑπῆρξαν καὶ οἱ μέγιστοι τοῦ Θείου Λόγου κήρυκες, καὶ ὡς κύριον τοῦ βίου αὐτῶν μέλημα εἶχον τὸ κήρυγμα τοῦ Εὐαγγελίου. Καὶ ἐφαρμόζονται δυστυχῶς παρ' ἡμῖν οἱ λόγοι τοῦ προφήτου· «Ἰδού, ἡμέραι ἔρχονται, λέγει Κύριος, καὶ θέλω ἐξαποστείλει πεῖναν ἐπὶ τὴν γῆν, οὐχὶ πεῖναν ἄρτου, οὐδὲ δίψαν ὕδατος, ἀλλὰ πεῖναν ἀκροάσεως τοῦ λόγου τοῦ Κυρίου» (Ἀμὼς η΄. 11). Καὶ ἦλθον τῷ ὄντι ἡμέραι, καθ' ἃς ὁ ἄμβων σιγᾷ παρ' ἡμῖν σιγὴν νεκρικήν, καὶ τὸ Εὐαγγέλιον κατήντησε βιβλίον ἐσφραγισμένον, καὶ ἡ πεῖνα, δηλ. ἡ ἔλλειψις τῆς ἀκροάσεως τοῦ λόγου τοῦ Κυρίου, ἐπήνεγκεν ἀληθῆ ἠθικὴν καὶ κοινωνικὴν ἀτροφίαν. Ναί, ἂν ἡ πίστις εἰς Θεὸν διεσείσθη παρ' ἡμῖν ἐν ταῖς καρδίαις τῶν πολλῶν, ἂν τὰ ὀλέθρια τῆς ἀθεΐας καὶ τοῦ ὑλισμοῦ δόγματα κατέκλυσαν τὴν ἡμετέραν κοινωνίαν, ἂν ἡ θρησκευτικὴ ἀδιαφορία καὶ ψυχρότης ὁσημέραι διαδίδεται, ἂν αἱ προλήψεις καὶ αἱ δεισιδαιμονίαι ὑπερεπλεόνασαν, ἂν ἡ λατρεία μετετράπη σχεδὸν εἰς ἁπλοῦν μηχανισμόν, ἂν ἡ θρησκεία περιωρίσθη μόνον εἰς τοὺς ναούς, ἐλάχιστα δ' ἐπιδρᾷ ἐπὶ τὸν κοινωνικὸν βίον, ἂν ἡ ἠθικὴ ἔκλυσις ὁλονὲν ἐπιτείνεται καὶ τὰ ἐγκλήματα πολλαπλασιάζωνται καὶ ἡ κοινωνία ἡμῶν παριστᾷ ὄψιν κοινωνίας μονονουχὶ ἐξαγριωθείσης, πρωτίστη τῶν κακῶν τούτων ἀφορμὴ εἶναι ἡ ἔλλειψις θρησκευτικῆς διδασκαλίας, ζωντανῆς, ὑγιοῦς καὶ καταλλήλου θρησκευτικῆς διδασκαλίας—ἡ πεῖνα τῆς ἀκροάσεως τοῦ Λόγου τοῦ Κυρίου.

Μὴ πλανώμεθα! Ἠθικὴ καὶ κοινωνικὴ πρόοδος ἄνευ θρησκευτικῆς ζωῆς δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ συντελεσθῇ, θρησκευτικὴ δὲ ζωὴ ἄνευ κηρύγματος καὶ μελέτης τοῦ Εὐαγγελίου εἶναί τι τὸ ἀδύνατον. Τὸ ἀψευδὲς στόμα τοῦ Σωτῆρος εἶπεν ὅτι οἱ λόγοι Αὐτοῦ εἶναι πνεῦμα καὶ ζωή: «Τὰ ρήματα ἃ ἐγὼ λαλῶ ὑμῖν πνεῦμά ἐστι καὶ ζωή ἐστι» (Ἰωάν. στ΄. 63). Πρέπει νὰ ἀπώλεσέ τις πᾶσαν πίστιν εἰς τὸν θεῖον τῆς θρησκείας ἡμῶν Θεμελιωτήν, πρέπει νὰ ἀπώλεσε πᾶσαν πεποίθησιν εἰς τὴν κατίσχυσιν τῆς ἀληθείας, ἵνα διαμφισβητήσῃ τὴν σημασίαν καὶ τὴν δύναμιν τοῦ κηρύγματος τοῦ Εὐαγγελίου. Εἰς τὴν ἠθικοποίησιν μιᾶς κοινωνίας ὁ πρώτιστος καὶ κυριώτατος παράγων εἶναι ἡ θρησκευτικὴ διδασκαλία Τοῦτο εἶναι ἀλήθεια βεβαιουμένη ὑπὸ τῆς ἱστορίας καὶ ὑπὸ τῆς πείρας.

«Πᾶς ὅστις ἐπικαλεσθῇ τὸ ὄνομα τοῦ Κυρίου θέλει σωθῇ. Ἀλλὰ πῶς θέλουσιν ἐπικαλεσθῇ [ἐκεῖνον], εἰς τὸν ὁποῖον δὲν ἐπίστευσαν; καὶ πῶς θέλουσι πιστεύσει εἰς [ἐκεῖνον, περὶ] τοῦ ὁποίου δὲν ἤκουσαν; καὶ πῶς θέλουσιν ἀκούσει χωρὶς [νὰ ὑπάρχῃ] ὁ κηρύττων; καὶ πῶς θέλουσι κηρύξει, ἄν δὲν ἀποσταλῶσιν;... Ἄρα ἡ πίστις εἶναι ἐξ ἀκοῆς, ἡ δὲ ἀκοὴ διὰ τοῦ λόγου τοῦ Θεοῦ» (Ρωμ. ι΄. 14—17).

(Ἐκ τῶν τοῦ ***Ἰγνατίου Μοσχάκη***, καθηγ. τῆς Θεολογ. ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ Ἀθηνῶν, 1890)·

ΣΙΜΩΝ ΠΕΤΡΟΣ

(συνέχεια)

Β'.

Ἡ αὐτοπεποίθησίς του.

Εἰς τὸ προηγούμενον κεφάλαιον ἐξητάσαμεν τὴν πρώτην ἐκδήλωσιν τοῦ χαρακτῆρος τοῦ Πέτρου, ἥτις ὑπέπεσεν εἰς τὴν ἀντίληψίν μας—τὴν πρωτοβουλίαν του, παρηκολουθήσαμεν δὲ τὴν θαυμαστὴν μεταβολήν, τὴν ὁποίαν ὑπέστη αὕτη ὑπὸ τὴν ἐπίδρασιν τοῦ Ἁγ. Πνεύματος.

Ἤδη ἂς ἀναλάβωμεν τὴν ἐξέτασιν ἄλλης ἐκδηλώσεως, ἥτις διὰ τῆς αὐτῆς μεταβολῆς διῆλθε καὶ ἥτις παρουσιάζει λίαν στενὴν συγγένειαν πρὸς τὴν πρώτην. Εἶναι ἡ ἐκδήλωσις αὕτη ἡ **αὐτοπεποίθησίς** του. Συγγενὴς πρὸς τὴν πρώτην, ἀποτελεῖ τὴν ἀπαραίτητον προϋπόθεσιν ἐκείνης. Διότι ἂν ἡ ἀπόλυτος ἐμπιστοσύνη, τὴν ὁποίαν ἔτρεφε πρὸς τὰς ἱκανότητάς του δὲν ἦτο ἡ ὠθοῦσα ἑκάστοτε αὐτὸν εἰς ἀνάληψιν δράσεως, ἦτο πάντως ἡ ὁπλίζουσα τὴν πρωτοβουλίαν ταύτην μὲ τὸ ἀπαραίτητον διὰ τὴν ἐκδήλωσίν της θάρρος.

Ἐξεταζομένη αὐτὴ καθ' ἑαυτὴν ἡ ἰδιότης αὕτη τοῦ χαρακτῆρός του ἦτο ὅπως καὶ ἡ πρωτοβουλία του, μία σπουδαία καὶ πολύτιμος ἀρετή, μέλλουσα νὰ ἀποβῇ χρησιμωτάτη εἰς τὴν ὑπηρεσίαν τῆς Ἐκκλησίας—ἀρετὴ ὅμως μὲ ἐσφαλμένην τὴν κατεύθυνσιν, διότι ἀντὶ νὰ προσηλωθῇ ἐπὶ τὴν δύναμιν τὴν ἐν τῷ Ἰησοῦ Χριστῷ συγκεντρωμένην, ἐστράφη ἀντιθέτως πρὸς τὰς ἰδίας αὐτοῦ ὑποθετικὰς ἱκανότητας. Ἤ, διὰ νὰ μεταχειρισθῶμεν μίαν ἔκφρασιν τὴν ὁποίαν αὐτὸς ὁ Πέτρος ἀναφέρει ἐν τῇ πρώτῃ Ἐπιστολῇ του, ἦτο ἡ πεποίθησίς του αὕτη χρυσὸς—πλὴν χρυσὸς ἀκατέργαστος, ἔχων ἀνάγκην νὰ ἀπαλλαγῇ ἀπὸ τὰ περιττὰ στοιχεῖα καὶ τὰς ξένας ὕλας, διὰ νὰ ἀποδώσῃ τὴν λάμψιν τῆς πραγματικῆς ἀξίας του. Καὶ ἡ κατεργασία αὕτη τοῦ χρυσοῦ συνετελέσθη ὅταν ἡ αὐτοπεποίθησίς του διῆλθε διὰ τοῦ ὀδυνηροῦ χωνευτηρίου τῆς διαψεύσεως τῶν φανταστικῶν ἱκανοτήτων του.

Τὴν αὐτοπεποίθησιν τοῦ Πέτρου δυνάμεθα νὰ διακρίνωμεν εἰς τὸ βάθος ὅλων του τῶν πράξεων καὶ λόγων. Μετὰ δυσκολίας θὰ δυνηθῶμεν νὰ ἀνεύρωμεν ἔστω καὶ μίαν του λέξιν μαρτυροῦσαν ἀμφιβολίαν, ἔστω καὶ ἕνα του λόγον προδίδοντα τὸν δισταγμόν. Ἐκεῖ ὅμως ὅπου ἡ αὐτοπεποίθησίς του ἔλαβε τὴν πανηγυρικήν της ἐκδήλωσιν ἦτο ἡ μετὰ τὸ τελευταῖον Δεῖπνον ὥρα, ὅτε ὁ μικρὸς ὅμιλος τῶν μαθητῶν διέσχισε τὰς σκοτεινὰς ὁδοὺς τῆς Ἱερουσαλὴμ μεταβαίνων πρὸς τὴν Γεθσημανῆ. Προβλέπων τότε ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς τὴν θύελλαν, ἥτις μετ' ὀλίγον θὰ ἐξέσπα ἐπὶ τῆς μικρᾶς ὁμάδος, ἠθέλησε νὰ τοὺς προειδοποιήσῃ καὶ τοὺς ἀπηύθυνεν ὀλίγας παραινετικὰς λέξεις. Ὁ Πέτρος ὅμως, ὁ ὁποῖος δὲν ἠνείχετο οὐδὲ τὸν ἀπώτερον ὑπαινιγμὸν διὰ τὴν σταθερότητα τῆς ἀγάπης του, διέστειλεν ἴσως τὰ χείλη του εἰς ἓν ἀγαθὸν μειδίαμα καὶ ἀπήντησεν εἰς τὸν Χριστόν: «Δι' ἐμὲ αὐτὰ εἶναι περιττά. Ἴσως οἱ ἄλλοι ἔχουν ἀνάγκην συστάσεων. Ἴσως ὑπάρχει κίνδυνος οἱ ἄλλοι νὰ σκανδαλισθοῦν. Ἀλλὰ καὶ ἂν ὅλοι Σὲ ἀφή-

συυν, ἐγὼ ὅμως εἶμαι ἕτοιμος καὶ εἰς τὸν θάνατον ἀκόμη νὰ Σὲ ἀκολουθήσω». Τί ἐπηκολούθησεν εἰς τὴν μεγαλόστομον ἐκείνην διαβεβαίωσιν εἶναι γνωστόν, ὥστε νὰ περιττεύῃ ἡ ἐπανάληψις. Ἐκεῖνο ὅμως, τὸ ὁποῖον δέον νὰ τονισθῇ, εἶναι ὅτι αἱ στιγμαὶ αἵτινες ἠκολούθησαν τὴν τριπλῆν ἄρνησιν τοῦ Πέτρου καὶ ὁλόκληρος ἡ ἀκόλουθος ἡμέρα ὑπῆρξαν ἡ κρίσιμος καμπὴ διὰ τὸν χαρακτῆρά του. Δυνάμεθα νὰ φαντασθῶμεν τὰς ἀνιαρὰς ὥρας, τὰς ὁποίας ὁ Πέτρος διῆλθε μόνος μὲ τὴν συντροφιὰν τῶν τύψεων τῆς συνειδήσεώς του. Μόνος μὲ τὴν διαρκῶς ἐπανερχομένην ἀνάμνησιν τῆς τελευταίας ἐκείνης ἀποχαιρετιστηρίου διασταυρώσεως τοῦ βλέμματός του μὲ τὸ βλέμμα τοῦ προδοθέντος Διδασκάλου. Μόνος μὲ τὴν ἐξευτελιστικὴν συναίσθησιν τῆς ἐντελοῦς ἀπογυμνώσεώς του ἀπὸ τὰς φανταστικὰς ἀρετάς του. Μόνος μὲ τὰ ἄθλια ῥάκη τῆς αὐτοπεποιθήσεώς του.

Εἰς τὴν κρίσιμον ταύτην καμπὴν ὁ Πέτρος εὑρέθη ἀντιμέτωπος πρὸς ἕνα σοβαρώτατον κίνδυνον. Τὸν κίνδυνον νὰ βυθισθῇ διὰ παντὸς ὑπὸ τὴν αἰσχύνην τῆς ἀποτυχίας του καὶ νὰ ἴδῃ τὴν πρὸς τὸν Χριστὸν πίστιν του θαπτομένην ὁριστικῶς ὑπὸ τὰ ἐρείπια τῆς κρημνιζομένης αὐτοπεποιθήσεώς του. Τὸν ἄμεσον καὶ σοβαρὸν τοῦτον κίνδυνον ἀντιμετωπίζει πᾶς ὅστις ἀνακαλύπτει αἴφνης ὅτι ἠπατήθη εἰς τὰ ἀντικείμενα τῶν πεποιθήσεών του. Ὅσον δὲ μεγαλειτέρα ἡ πεποίθησις, τόσον καὶ σοβαρώτερος ὁ ἐκ τοῦ κλονισμοῦ αὐτῆς κίνδυνος. Τὰ κρημνιζόμενα εἴδωλά του συμπαρασύρουν καὶ τὴν πίστιν του, ἀλλὰ καὶ αὐτὴν ἀκόμη τὴν ἱκανότητά του νὰ πιστεύσῃ πλέον εἰς ὅ,τιδήποτε. Αὐτὸς εἶναι ὁ λόγος, διὰ τὸν ὁποῖον ὅταν ὁ θρησκόληπτος καὶ δεισιδαίμων ἀντιληφθῇ ὅτι τὰ ἀντικείμενα τῶν πεποιθήσεών του ἦσαν ἁπλᾶ παίγνια τῆς φαντασίας του, καταλήγει ὄχι εἰς τὴν ἀποκάθαρσιν τῆς πίστεώς του ἀπὸ τὰ δεισιδαίμονα στοιχεῖα, ἀλλ᾽ εἰς τὴν ἀπιστίαν καὶ τὴν ἀθεΐαν. Τὸν μεγάλον, λοιπόν, καὶ σοβαρὸν τοῦτον κίνδυνον διέτρεξεν ὁ Πέτρος ὅταν τὸ ἔδαφος τῆς αὐτοπεποιθήσεώς του, τὸ ὁποῖον μόλις πρὸ ὀλίγου τὸ ἐφαντάζετο ἀδιασάλευτον, τὸ ᾐσθάνθη αἴφνης κλονιζόμενον ὑπὸ τοὺς πόδας του.

Ἀνεξαρτήτως ὅμως τοῦ κινδύνου τούτου, ὑπῆρχε πάντοτε ὁ κίνδυνος μήπως ἡ μεγάλη ἀπογοήτευσις, τὴν ὁποίαν ἐδοκίμασε, ξηράνῃ διὰ παντὸς τὰς πηγὰς τῆς ἐνεργητικότητός του, συντρίψῃ τὴν ζωτικότητά του καὶ τὸν καταστήσῃ σκεπτικιστὴν καὶ ἀπαισιόδοξον, ἀνίκανον δὲ πλέον διὰ πράξεις μεγάλας καὶ γενναίας. Ἀπὸ ἀμφοτέρους ὅμως τοὺς κινδύνους τούτους τὸν προεφύλαξεν ἡ προσευχὴ τοῦ Διδασκάλου του. Καὶ χάρις εἰς τὴν προσευχὴν ἐκείνην αἱ μακραὶ ὧραι τῶν τύψεων καὶ τῆς αἰσχύνης ἀπέδωκαν τοὺς καρπούς των. Διότι ἀπεγύμνωσαν τὸν Πέτρον ἀπὸ τὸ ἀντικείμενον τῆς πεποιθήσεώς του, χωρὶς ὅμως καὶ νὰ θίξουν αὐτὴν ταύτην τὴν πίστιν του, τὴν ὁποίαν συνεκέντρωσαν μὲ ὅλην της τὴν ἔντασιν εἰς τὸ πρόσωπον τοῦ Σωτῆρός του.

Τοῦτο ἦτο τὸ τέλος τῆς αὐτοπεποιθήσεως τοῦ Πέτρου, ἢ μᾶλλον αὐτὴ ἦτο ἡ προτελευταία της λέξις, διότι τὴν τελευταίαν της λέξιν τὴν ἐξεστόμισε μετ᾽ ὀλίγας ἡμέρας παρὰ τὴν ἀκτὴν τῆς Τιβεριάδος. Ἐκεῖ ὅταν ὁ Χριστὸς μετὰ τὸ γεῦμα τὸν ἠρώτησε: «Σίμων Ἰωνᾶ, ἀγαπᾷς με;» ὁ Πέτρος, ὁ ὁποῖος ἴσως εἶχε χάσῃ τὴν πεποίθησίν του δι᾽ ὅλας τὰς ἄλλας ἀρετάς του, διὰ τὴν ἀγάπην του ὅμως

πρὸς τὸν Ἰησοῦν Χριστὸν δὲν εἶχε καμμίαν ἀμφιβολίαν, ἔσπευσε ἄνευ δισταγμοῦ νὰ ἀπαντήσῃ: «Ναί». Ὅταν δ' ἐκ δευτέρου τοῦ ἀπηυθύνθη ἡ ἐρώτησις, μὲ τὴν αὐτὴν ἀδίστακτον ἑτοιμότητα ἐδόθη ἡ αὐτὴ περίπου ἀπάντησις. Ὅταν ὅμως καὶ ἐκ τρίτου ἐπανελήφθη ἡ ἐρώτησις, ὁ Πέτρος, χωρὶς καὶ πάλιν νὰ ἔχῃ ἐνδομύχως καμμίαν ἀμφιβολίαν περὶ τῆς ἀγάπης του, ἐπροτίμησεν ἀντὶ τῶν ἰδικῶν του διαβεβαιώσεων νὰ ἀπευθυνθῇ εἰς τὴν παντογνωσίαν αὐτοῦ τοῦ Χριστοῦ. Καὶ μὲ φωνήν, εἰς τὴν ὁποίαν θὰ ἔτρεμεν ὁ φόβος μήπως ἐν τῷ μεταξὺ εἶχε παύσῃ ὁ Χριστὸς νὰ πιστεύῃ εἰς τὴν ἀγάπην του, ἀπήντησε: «Κύριε, μὴ ἐρωτᾶς ἐμέ, διότι ἐγὼ καὶ ἄλλοτε Σὲ διεβεβαίωσα περὶ τῆς ἀγάπης μου, πλὴν ἐκ τῶν πραγμάτων ἐφάνην διαψευδόμενος. Σὺ ὅμως γνωρίζεις τὰ πάντα, καὶ συνεπῶς δὲν εἶναι δυνατὸν παρὰ νὰ γνωρίζῃς ὅτι Σὲ ἀγαπῶ». Αὐτὴ ἦτο ἡ τελευταία ἀναλαμπὴ τῆς αὐτοπεποιθήσεως τοῦ Πέτρου, ἡ ὁποία μετὰ τὴν σκληρὰν ἐκείνην δοκιμασίαν, ὑπεχώρησεν ἐντελῶς διὰ νὰ δώσῃ ὑπὸ τὴν ἐπίδρασιν τοῦ Ἁγ. Πνεύματος τὴν θέσιν της ἐν τῇ καρδίᾳ του εἰς μίαν σταθερὰν καὶ ἀκλόνητον πεποίθησιν ἐπὶ τὴν δύναμιν τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ.

Δείγματα τῆς μεγάλης πεποιθήσεως πρὸς τὸν Ἰησοῦν Χριστόν, μὲ τὴν ὁποίαν ὡπλίσθη ὁ ἀπογυμνωθεὶς ἀπὸ τῆς αὐτοπεποιθήσεώς του Πέτρος, ἔχομεν πάμπολλα εἰς τὰς Πράξεις τῶν Ἀποστόλων. Τὸ χαρακτηριστικώτερον ὅμως μᾶς τὸ προσφέρει ἡ μετὰ δέκα τέσσαρα ἔτη ἀπὸ τῆς ἀρνήσεώς του λαβοῦσα χώραν φυλάκισίς του ὑπὸ τοῦ Ἡρώδου. Μία λεπτομέρεια, τὴν ὁποίαν ἀναφέρει ὁ χρονογράφος του, μᾶς δίδει τὸ μέτρον τῆς πεποιθήσεώς του. Εἰς τὴν φυλακὴν ὁ Πέτρος ἐκοιμᾶτο ἀμερίμνως, ἦτο δὲ τόσον βαθὺς ὁ ὕπνος του ὥστε ἠναγκάσθη ὁ ἐλευθερωτὴς ἄγγελος νὰ τὸν ἐγγίσῃ ἐλαφρὰ εἰς τὴν πλευρὰν διὰ νὰ τὸν ἀφυπνίσῃ. Πόσον διάφορος ὁ Πέτρος τῆς φυλακῆς ἀπὸ τὸν Πέτρον τοῦ Κήπου! Ἐκεῖ στηρίζων τὴν πεποίθησίν του εἰς τὰ μέσα τὰ ὁποῖα αὐτὸς διέθετε, ξιφουλκεῖ διὰ νὰ προστατεύσῃ τὸν κινδυνεύοντα Διδάσκαλόν του, μὲ τὰ γνωστὰ πενιχρὰ ἀποτελέσματα. Ἐδῶ, συναισθανόμενος τῶν ἰδικῶν του προσπαθειῶν τὸ ἀνεπαρκές, γνωρίζων ὅμως ὅτι ὑπῆρχε μία Δύναμις ἀκατάβλητος, ἡ ὁποία ἠδύνατο νὰ τὸν ἐλευθερώσῃ, παρεδόθη ἀμέριμνος εἰς τὸν ὕπνον, ἀναμένων τῆς Δυνάμεως ταύτης τὴν ἐπέμβασιν. Ἴσως εἰς τὴν ἀφρόντιδα ταύτην πεποίθησιν τοῦ Πέτρου συνέβαλε καὶ μία ἔμμεσος ὑπόσχεσις, τὴν ὁποίαν εἶχε λάβῃ πρὸ δέκα τεσσάρων ἐτῶν ἀπὸ τὸν Ἰησοῦν Χριστόν. Μετὰ τὸ γεῦμα τῆς Τιβεριάδος, προλέγων εἰς αὐτὸν ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς τὸ εἶδος τοῦ θανάτου του, τῷ εἶπεν ὅτι θὰ ἀπέθνησκεν εἰς γεροντικὴν ἡλικίαν καὶ διὰ σταυρικοῦ θανάτου. Ἀλλ' ὅταν ὁ Πέτρος ἐφυλακίσθη, δὲν ἦτο ἀκόμη γέρων, ἀφ' ἑτέρου δὲ ἐγνώριζεν ὅτι ὁ Ἡρώδης ἐστερεῖτο ἐκ τοῦ νόμου τὸ δικαίωμα νὰ τὸν καταδικάσῃ εἰς τὸν διὰ τοῦ σταυροῦ θάνατον. Ἴσως λοιπὸν ἡ ἔμμεσος αὕτη ὑπόσχεσις τοῦ Διδασκάλου του νὰ ἔκλεισε τὰ βλέφαρά του εἰς τὸν ἥσυχον ἐκεῖνον ὕπνον. Εἶμαι ὅμως βέβαιος ὅτι ἡ πεποίθησις τοῦ Πέτρου ἐπροχώρει πολὺ βαθύτερα. Ἦτο πεποίθησις ὅτι ὁ Θεός, ἂν ἤθελεν, ἠδύνατο νὰ τὸν ἐλευθερώσῃ ἀπὸ τὴν χεῖρα τοῦ Ἡρώδου, ἀλλὰ καὶ ἂν δὲν τὸν ἠλευθέρωνε, θὰ τοῦ ἔδιδε τὸ θάρρος καὶ τὴν εὐψυχίαν νὰ ἀντικρύσῃ τὸν θάνατον κατὰ τρόπον τιμῶντα τὸν Σωτῆρά του.

Καθρέπτης πιστὸς τῆς μεγάλης μεταβολῆς, ἣν ὑπέστη ἡ αὐτοπεποίθησις τοῦ Πέτρου, εἶναι αἱ ἐπιστολαί του. Εἰς αὐτὰς ὁ Πέτρος ἀφ' ἑνὸς μὲν τονίζει τὸ μέγεθος τοῦ κινδύνου, τὸν ὁποῖον ἐπιφυλάσσουν διὰ τοὺς Χριστιανοὺς οἱ διάφοροι πειρασμοί, τοὺς ὁποίους μετὰ τόσης ἐλαφρότητος συνείθιζεν ἄλλοτε νὰ περιφρονῇ. Οὕτω, συνιστᾷ εἰς τοὺς ἀναγνώστας του «νὰ διάγωσι **μετὰ φόβου** τὸν καιρὸν τῆς παροικίας των» διότι, ὅπως λέγει εἰς ἄλλο μέρος, ὁ ἀντίδικός των Διάβολος ὡς λέων ὠρυόμενος περιέρχεται, ζητῶν τίνα νὰ καταπίῃ. Ἴσως δὲ δὲν θὰ ἦτο παράτολμον νὰ ὑποθέσωμεν ὅτι τὴν ζωηρὰν ταύτην εἰκόνα ἐνεπνεύσθη ὁ Πέτρος ἀπὸ τὴν ἀνάμνησιν τῆς ἰδικῆς του περιπετείας μὲ τὸν λέοντα τῆς ἁμαρτίας εἰς τὴν αὐλὴν τοῦ Ἀρχιερέως. Ἀφ' ἑτέρου δὲ μεταδίδει εἰς τοὺς ἀναγνώστας του τὴν στερεὰν καὶ ἀκλόνητον πεποίθησίν του ἐπὶ τὴν δύναμιν τοῦ Θεοῦ· «Μὲ τὴν δύναμιν τοῦ Θεοῦ φυλαττόμεθα», λέγει εἰς τὴν πρώτην του Ἐπιστολήν. ἀλλοῦ δέ, «ἐξεύρει ὁ Κύριος νὰ ἐλευθερώνῃ ἐκ τῶν πειρασμῶν τοὺς εὐσεβεῖς».

Θαυμαστὴ καὶ διδακτικωτάτη ἡ μεταβολή, ἥτις ἔλαβε χώραν εἰς τὸν χαρακτῆρα τοῦ Πέτρου, χάρις εἰς τὴν ὁποίαν ἡ ἐγωκεντρική, παράτολμος καὶ ὑπεροπτικὴ αὐτοπεποίθησίς του, διελθοῦσα διὰ τοῦ χωνευτηρίου τῶν δοκιμασιῶν, τὸ ὁποῖον ἡτοίμασεν ἡ ἀγάπη τοῦ Σωτῆρός του, ἤλλαξε κατεύθυνσιν καὶ ἀπέβη ἡ βαθεῖα, ἀκλόνητος καὶ ταπεινόφρων πεποίθησίς του ἐπὶ τὸν Ἰησοῦν Χριστόν.

(ἀκολουθεῖ) ***Γ. Α. Χατζηαντωνίου.***

ΑΙ ΠΡΩΤΑΙ ΗΜΕΡΑΙ ΤΟΥ ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΣΜΟΥ

ὑπὸ **Φρειδερίκου Φάρραρ**

(κατ' ἐπιτομὴν ἐκ τοῦ Ἀγγλικοῦ)

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Δ'.

Ἡ πυρπόλησις τῆς Ρώμης καὶ ὁ πρῶτος διωγμός.

Ἐὰν ἔλειπεν ἐν τῇ ἱστορίᾳ τὸ ἓν τοῦτο ἔγκλημα, εἰς τὸ ὁποῖον ἅπαντες οἱ ἀρχαῖοι συγγραφεῖς ἀνέμιξαν τὸ ὄνομά του, τὸν Νέρωνα θὰ ἠδύνατο νὰ ἀντιπαρέλθῃ ὁ Χριστιανισμὸς ἐν σιγῇ, αὐτὸς δὲ ὁ Νέρων εἶναι ζήτημα, ἂν θὰ ἐμάνθανε τὴν ὕπαρξιν Χριστιανῶν μεταξὺ τῶν ποικίλων στοιχείων τοῦ πληθυσμοῦ τῆς πρωτευούσης. Τὸ ἔγκλημα ὅμως ἐκεῖνο—ὁ ἐμπρησμὸς τῆς Ρώμης—ἐνεκαινίασε τὴν περίοδον τῶν διωγμῶν τῆς Χριστιανικῆς Ἐκκλησίας καὶ ἔφερε τὸν Νέρωνα ἀμέσως καὶ τραγικῶς ἀντιμέτωπον πρὸς τὴν Ἐκκλησίαν.

Εἴτε πραγματικῶς διέταξεν ὁ Νέρων τὴν τρομερὰν ἐκείνην πυρκαϊὰν εἴτε ὄχι, τὸ βέβαιον εἶναι ὅτι αἱ ὑποψίαι τῶν συγχρόνων του ἐστράφησαν εὐθὺς κατ' αὐτοῦ, πολλοὶ δὲ ἱστορικοὶ τῆς ἀρχαιότητος ἐκείνης ρητῶς τῷ ἀποδίδουσι τὸ ἔγκλημα τοῦτο (1). Βέβαιον εἶναι ἐπίσης ὅτι ἐπὶ ἔτη ὁλόκληρα πρὸ τῆς πυρκαϊᾶς ἡ φαντασία

(1) Ὁ Τάκιτος, ὁ Σουετώνιος, Δίων ὁ Κάσσιος, ὁ Πλίνιος, ἅπαντες Ἐθνικοὶ καὶ μὴ φίλα φρονοῦντες πρὸς τοὺς Χριστιανούς. Τούτους ἠκολούθησαν βραδύτερον οἱ Χριστιανοὶ ἱστοριογράφοι Ὀρόσιος, Σουλπίκιος Σεβῆρος καὶ Εὐτρόπιος.

τοῦ Νέρωνος ἠσχολεῖτο μὲ εἰκόνας φλεγομένων πόλεων· ὅτι συνείθιζε νὰ λέγῃ ὅτι ὁ Πρίαμος ἦτο ἀξιομακάριστος, διότι εἶχεν ἴδει τὴν καταστροφὴν τῆς Τροίας· ὅτι ἓν ἔτος μετὰ τὴν πυρκαϊὰν συνέταξε καὶ ἀνέγνωσε δημοσίᾳ ποίημα ἐπιγραφόμενον «Τρωϊκά», ὅπερ περιέγραφε κατ᾽ οὐσίαν τὴν πυρκαϊὰν τῆς Ρώμης ὑπὸ τὸ ὄνομα δῆθεν τῆς Τροίας· καὶ ὅτι ὀλίγον πρὸ τοῦ θανάτου του, ὅτε ἡτοιμάζετο νὰ δραπετεύσῃ ἐκ Ρώμης, ἐσκέφθη πρὸς στιγμὴν νὰ πυρπολήσῃ τὴν Ρώμην ἐκ νέου.

Ὡς κίνητρον διὰ τὸ ἔγκλημα τοῦτο οἱ κατήγοροί του τῷ ἀπέδωκαν τὸν διττὸν σκοπόν, ἀφ᾽ ἑνὸς μὲν νὰ καθαρίσῃ τὴν Ρώμην ἀπὸ τὰς πυκνοκατοικουμένας συνοικίας της, μὲ τοὺς στενούς, ρυπαροὺς καὶ σκολιοὺς δρόμους των καὶ τὰς δυσώδεις τρώγλας, εἰς τὰς ὁποίας συνωστίζοντο χιλιάδες ἀνθρωπίνων ὑπάρξεων, καὶ νὰ οἰκοδομήσῃ νέαν πόλιν, μὲ εὐρείας λεωφόρους καὶ λαμπρὰς οἰκοδομάς, ἀφ᾽ ἑτέρου δὲ νὰ ἀπολαύσῃ τὸ φοβερὸν καὶ μακάβριον θέαμα μιᾶς φλεγομένης μεγαλουπόλεως. Διεδόθη ὅτι διὰ νὰ ἀπολαύσῃ τὸ θέαμα τοῦτο ἀνῆλθεν εἰς τὸν ὑψηλὸν Πύργον τοῦ Μαικήνα καὶ ἐκεῖ ἐκστατικὸς ἐθεᾶτο τὴν τεραστίαν καταστροφὴν καὶ μάλιστα κρατῶν τὴν λύραν του, ἔψαλε τὴν «Ἅλωσιν τῆς Τροίας» ἰδικῆς του συνθέσεως. Ἐλέχθη ἐπίσης ὅτι ὅλαι αἱ προσπάθειαι πρὸς κατάσβεσιν τοῦ πυρὸς εἶχον ἐμποδισθῆ βιαίως, ὅτι ἄνθρωποι ὑπόπτου ἐξωτερικοῦ ἐθεάθησαν ἐκσφενδονίζοντες ἀνημμένας δᾷδας ἐπὶ διαφόρων οἰκοδομῶν κειμένων μακρὰν τῆς πυρκαϊᾶς· ὅτι δοῦλοι τοῦ Αὐτοκράτορος κρατοῦντες πισσωμένα στυππία ἐθεάθησαν ἐντὸς ἰδιοκτήτων αὐλῶν, χωρὶς οὐδεὶς νὰ τολμήσῃ νὰ τοὺς ἐκδιώξῃ καὶ ὅτι, ὅτε πρὸς ὥραν ἐσημειώθη ὕφωσις τῆς πυρκαϊᾶς, μετ᾽ ὀλίγον ἐξερράγη νέα τοιαύτη εἰς οἰκίας αἵτινες συνώρευον μὲ τοὺς κήπους τοῦ φαύλου εὐνοουμένου Τιγελλίνου. Καὶ ἐὰν δὲ ἀκόμη παραδεχθῇ τις ὅτι πολλαὶ τῶν λεπτομερειῶν τούτων ἦσαν ἀδέσποτοι διαδόσεις τῶν τριόδων, πάλιν εἰς τοὺς τότε Ρωμαίους ἔκαμεν εὔλογον ἐντύπωσιν ἡ ἀδράνεια τοῦ Νέρωνος περὶ τὴν κατάσβεσιν τῶν φλογῶν, τὴν ὁποίαν ἀδράνειαν ἀντιπαρέβαλλον οἱ πολῖται πρὸς τὴν διαγωγὴν τοῦ αὐτοκράτορος Κλαυδίου, ὅστις κατὰ μιαν προγενεστέραν πυρκαϊὰν ἐκάθητο ἐπὶ δύο συνεχῆ ἡμερονύκτια εἰς μικρόν τι γραφεῖον μὲ καλάθια πλήρη χρημάτων, τὰ ὁποῖα διένεμε, προσπαθῶν νὰ κεντίσῃ τὸν ζῆλον τῶν πυροβεστῶν καὶ νὰ στρατολογήσῃ ἐθελοντὰς πρὸς συνδρομὴν τοῦ ἔργου τῆς κατασβέσεως.

Εἶναι ἀληθὲς ὅτι κατὰ τὴν πρώτην ἐμφάνισιν τῆς πυρκαϊᾶς ὁ Νέρων ἦτο ἀπὼν εἰς Ἄντιον (ἀπέχον τῆς Ρώμης περὶ τὰ 55 χλμ.) καὶ μόλις τὴν τρίτην ἡμέραν ἐπανῆλθεν εἰς τὴν πρωτεύουσαν, ὁπότε τὸ πῦρ εἶχε φθάσει εἰς τοὺς κήπους τοῦ Μαικήνα· ἀλλ᾽ αἱ μαρτυρίαι περὶ τῆς ἠθικῆς αὐτουργίας του εἶναι τόσον πολλαί, ὥστε δυσκόλως δύναταί τις νὰ παραδεχθῇ τὴν ἀθῳότητά του. Καὶ εἰς ἐπίμετρον, ὁ τρόπος, μὲ τὸν ὁποῖον μετὰ τὴν καταστροφὴν οἰκειοποιήθη δι᾽ ἑαυτὸν μεγάλας ἐκτάσεις τῆς καείσης πόλεως καὶ ἰδίως ἐπὶ τοῦ Παλατίνου, ὅπου εὐθὺς ἔσπευσε νὰ κτίσῃ τὸν «Χρυσοῦν Οἶκον», μυθώδους μεγέθους καὶ πολυτελείας ἀνάκτορον, προσεπικυροῖ τὰς δυσμενεῖς διὰ τὸν Νέρωνα πληροφορίας τῆς τότε κοινῆς γνώμης.

Ὁπωσδήποτε, εἴτε ὁ Νέρων ὑπῆρξεν ἔνοχος ἢ μὴ τῆς πρωτοφανοῦς ταύτης ἐπιβουλῆς κατὰ τῆς ζωῆς καὶ τῆς περιουσίας τῶν ὑπηκόων του, εἶναι βέβαιον

ὅτι τὴν 19 Ἰουλίου τοῦ ἔτους 64 μ. Χρ. (καὶ 10ου ἔτους τῆς βασιλείας του), ἐξερράγη πυρκαϊὰ εἰς μαγαζεῖα πλήρη εὐφλέκτων ὑλῶν, ἅτινα ἐπλήρουν τὴν κοιλάδα μεταξὺ τοῦ Παλατίνου καὶ τοῦ Καιλίου Λόφου. Ἐπὶ ἓξ ἡμέρας καὶ ἑπτὰ νύκτας ἐμαίνετο τὸ πῦρ, ἐξαπλούμενον ἀκατασχέτως ἐπὶ τοῦ μεγαλειτέρου μέρους τῆς πόλεως. Ὅτε ἐσταμάτησε πρὸς στιγμὴν ἡ πρόοδος τοῦ πυρὸς διὰ τῆς προληπτικῆς κατεδαφίσεως μεγάλης ζώνης οἰκοδομῶν, ἐξερράγη ἐκ νέου πῦρ εἰς τὰ ἄλλα (τὰ ὀλιγώτερον πυκνοκατῳκημένα) τμήματα τῆς πόλεως καὶ ἐκεῖ ἐξηκολούθησεν ἐπὶ τρεῖς ἀκόμη ἡμέρας τὸ καταστρεπτικόν του ἔργον. Ἐκ τῶν 14 τμημάτων τῆς πόλεως, μόνον τέσσαρα ἔμειναν ἄθικτα· τρία τμήματα εἶχον τελείως μεταβληθῆ εἰς τέφραν, εἰς δὲ τὰ ἄλλα ἑπτὰ τμήματα αἱ πλεῖσται οἰκοδομαὶ κατέκειντο εἰς ἐρείπια. Ἡ καταστροφὴ ὑπῆρξεν ἰδιαιτέρως ὀδυνηρὰ εἰς τὰ δημόσια κτίρια καὶ τὰ ἱερὰ τῶν θεῶν, ὧν πολλὰ ἦσαν πανάρχαια καὶ συνεδέοντο μὲ τὰς λαμπροτέρας σελίδας τῆς Ρωμαϊκῆς ἱστορίας. Ἡ πυρκαϊὰ ὑπῆρξε φοβερὰ ὄχι μόνον διὰ τὴν ἔκτασιν τῆς καταστροφῆς τῶν οἰκοδομῶν τῆς πόλεως, ἀλλὰ καὶ διὰ τὰ πολλὰ ἀνθρώπινα αὐτῆς θύματα, ὡς ἐκ τῆς ταχύτητος μεθ᾽ ἧς ἐξηπλώθη. Ὁ πληθυσμὸς ἐξεχύθη εἰς τὰς στενὰς λαβυρινθώδεις ὁδούς, ὅπου μεγάλαι πανικόβλητοι ἀνθρώπιναι μάζαι, μάτην ζητοῦσαι ἔξοδον φυγῆς, εὗρον οἰκτρὸν θάνατον, ἀλληλοκαταπατούμεναι καὶ καταλαμβανόμεναι ὑπὸ τῶν παμφάγων φλογῶν ἢ καταπλακωνόμεναι ὑπὸ τῶν καταρρεουσῶν οἰκοδομῶν. Μετὰ δὲ τὴν κατάπαυσιν τοῦ πυρός, ἄπειρον πλῆθος ἔμεινεν ἄστεγον καὶ ἐστερημένον παντὸς πόρου ζωῆς.

Πρὸς τὴν κολοσσιαίαν ταύτην δυστυχίαν οὐδ᾽ αὐτὸς ὁ Νέρων ἠδυνήθη νὰ δείξῃ ἀδιαφορίαν. Διέταξε νὰ ἀνοιχθῶσι διὰ τοὺς πυροπαθεῖς οἱ βασιλικοὶ κῆποι, τὰ μνημεῖα τοῦ Ἀγρίππα καὶ τὸ Πεδίον τοῦ Ἄρεως. Προσωρινὰ παραπήγματα ἠγέρθησαν ἐν τάχει, παρηγγέλθησαν ἐξ Ὀστίας ἔπιπλα καὶ οἰκιακὰ ἐφόδια πρὸς δωρεὰν διανομήν, ἡ δὲ τιμὴ τοῦ σίτου ὑπεβιβάσθη εἰς τὸ ἓν τέταρτον τῆς συνήθους. Ἀλλ' αἱ ἐνέργειαι αὗται δὲν ἴσχυσαν νὰ καταπνίξουν τὴν δυσφορίαν τοῦ λαοῦ κατὰ τοῦ ἄρχοντος, ὅστις, ὡς ἤρχισεν εὐθὺς ἀμέσως διαδιδόμενον, εἶχεν ὁ ἴδιος θέσει τὸ πῦρ.

***

Ὁ Νέρων, ἀπὸ τοῦ θανάτου τοῦ Σενέκα καὶ τοῦ Ἀφρονίου Βούρρου, εἶχε τόσον συνειθίσει μὲ τὴν ἰδέαν τῆς ἀπολύτου ἐξουσίας του, ὥστε κατ᾽ ἀρχὰς περιεφρόνησε τοὺς ἀνωνύμους λιβελλογράφους, οἵτινες ἔγραφον ἐπὶ τῶν τοίχων σατίρας κατηγορούσας αὐτὸν ὡς αὐτουργὸν τῆς καταστροφῆς. Ἀλλὰ μετά τινας ἡμέρας διὰ τῶν ὀργάνων του ἤρχισε νὰ ἀντιλαμβάνεται ὅτι ἡ λαϊκὴ ὀργὴ ὁλοὲν ὠγκοῦτο ἐναντίον του. Ἠννόησεν ὅτι ἂν μὴ ἐλάμβανε μέτρα νὰ ἀντεπεξέλθῃ κατὰ τῆς λαϊκῆς δυσμενείας, ἠδύνατο εὐκόλως νὰ πέσῃ, ὡς πρὸ αὐτοῦ ὁ Καλιγούλας, ὑπὸ τὸ ἐγχειρίδιον δολοφόνου τινός. Ὅθεν ἀπεφάσισε νὰ ἀποτρέψῃ τὰς λαϊκὰς ὑποψίας ἀπὸ τὸ ἄτομόν του πρὸς ἄλλην κατεύθυνσιν.

Καὶ εἰς τὸ σημεῖον τοῦτο τῆς σταδιοδρομίας του ὁ Νέρων λαμβάνει θέσιν προέχουσαν καὶ ἀποτρόπαιον ἐν τῇ ἱστορίᾳ τῆς Χριστιανικῆς Ἐκκλησίας. Διότι προσεπάθησε νὰ προσάψῃ τὸ στίγμα τοῦ βδελυροῦ ἐγκλήματος τοῦ ἐμπρησμοῦ

τῆς πρωτευούσης τοῦ κόσμου εἰς μίαν τάξιν ὑπηκόων του, ἥτις ἀπετελεῖτο ἀπὸ ἀνθρώπους ἀθῴους καὶ πιστοὺς πρὸς αὐτὸν—τοὺς μόνους ἐξ ὅλων τῶν ὑπηκόων του, οἵτινες προσηύχοντο δι' αὐτόν!

Διὰ ποῖον λόγον ὁ Νέρων ἐξέλεξε τοὺς Χριστιανοὺς καὶ ὄχι ἄλλην τινὰ τάξιν ἀνθρώπων διὰ τὴν βδελυρὰν ταύτην ὑποκατάστασιν εἰς τὴν ἰδίαν του ἐνοχὴν ὑπῆρξε πάντοτε μυστήριον. Ἀκριβῶς εἰς τὸ σημεῖον τοῦτο τερματίζει ὁ Λουκᾶς τὰς Πράξεις τῶν Ἀποστόλων, ἴσως ἐσκεμμένως, διότι θὰ ἦτο καὶ ἐπικίνδυνον καὶ ἄσκοπον νὰ διηγηθῇ τὰς φρικαλεότητας, ἃς διέπραττε πλέον κατὰ τῶν Χριστιανῶν αὐτὴ αὕτη ἡ μέχρι τοῦδε δικαία καὶ οὐχὶ δυσμενὴς Ρωμαϊκὴ ἐξουσία. Μήτε οἱ ἀρχαῖοι ἱστορικοὶ τῆς ἐποχῆς ταύτης Τάκιτος καὶ Σουετώνιος, μήτε ἡ Ἀποκάλυψις, μᾶς ρίπτουν κανὲν φῶς ἐπὶ τοῦ μυστηρίου τούτου. Μέχρι τοῦδε οἱ Χριστιανοὶ οὐδεμίαν σημασίαν εἶχον εἰς τὰ ὄμματα τοῦ κόσμου. Μέχρι τῶν ἡμερῶν τοῦ Δομιτιανοῦ δὲν μᾶς ἀναφέρει ἡ ἱστορία οὐδὲ ἕνα διακεκριμένον ἄνθρωπον ἢ εὐγενῆ ὡς ἀσπασθέντα τὴν θρησκείαν τοῦ Ἰησοῦ. Οἱ «ἐκ τῶν [οἰκείων] τοῦ Ναρκίσσου» (Ρωμ. ιϛ'. 11) καὶ «οἱ ἐκ τῆς τοῦ Καίσαρος οἰκίας» (Φιλιππ. δ'. 22), οὓς ἀναφέρει ὁ Παῦλος, ἦσαν κατὰ πᾶσαν πιθανότητα δοῦλοι. Οἱ Χριστιανοὶ μέχρι τοῦδε ἐθεωροῦντο ὡς μία αἵρεσις τῆς Ἰουδαϊκῆς θρησκείας. Διατί λοιπὸν μόνον κατ' αὐτῶν καὶ οὐχὶ καὶ κατὰ τῶν Ἰουδαίων ἐν γένει ἐξαπελύθη ὑπὸ τοῦ ἐστεμμένου ἐγκληματίου ἡ φοβερὰ κατηγορία ἐπὶ ἐμπρησμῷ; Ἡ πιθανωτέρα εἰκασία εἶναι ὅτι ***οἱ Χριστιανοὶ διεβλήθησαν πρὸς τὸν Νέρωνα ὑπ' αὐτῶν τούτων τῶν Ἰουδαίων.*** Ὡς γνωστόν, κατὰ τὰς πρώτας δεκαετηρίδας τῆς διαδόσεως τοῦ Χριστιανισμοῦ, οἱ Ἰουδαῖοι ἦσαν πανταχοῦ ἀσπονδότεροι καὶ μαχητικώτεροι εἰς τὸ κατὰ τῶν Χριστιανῶν μῖσός των ἢ οἱ Ἐθνικοί. Ὁ Ἰουδαϊκὸς φανατισμὸς ἦτο ἀπείρως ἐνεργητικώτερος τοῦ ἐκφυλισμένου καὶ ψυχορραγοῦντος Ἐθνισμοῦ. Καὶ ὁ ζῆλος οὗτος τῶν Ἰουδαίων κατὰ μιᾶς νομιζομένης «αἱρέσεως» τῆς θρησκείας των τοὺς ἔκαμνε νὰ συκοφαντοῦν πρὸς τοὺς Ἐθνικούς, ὁσάκις τοῖς ἐδίδετο ἡ εὐκαιρία, τοὺς «αἱρετικοὺς» τούτους ὡς λίαν ἐπικινδύνους ἐχθροὺς τῆς κοινωνίας καὶ τοῦ πολιτικοῦ καθεστῶτος. Τοῦτον τὸν ζῆλον φαίνεται ὑπονοῶν Κλήμης ὁ Ρώμης, ὅταν εἰς τὴν Πρὸς Κορινθίους Ἐπιστολήν του (6, 1, 2) ἀναφέρει τὰ παθήματα τῶν Χριστιανῶν «διὰ ζῆλος».

Οἱ δὲ Ἰουδαῖοι εἶχον ἓν ἰσχυρὸν μέσον διαβολῆς τῶν Χριστιανῶν παρὰ τῷ Νέρωνι—τὴν Ποππαίαν, ἣν ὁ Νέρων εἶχεν ἤδη νυμφευθῇ, καὶ ἥτις πρὸ τούτου ἦτο προσήλυτος εἰς τὸν Ἰουδαϊσμόν, ὡς μᾶς πληροφορεῖ ὁ Ἰώσηπος, ὅστις μάλιστα τὴν κακοῦργον καὶ πανοῦργον ταύτην μοιχαλίδα ἀποκαλεῖ «θεοσεβῆ», ἤτοι, ὀπαδὸν τοῦ Ἰεχωβᾶ! Δι' αὐτῆς, κυριαρχούσης ἀπολύτως τοῦ ἐκφύλου Νέρωνος, δὲν ἦτο δύσκολον εἰς τοὺς Ἰουδαίους νὰ σπείρωσιν εἰς τὸ πνεῦμα τοῦ αὐτοκράτορος τὴν σκέψιν ὅτι οἱ Χριστιανοί, οἱ πολεμούμενοι ὑπὸ τῶν Ἰουδαίων ὡς «αἱρετικοὶ» καὶ ὑπὸ τῶν Ἐθνικῶν ὡς νέα Ἰουδαϊκὴ θρηκεία, θὰ ἦσαν κατάλληλος στόχος διὰ τὴν συκοφαντίαν ὅτι αὐτοὶ ἐπυρπόλησαν τὴν πρωτεύουσαν. Τὴν αὐτὴν συκοφαντίαν κατὰ τῶν Χριστιανῶν ἀναμφιβόλως διέδωκαν τεχνηέντως οἱ Ἰουδαῖοι καὶ μεταξὺ τοῦ λαοῦ, ὅστις, εὑρισκόμενος γυμνὸς καὶ ἄστεγος ὡς ἐκ τῆς πυρκαϊᾶς,

ἦτο ὁλοψύχως προδιατεθειμένος νὰ υἱοθετήσῃ πάντα ὑπαινιγμὸν ὡς πρὸς τὴν ταυτότητα τοῦ καταστροφέως του.

Ἡ εἰκασία αὕτη μοὶ φαίνεται ἡ μόνη, ἥτις δίδει μίαν ἱκανοποιητικὴν καὶ ἐπαρκῆ λύσιν τοῦ αἰνίγματος τοῦ διατί ἐξελέγησαν οἱ Χριστιανοὶ ὡς στόχος τῆς τρομερᾶς συκοφαντίας ὅτι αὐτοὶ ἦσαν οἱ ἐμπρησταὶ τῆς πρωτευούσης.

(ἀκολουθεῖ)

Η ΕΠΙΣΤΗΜΗ ΚΑΙ Η ΓΡΑΦΗ

[Ὁ συγγραφεὺς τοῦ ἄρθρου τούτου εἶναι ὁ διακεκριμένος Ἄγγλος χειροῦργος Dr. Arthur G. Brown, ὅστις ἀπολαύει μεγάλης φήμης ἐν τῷ Εὐαγγελικῷ θρησκευτικῷ κόσμῳ διὰ τὰ ἐπισιημονικὰ συγγράμματά του κατὰ τῆς θεωρίας τῆς ἐξελίξεως καὶ διὰ τὰς ἀκαταπονήτους προσπαθείας του ὡς ἀπολογητὴς τῶν Χριστιανικῶν ἀληθειῶν].

«Φοβερῶς καὶ θαυμασίως ἐπλάσθην».
Ψαλμ. ρλθ΄. 14.

Ἀναγινώσκοντες τὴν θαυμαστὴν αὐτὴν δήλωσιν ὅτι «***φοβερῶς*** καὶ ***θαυμασίως***» ἐπλάσθη ὁ ἄνθρωπος, δὲν χρειαζόμεθα πολλὴν σοφίαν διὰ νὰ πεισθῶμεν περὶ τούτου. Καὶ ἡ τιμή μας πρὸς τὸν Δημιουργὸν αὐξάνει, ὅταν μελετῶμεν τὸν πολύπλοκον, καὶ ἀκριβέστατα λειτουργοῦντα μηχανισμόν, ἐκ τοῦ ὁποίου ἐξαρτᾶται ἡ ζωὴ ἡμῶν. «Καὶ εἶπεν ὁ Θεός, Ἂς ποιήσωμεν ἄνθρωπον κατ᾿ εἰκόνα ἡμῶν, καθ᾿ ὁμοίωσιν ἡμῶν....Καὶ ἔπλασε Κύριος ὁ Θεὸς τὸν ἄνθρωπον ἀπὸ χώματος ἐκ τῆς γῆς καὶ ἐνεφύσησεν εἰς τοὺς μυκτῆρας αὐτοῦ πνοὴν ζωῆς, καὶ ἔγινεν ὁ ἄνθρωπος εἰς ψυχὴν ζῶσαν....Καὶ ἐποίησεν ὁ Θεὸς τὸν ἄνθρωπον κατ᾿ εἰκόνα αὐτοῦ· κατ᾿ εἰκόνα Θεοῦ ἐποίησεν αὐτόν· ἄρσεν καὶ θῆλυ ἐποίησεν αὐτόν» (Γεν. α΄. 26, 27).

Οὕτως ἡ γένεσις τοῦ ἀνθρώπου—ταπεινὴ ἀρχὴ—ἦτο ἐκ τῆς γῆς, ἡ ὁποία προωρίζετο ὡς ἡ κατοικία του. Ὑπὸ τὴν ἐπαφὴν τῆς Ἀπείρου Δυνάμεως, τὸ ἄψυχον ἐνεψυχώθη, τὸ χῶμα μετεβλήθη εἰς πρωτόπλασμα, τὸ ὁποῖον ἐπροικίσθη μὲ θαυμαστὰς ἐνεργείας, δι᾿ ὧν ὁ ἄνθρωπος λαμβάνει ὅλως ἰδιάζουσαν θέσιν ἐν τῷ συνόλῳ τῆς Δημιουργίας.

Δεκαὲξ στοιχεῖα ἐν τῷ χώματι.

Τὸ χῶμα τῆς γῆς. Ὁ Ψαλμὸς 139 ἐδάφ. 15 προφανῶς ἀποκαλύπτει ἓν τῶν μυστικῶν τοῦ Θεοῦ. «Ἡ ὑπόστασίς μου δὲν ἐκρύφθη ἀπὸ Σοῦ ἐνῷ ἐπλαττόμην ἐν τῷ κρυπτῷ, καὶ διαμορφωνόμην ἐν τοῖς κατωτάτοις τῆς γῆς». Τουτέστιν, ὅταν ὁ Θεὸς ἔπλαττε τὴν ὕλην ὑπὸ τὴν μορφὴν «χώματος» ἢ «γῆς», εἶχε κατὰ νοῦν νὰ δημιουργήσῃ ἐξ αὐτῆς τὸ σῶμα τοῦ ἀνθρώπου. Ὡς σοφὸς δὲ ἀρχιτέκτων διέγραψε τότε τὸ σχέδιον τοῦ περιφανοῦς αὐτοῦ ἔργου — «ἄνθρωπον κατ' εἰκόνα ἡμετέραν καὶ καθ' ὁμοίωσιν».

Ἡ ἐπιστήμη ἐπιβεβαιοῖ τὴν Γραφήν. Ἀπηλλαγμένον πάσης ὀργανικῆς ἀκαθαρσίας, τὸ χῶμα περιέχει τὰ αὐτὰ χημικὰ στοιχεῖα, τὰ ὁποῖα εὑρίσκονται εἰς τὸ πρωτόπλασμα, τὴν θεμελιώδη οὐσίαν τοῦ σώματος. Καὶ ὅταν ἡ ζωὴ ἀποχωρίζεται τοῦ σώματος, τότε τοῦτο ἐπιστρέφει εἰς τὴν οὕτω θαυμασίως διαμορφωθεῖσαν γῆν, ἥτις συνίσταται ἀπὸ δεκαὲξ περίπου ἐξαίρετα τεκμήρια τῆς δημιουργικῆς δυνάμεως τοῦ Θεοῦ, ἄνθρακα, ὑδρογόνον, ὀξυγόνον, ἄζωτον καὶ τὰ παραπλήσια.

Τὸ σῶμα εἶνε μία πολυκάτοικος πόλις, ἀπαρτιζόμενον ἐξ 26.000.000.000.000 ἀτόμων, ὅλων εἰδικῶν ἐμπειρογνωμόνων μ᾽ ἐκπληκτικὴν δεξιότητα. Οἱ ἐργάται αὐτοί, τὰ κύτταρα, μόλις γεννῶνται, ἀμέσως ἐπιδίδονται εἰς τὸ ἔργον των· ζῶσιν ἐπὶ βραχύ τι διάστημα, καὶ ἀποθνήσκουν διὰ νὰ ἀντικατασταθοῦν ἀπὸ νέας γενεάς, αἵτινες συνεχίζουν, καθὼς καὶ οἱ προκάτοχοί των, χωρὶς καμμίαν προπόνησιν. Ὁ κύκλος τῆς ζωῆς των διαρκεῖ ἀπὸ ὀλίγων ἑβδομάδων μέχρις ὀλίγων μηνῶν ἢ ἐτῶν. Κατ᾽ αὐτὸν τὸν τρόπον τὸ σῶμα ἀνανεοῦται καθ᾽ ὡρισμένα διαλείμματα.

Τὰ μικροσκοπικὰ αὐτὰ μόρια τοῦ πρωτοπλάσματος εἶναι διαφόρων εἰδῶν, Ἑκάστη ὁμὰς ἐκτελεῖ ὡρισμένον ἔργον μὲ ἄκραν ἐπιμέλειαν. Ἐνταῦθα θὰ σημειώσωμεν μόνον ὀλίγα ἐξ αὐτῶν.

Οἱ χειρώνακτες. Τὰ κύτταρα τῶν μυώνων ὁμοιάζουν τοὺς χειρόνακτας. Οὐδεὶς μέχρι τοῦδε ἠδυνήθη νὰ ἐξηγήσῃ τὸ μυστικὸν τῶν μυϊκῶν ἰνῶν, αἵτινες ἔχουσι τὴν ἰδιότητα συστολῆς καὶ διαστολῆς. Οἱ χειρώνακτες αὐτοὶ μᾶς μεταφέρουν τῇδε κακεῖσε, καὶ θὰ τὸ θεωροῦν εὐτύχημά των, ἐὰν τὸ φορτίον των ἦναι ἐλαφρόν.

Οἱ πρόσκοποι ἀποτελοῦνται ἀπὸ τὰς κυψέλας τοῦ δέρματος—στρῶμα ἐπὶ στρώματος. Οἱ τῆς ἐπιφανείας ἀποθνήσκουν καθ᾽ ἑκάστην κατὰ ἑκατομμύρια, καὶ ἄλλοι νεοσύλλεκτοι λαμβάνουν τὴν θέσιν των. Ἡ ἐπιδερμὶς εἶναι ὄργανον λίαν ἱκανὸν καὶ πολυσχιδές. Μεταξὺ ἄλλων εἶναι ἔκτακτος προστατευτικὸς χιτωνίσκος ἐκ δέρματος, εἶναι πρώτης τάξεως φονεὺς καὶ ἀποκρούστης μικροβίων, πίναξ θαυμασίας χρησιμότητος, εἰς συνδυασμὸς ἀλεξηλίου καὶ ἀλεξιβρόχου, θερμόμετρον καὶ θερμοστάτης. Μᾶς χορηγεῖ μίαν σειρὰν ἀξιολόγων θερμομονωτήρων διὰ τὸ σῶμα, καθὼς τὸ ἀμίαντον πέριξ τῶν ἀτμοσωλήνων. Ἓν σκευοφυλάκιον, ἢ μία ἀποθήκη διὰ παντοειδῆ πράγματα, διὰ χημικὰς ὕλας τῶν ἀδένων, δι᾽ ὕδωρ, ἅλας καὶ ἄλλας οὐσίας.

Κατασκευὴ ὀξέων ἐκ τοῦ αἵματος.

Οἱ κυτταροχημικοὶ ὑπερτεροῦν τοὺς καλλιτέρους χημικοὺς τοῦ κόσμου. Αὐτοὶ εὐκόλως καὶ ταχέως κατασκευάζουν τὰς περιπλοκωτέρας χημικὰς συνθέσεις.

Λόγου χάριν, οἱ στομαχικοὶ ἀδένες κατασκευάζουν ὑδροχλωρικὸν ὀξὺ ἀπὸ τὸ αἷμα, τὸ ὁποῖον εἶνε ἀλκαλικὸν μέσον. Πῶς γίνεται τοῦτο; Ὅταν ἡ εἴδησις ἔρχεται ἀπὸ τὸ στόμα ὅτι τροφὴ καταβαίνει, αὐτοὶ οἱ μικροσκοπικοὶ εἰδικοὶ ἀμέσως ἀρχίζουν νὰ ἐργάζωνται. Τὸ αἷμα εἶναι ἡ μόνη πηγὴ ἐφοδιασμοῦ, καὶ αὐτοὶ κλέπτουν ὑδρογόνον ἀπὸ τὸ νερὸ τοῦ αἵματος, καὶ χλώριον ἀπὸ τὸ ἅλας του, τὰ συμμίγουν, καὶ ὡς ἀποτέλεσμα προκύπτει τὸ ὑδροχλωρικὸν ὀξύ.

Τὸ σπουδαιότερον ὅμως ἐξ ὅλων, εἶναι οἱ λίαν παράδοξοι ἀδένες ἐκεῖνοι, οἵτινες κατασκευάζουν δηλητήρια εἰς ἄκρον θανατηφόρα. Εἷς ἐξ αὐτῶν ὀνομάζεται ἐπινεφρικὸς ἀδήν, εἷς ἐπὶ ἑκατέρου τῶν νεφρῶν—μικρὰ τεμάχια ἱστοῦ, μεγέθους ἑνὸς μεγάλου φασουλίου. Αὐτοὶ ἐκκρίνουν ἐπινεφρίνην, εἰς ἀπίστευτον βαθμὸν ἰσχυρὰν οὐσίαν, ἥτις ἀπεμονώθη τὸ 1901. Τὸ δηλητήριον αὐτὸ εὑρίσκεται ἐπίσης εἰς τὸ δέρμα ἑνὸς βατράχου, ὅστις ζῇ εἰς τὸν Ἀμαζῶνα ποταμόν. Οἱ ἰθαγενεῖς ἐκεῖ βάπτουν εἰς αὐτὸ τὰ βέλη των, καὶ εἶναι τόσον δυνατὸν ὥστε δύναται νὰ φονεύσῃ ἔλαφον ἢ λαγουάρον ἐντὸς ὀλίγων λεπτῶν.

Περίπου ὀκτὼ χιλιοστόγραμμα τοῦ δηλητηρίου τούτου περιέχονται εἰς τὸ αἷμα—ἓν μέρος ἐπὶ δισεκατομμυρίῳ. Ἡ ποσότης αὐτὴ εἶναι ἀπαραίτητος διὰ τὴν ζωήν. Ἡ ἐλαχίστη ὅμως αὔξησις αὐτῆς φέρει θάνατον. Ποῖος κανονίζει τὴν ποσότητα; Ἀληθῶς «φοβερῶς καὶ θαυμασίως ἐπλάσθην!»

Κύριον ἔργον τῶν οὐσιῶν αὐτῶν εἶναι νὰ μεταδίδουν εἰδήσεις εἰς τὰ διάφορα μερη τοῦ σώματος. Ποτὲ δὲν κάμνουν κανὲν σφάλμα ὡς πρὸς τὸν προορισμόν των. Ἀλλ' ὅταν καλοῦνται εἰς τὸ καθῆκον, ἀμέσως πηδοῦν εἰς τὴν ἁμαξοστοιχίαν, ἥτις τὰς περιμένει—ἡ ροὴ τοῦ αἵματος—καὶ ταχέως μεταφέρονται εἰς τὸν προσήκοντα σταθμόν, ὅπου παραδίδουν κατεπειγούσας διαταγάς, αἱ ὁποῖαι αὐθωρεὶ ἐκτελοῦνται.

Οἱ ὀπαδοὶ τῆς ἐξελίξεως μέχρι τινὸς τὰς ἐθεώρουν ὡς ἄχρηστα λείψανα τῆς ἐκ τῶν ζώων καταγωγῆς μας. Σήμερον ὅμως, μὲ περισσότερον φῶς, γνωρίζομεν ὅτι ἡ ζωὴ εἶναι ἀδύνατος χωρὶς αὐτῶν. Ὁ Θεὸς δὲν ἔχει τοποθετήσει εἰς τὸ σῶμα ἡμῶν κανὲν ἄσκοπον ἢ ἄχρηστον στοιχεῖον.

Οἱ ***ὁδοκαθαρισταὶ*** σηκώνουν τὰ σκύβαλα, ἀποκομίζουν τὴν τέφραν, καὶ ἀπομακρύνουν τὰ δηλητηριώδη προϊόντα τῆς καύσεως. Τὸ δέρμα, οἱ νεφροί, οἱ πνεύμονες, τὰ ἐντόσθια καὶ τὸ αἷμα, ἐκτελοῦν τὰ οὐσιώδη αὐτὰ καθήκοντα.

Ρίψατε τὸ βλέμμα εἰς τὴν ἐπιδερμίδα, καὶ θὰ ἴδῆτε ὅτι ἐκτὸς τῶν ὅσα ἀνεφέραμεν ἀνωτέρω, αὐτὴ μᾶς ἀπαλλάσσει ἀπὸ οὐσίας, αἵτινες ἠδύναντο νὰ ἐπιφέρουν θάνατον, ἐὰν ἔμενον ἐντὸς τοῦ σώματός μας.

Αἱ κυψέλαι αὐταὶ τοῦ δέρματος συνδέονται μὲ τὸ κεντρικὸν νευρικὸν σύστημα διὰ διπλῆς σειρᾶς συρμάτων ἢ νεύρων, μίαν μεταδίδουσαν εἰδήσεις ἀπὸ τὴν ἐπιφάνειαν, καὶ ἄλλην φέρουσαν διαταγὰς ἀπὸ τὸ κέντρον. Λειτουργίαι ἐπὶ τῶν δύο αὐτῶν γραμμῶν ἀποτελοῦν τὸν ἀνακλαστικὸν μηχανισμὸν τοῦ σώματός μας.

Αἱ κυψέλαι αὐταὶ τοῦ δέρματος εἶναι πολὺ εὐαίσθητοι εἰς ἐξωτερικοὺς ἐρεθισμούς. Δὲν ἀρέσκονται εἰς ὑπερβολικὴν θερμότητα ἢ κακουχίαν. Ἀμέσως στέλλουν τὰ παράπονά των εἰς τὸ κέντρον. Ὅταν ἡ θερμοκρασία ὑψώνεται, ἀμέσως αὐταὶ δυσανασχετοῦν. Δυνάμεθα νὰ τὰς φαντασθῶμεν νὰ λέγουν πρὸς τὸν Ἀρχιεπιθεωρητήν: «Ἄκουσε, ἡμεῖς δὲν ἠμποροῦμεν νὰ βαστάξωμεν αὐτὴν τὴν ζέστην. Διατὶ δὲν δεικνύεις ὀλίγον ἐνδιαφέρον, ὥστε νὰ διατάξῃς τοὺς ἀδένας τοῦ ἱδρῶτος νὰ ρίψουν κάμποσον ζεστὸ νερό, καὶ νὰ μᾶς δροσίσουν;»

Τὸ δέρμα ἔχει περίπου 2,000,000 ἀπὸ τοὺς ἀδένας αὐτούς. Καὶ ὅταν ἡ εἴδησις φθάσῃ εἰς τὸν Ἀρχιεπιθεωρητήν, ἀμέσως μία κατεπείγουσα διαταγὴ ἐκδί-

δεται, καὶ ὡς ἀποτέλεσμα ἀρκεταὶ ποσότητες ζεστοῦ νεροῦ ἐκχύνονται, ἡ θερμοκρασία καταπίπτει καὶ πολὺ δηλητήριον ἐξουδετεροῦται.

Λησταί ἐν τῷ σώματι.

Ἡ ἀστυνομικὴ δύναμις εἶναι πάντοτε ἄγρυπνος. Αὐτὴ ἀνακαλύπτει, συλλαμβάνει καὶ φονεύει κλέπτας καὶ ἐπιδρομεῖς. Αὐτοὶ οἱ διαρρῆκται εἶναι τὰ νοσογόνα μικρόβια, εὑρισκόμενα πανταχοῦ. Ἐὰν τυχὸν οἱ κλέπται αὐτοὶ κατορθώσουν καὶ εὕρουν εἴσοδον, τότε ἀρχίζει μία ζωηρὰ μάχη ἐκ τοῦ συστάδην. Ἐὰν τὰ λευκοκύτταρα τοῦ αἵματος, ἤτοι οἱ ἀστυνόμοι, ἔχουν ἀρκετὴν δύναμιν, τότε ὁ θάνατος τῶν ληστῶν αὐτῶν εἶναι ταχύς—καταβροχθίζονται καὶ διὰ μιᾶς ἐξαφανίζονται. Ἐὰν ἡ πρώτη ἐπίθεσις δὲν ἐπιτύχῃ καὶ τὰ μικρόβια ἐξακολουθοῦν νὰ μένουν εἰς τὴν κυκλοφορίαν τοῦ αἵματος, ὁ πόλεμος ἐξακολουθεῖ σφοδρότερος. Οἱ ἐφορμῶντες ἐχθροὶ τώρα ἐκχύνουν θανατηφόρον δηλητήριον, τὸ ὁποῖον ἀναποφεύκτως δύναται νὰ φέρῃ τὸν θάνατον, ἐὰν μὴ δοθῇ τὸ κατάλληλον ἀντίδοτον. Τὰ κύτταρα τοῦ αἵματος πρέπει νὰ γνωρίζουν τὰ διάφορα εἴδη τοξίνης, διὰ νὰ κατασκευάζουν τὸ κατάλληλον εἶδος ἀντιτοξίνης. Ποτὲ δὲν κάμνουν σφάλμα. Ὅλαι αἱ ἀσθένειαι ἔχουν δηλητήρια, καὶ ἀπαιτοῦν διάφορα ἀντιφάρμακα πρὸς θεραπείαν των.

Ἂς ὑποθέσωμεν, ὅτι ἓν πνευμονόκοκκον μικρόβιον εὑρίσκει εἴσοδον καὶ τὸ θῦμα αἰσθάνεται τὰ πρῶτα συμπτώματα πνευμονίας. Ἓν ἄγγελμα SOS πέμπεται ἀπὸ τὸ ἀρχηγεῖον, καὶ τότε ἠμποροῦμεν νὰ φαντασθῶμεν ἕνα φοβερὸν συναγερμὸν τῆς ἀστυνομικῆς δυνάμεως. «Τὸ ἀφεντικὸ ἔχει περιπνευμονίαν. Ἔχω ἰδεῖ τὸν ἀχρεῖον πνευμονόκοκκον πρὸ μιᾶς στιγμῆς, ἕνα σωρόν, καὶ εἶναι ἐλεεινοὶ κακοῦργοι. Ὀφείλομεν ὅλοι νὰ μποῦμεν σ' τὴν δουλειάν, ὡσὰν ποτὲ ἄλλοτε, ἄλλως εἴμεθα ὅλοι νεκροὶ ἐντὸς ὀλίγων ἡμερῶν. Ἂς ζητηθοῦν ἀμέσως ἐπικουρίαι, καὶ ὁ καθένας εἰς τὴν θέσιν του—εἰκοσιτέσσαρας ὥρας ὁ καθένας, χωρὶς ἀνάπαυσιν!»—Αὐτὰ λέγει ὁ ἀρχηγός.

Αἱ διαταγαὶ αὐταὶ αὐθωρεὶ τίθενται εἰς ἐφαρμογήν, καὶ τότε ὁποία ἐκπληκτικὴ κίνησις εἰς τὸν ροῦν τοῦ αἵματος! Εἶναι ἀγὼν ζωῆς ἢ θανάτου. Εἰς τὸν τελευταῖον μέγαν Εὐρωπαϊκὸν πόλεμον, εἶναι γνωστόν, ὅτι πρὸ τῆς ἐφόδου μετεχειρίζοντο σωροὺς ἐκρηκτικῶν ὑλῶν καὶ τρομερὸν τηλεβολισμὸν κατὰ τῶν θέσεων τοῦ ἐχθροῦ. Οἱ μικροσκοπικοὶ αὐτοὶ μαχηταὶ τοῦ αἵματος εἶναι τέλειοι εἰδήμονες αὐτοῦ τοῦ εἴδους τοῦ πολέμου.

Συμφώνως πρὸς τὴν ἀνάγκην ἑκατομμύρια ἐργατῶν γεννῶνται, καὶ τὸ ἔργον τῆς παρασκευῆς τῆς ἀντιτοξίνης προχωρεῖ ἀκαταπαύστως. Εἷς καταπεφοβισμένος ἀστυνόμος τρέχει τρομαγμένος εἰς τὸ ἀρχηγεῖον καὶ ἀναλαμβάνει νὰ δώσῃ κάποιαν συμβουλήν. «Ἄκουσε, ἀρχηγέ, τὸ ἀφεντικὸ ἀποθνήσκει. Ἔχομεν τώρα ἀρκετὰ μεγάλον σωρὸν ἀπὸ βόμβας. Διατὶ νὰ μὴ τὰς ἐκτινάξωμεν τώρα, καὶ νὰ ἰδοῦμεν τί θὰ βγῇ;»

«Πίσω εἰς τὴν δουλειάν σου!» ἀπαντᾷ τὸ ἀρχηγεῖον. «Ἐγὼ ὁρίζω ἐδῶ, καὶ θὰ σοῦ εἰπῶ πότε νὰ πυροβολήσῃς. Δὲν ἔχομεν ἀκόμη ἀρκετὸν ὑλικόν. Πᾶτε νὰ ἐργασθῆτε ἕως ὅτου σᾶς εἰπῶ νὰ σταματήσετε.»

Ὁ τρομαγμένος ἀστυνόμος τότε τρέχει ὀπίσω καὶ ἐκτελεῖ πιστῶς τὰς διαταγάς του.

Εἰς τὸν κοιτῶνα κάθημαι πλησίον τοῦ ἀσθενοῦς, περιμένων τὴν κρίσιν. Μὲ λαχτάραν οἱ φίλοι ἔρχονται σιγαλά, διὰ νὰ μάθουν ἂν ὁ ἀσθενὴς θ' ἀναλάβῃ. Ἡ ἀπόκρισις εἶναι, ὅτι εἶναι ἀδύνατον νὰ τὸ εἴπῃ τις ἀκόμη. Περιμένετε! Εἰς τὸ κατακόρυφον τῆς ἀσθενείας του ὁ πάσχων παραληρεῖ. Ἤλλαξε τὸ χρῶμα τοῦ προσώπου του, ἀπὸ ἔλλειψιν καθαροῦ ἀέρος, ὅστις δὲν εἰσέρχεται εἰς τοὺς πνεύμονας, διότι αὐτοὶ ἔκλεισαν. Ἡ θερμοκρασία του ἀνέβη πολύ. Ὁ σφυγμὸς εἶναι βίαιος. Ἡ ἀναπνοὴ δύσκολος καὶ βεβιασμένη. Ὁ πάσχων ἀποθνήσκει βαθμιαίως.

Τὸ μεσονύκτιον ἔρχεται—μία—δύο, καὶ ἰδοὺ ἡ χαραυγὴ τῆς πρωΐας εἰς τὸν ὁρίζοντα,—ὁπότε παρατηρῶ μίαν μεταβολήν. Τὸ μέτωπον εἶναι δροσερώτερον. Ἡ ἀναπνοὴ ἡσυχωτέρα. Ὁ σφυγμὸς τακτικώτερος. Αἴφνης ὁ πάσχων κοιμᾶται ἡσύχως καὶ ἀναπαυτικά. Ὅταν δὲ ἐγερθῇ μετὰ τρεῖς ἢ τέσσαρας ὥρας ἐρωτᾷ: «Ποῦ εὑρίσκομαι; Δός μου κἄτι νὰ φάγω.» Θὰ ζήσῃ. Τί συνέβη;

Ἐνῷ ἐγὼ ἐκαθήμην ἐκεῖ, ὁ ἀρχηγὸς ἔδωκε τὴν διαταγὴν νὰ κάμουν χρῆσιν τῶν πολεμοφοδίων, τὰ ὁποῖα ἦσαν τώρα ἀρκετά, καὶ εἰς ὀλίγον διάστημα ἡ στρατιὰ τοῦ πνευμονοκόκκου εἶχε φονευθῆ. «Φοβερῶς καὶ θαυμασίως ἐπλάσθην.»

Τὸ 1629 ὁ Sir William Harvey ἀνεκάλυψεν ὅτι τὸ αἷμα κυκλοφορεῖ διὰ τοῦ σώματος καὶ ἀποτελεῖ τὴν βάσιν τῆς ζωῆς. Εἰς προγενεστέραν ἐποχὴν ὁ ἀὴρ ἐθεωρεῖτο ὁ κύριος παράγων τῆς ζωῆς, μὲ τὴν μυστηριώδη αὐτὴν δύναμιν. Ἄρα ἔχομεν μετὰ τὸ 1629 μίαν λαμπρὰν νεωτέραν ἀνακάλυψιν. Ἀλλὰ πῶς νὰ ἐξηγήσωμεν τὴν γνῶσιν, τὴν ὁποίαν κατεῖχεν ὁ Μωϋσῆς, καθὼς τὴν ἐκφράζει εἰς Λευΐτ. 17, 11: «ἡ ζωὴ τῆς σαρκὸς εἶναι ἐν τῷ αἵματι.» Ὁ Θεός, ὁ Δημιουργὸς καὶ ἡ πηγὴ πάσης ἐπιστήμης, ἔδωκε τὴν πληροφορίαν αὐτὴν εἰς τὸν θεράποντά του Μωϋσέα.

Ναί, τὸ μέγα μας Βιβλίον, ἡ Ἁγία Γραφή, εἶναι ἀλάνθαστον, εἴτε θίγει ζητήματα ἐπιστημονικά, εἴτε ὁμιλεῖ περὶ ἄλλων λεπτομερειῶν. Εἶναι δὲ ἀληθὲς ὅτι «ὅλη ἡ Γραφὴ εἶναι θεόπνευστος.»

(Ἐκ τοῦ Ἀγγλικοῦ) *Κ. Καρναπᾶς.*

ΤΟ ΟΜΟΣΠΟΝΔΙΑΚΟΝ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΝ ΤΩΝ ΕΚΚΛΗΣΙΩΝ ΤΟΥ ΧΡΙΣΤΟΥ ΕΝ ΑΜΕΡΙΚΗ

Οἱ ἀναγνῶσται τοῦ «Ἀστέρος» παρηκολούθησαν κατὰ καιροὺς εἰς τὰς στήλας μας τὴν δρᾶσιν μιᾶς Ἀμερικανικῆς προσπαθείας πρὸς στενωτέραν πνευματικὴν ἑνότητα καὶ ὠργανωμένην ὁμαδικὴν συνεργασίαν τῶν Ἐκκλησιῶν, ἀνεξαρτήτως πάσης διαφορᾶς δογματικῆς ἢ διοικητικῆς.

Ὁ ὀργανισμὸς οὗτος—τὸ Ὁμοσπονδιακὸν Συμβούλιον τῶν Ἐκκλησιῶν τοῦ Χριστοῦ—ὅστις ἀριθμεῖ σήμερον μιμητὰς εἰς πολλὰς Εὐρωπαϊκὰς χώρας, ἀσκεῖ δὲ ἀδιαφιλονείκητον ἐπίδρασιν ἐπὶ τῶν πνευμάτων ἐκείνων, ὅσοι κατενόησαν βαθύτερον τὸν διττὸν προορισμὸν τῆς Χριστιανικῆς θρησκείας—ἑώρτασε κατὰ τὸν

παρελθόντα Δεκέμβριον τὴν 25ετηρίδα τῆς ἐπισήμου ἐνάρξεως τῆς συνεργασίας τῶν Ἐκκλησιῶν, πρὸς λύσιν προβλημάτων κοινωνικῆς καὶ οἰκονομικῆς φύσεως.

Τὴν 6ην Δεκεμβρίου συνῆλθον ἐν Οὐασιγκτῶνι 4,000 ἄτομα. ὅπως συμμετάσχουν τοῦ ἑορτασμοῦ τῆς 25-ετηρίδος ταύτης καὶ ἀκούσουν τοὺς κορυφαίους ἀντιπροσώπους τῶν Ἐκκλησιῶν καὶ θεολογικῶν σχολῶν τῆς Ἀμερικῆς ὁμιλοῦντας ἐπὶ τῶν θεμάτων τοῦ προγράμματος, ἐνῷ ἑκατομμύρια ἄλλων, ἐκτὸς τῆς αἰθούσης τοῦ Συνεδρίου, ἠδυνήθησαν. χάρις εἰς τὸ ραδιόφωνον, νὰ παρακολουθήσουν μακρόθεν τὰ λεγόμενα. Οἱ λόγοι τῶν ὁμιλητῶν ἦσαν, ἄνευ ἐξαιρέσεως, διαφωτιστικοὶ καὶ μεστοὶ πολυτίμων ὑποδείξεων ὡς πρὸς τὸ πρακτέον. Τὰ ἀπασχολοῦντα τὸν κόσμον προβλήματα ἐξητάσθησαν ἀπὸ ὅλων τῶν πλευρῶν καὶ τὸ συμπέρασμα ὑπῆρξεν ὁμόφωνον, τόσον ὡς πρὸς τὴν ἀνεπάρκειαν τῶν εἰδικῶν μέτρων, τὰ ὁποῖα μέχρι τοῦδε ἐλήφθησαν, ὅσον καὶ πρός τὸ καθῆκον τῆς Ἐκκλησίας νὰ ἐπεμβαινῃ εἰς τὰ τοιαῦτα προβλήματα, ὑποστηριζομένη ὑφ᾽ ὅλων ὅσοι εἰλικρινῶς ποθοῦν τὴν κοινωνικὴν καὶ οἰκονομικὴν ἀνόρθωσιν τοῦ κόσμου.

Ὁ πρόεδρος τοῦ Συμβουλίου, αἰδ. Ἀλβέρτος Μπῆβερ, ἀπαντῶν εἰς τὴν συνήθη ἔνστασιν ἐκείνων, οἱ ὁποῖοι κατακρίνουν τὰς Ἐκκλησίας ὁσάκις ζητήσουν νὰ ἀσχοληθοῦν μὲ κοινωνικὰ προβλήματα, διεκήρυξεν ὅτι τὸ Ἀμερικανικὸν ἔθνος ἔχει ἀνάγκην ἄμβωνος ἐλευθέρου καὶ τολμηροῦ, Ἐκκλησίας ἀδεσμεύτου, δυναμένης νὰ εἰσαγάγῃ εἰς τὰς ἀνθρωπίνας σχέσεις τὰς σταθερὰς ἐκείνας ἀρχάς, αἵτινες ἀπεκαλύφθησαν ἐν τῷ Ἰησοῦ Χριστῷ. Ἐτόνισε τὴν ὑπεροχὴν τῶν ἠθικῶν καὶ πνευματικῶν ἀξιῶν, ὡς τὴν βάσιν τῆς κοινωνίας. «Μέχρι τοῦδε», εἶπε, «παρεδέχθημεν ἀσυζητητεὶ τὸ δόγμα, ὅτι ἀπαιτεῖται ***ἡ ἐλπὶς τοῦ κέρδους*** ὅπως πεισθοῦν οἱ ἄνθρωποι νὰ δράσουν. Ἐπέσαμεν καὶ ἡμεῖς καὶ ἐπροσκυνήσαμεν τοὺς θεοὺς τοῦ χρυσοῦ, παραδεχόμενοι ὅτι μόνον εἰς τὸ ***κέρδος*** δύναται νὰ εὑρεθοῦν δυνάμεις ἐπαρκεῖς, ὅπως τεθῇ εἰς κίνησιν ὁ μηχανισμὸς τῶν κοινωνικῶν καὶ οἰκονομικῶν ἀνορθώσεων». Ἐξῆρε δὲ τὴν σημασίαν τῆς Ὁμοσπονδίας, ὄχι μόνον ὡς περιφρουροῦσαν τὴν ἀρχὴν τῆς ἐλευθερίας τῆς συνειδήσεως; ἀλλὰ καὶ ὡς συγκεντροῦσαν τὰς ἁπανταχοῦ ἀξίας τῆς ἀτομικῆς δράσεως εἰς ἓν ἰσχυρὸν ρεῦμα, ὅπερ κατευθύνεται ἀποτελεσματικῶς ἐπὶ τῶν σημείων τῆς ἀνάγκης.

«Ὅπως ὁ ὑδατοφράκτης»—εἶπε—«περισυλλέγει τὰ ὕδατα, τὰ ὁποῖα ἄλλως θὰ ἐχάνοντο καὶ τὰ ἐξαπολύει εἰς ρεῦμα ἰσχυρόν, ὅταν καὶ ὅπως καὶ ὅπου παραστῇ ἀνάγκη, οὕτω καὶ τὸ Ὁμοσπονδιακὸν Συμβούλιον τῶν Ἐκκλησιῶν συγκεντρώνει τὰς ἀχρησιμοποιήτους δυνάμεις τῶν ἀτόμων καὶ τῶν ἐπὶ μέρους Ἐκκλησιῶν, πρὸς τελεσφόρον χρησιμοποίησιν, ὅπου δεῖ».

Ὁ λόγος τοῦ Προέδρου τῆς Ἀμερικανικῆς Δημοκρατίας Ρούζεβελτ ὑπῆρξεν, ὁμολογουμένως, ἐκεῖνος ὅστις συνεκέντρωσε τὴν ἀμέριστον προσοχὴ καὶ ἐπιδοκιμασίαν τοῦ ἀκροατηρίου. Οὗτος εἶπε:

«Αἰσθάνομαι ὅλην τὴν τιμήν, ἧς ἀπολαμβάνω, ὁμιλῶν πρὸς τοὺς ἀντιπροσώπους εἰκοσιπέντε Χριστιανικῶν Ἐκκλησιῶν συνηγμένων ἐδῶ πρὸς πανηγυρισμὸν τῆς 25ετηρίδος τοῦ Ὁμοσπονδιακοῦ Συμβουλίου τῶν Ἐκκλησιῶν τοῦ Χριστοῦ ἐν Ἀμερικῇ».

Κατὰ τὴν διαρρεύσασαν εἰκοσιπενταετίαν ὑμεῖς, χωρὶς νὰ θυσιάσητε οὐδεμίαν

Ὁμολογίαν Πίστεως, ἐδημιουργήσατε μίαν ἑνότητα σταθεράν, σκοπὸς τῆς ὁποίας εἶναι ἡ βελτίωσις τῶν ἠθικῶν καὶ κοινωνικῶν συνθηκῶν τῆς ζωῆς ὁλοκλήρου τοῦ Ἀμερικανικοῦ λαοῦ. Κατὰ τὴν αὐτὴν εἰκοσιπενταετίαν διήλθατε ἄτρωτοι τὴν παγκόσμιον ἀτμόσφαιραν τῆς ἀπληστίας καὶ τοῦ πνεύματος τῆς κατακτήσεως, καὶ ἤδη ἵστασθε ἐπὶ τοῦ κατωφλίου νέας ἐποχῆς, τὴν ὁποίαν ἀναγνωρίζουν καὶ ἄλλαι ἐκκλησίαι, πρόθυμοι πᾶσαι νὰ ἐξορμήσουν πρὸς νέον πόλεμον εἰρήνης—τὸν ὑπὲρ τῆς κοινωνικῆς δικαιοσύνης πόλεμον. Ὁ Χριστιανισμὸς ἐγγενήθη πρὸ 2000 ἐτῶν εἰς ἐποχὴν χαρακτηριζομένην ὑπὸ τοῦ ἀγεφυρώτου χάσματος, τοῦ χωρίζοντος τὰς προνομιούχους τάξεις τοῦ κόσμου ἀπὸ τὰς μὴ τοιαύτας—ἐποχὴν αὐστηρᾶς διακρίσεως μεταξὺ κατακτητῶν καὶ κατακτηθέντων, μεταξὺ τάξεως καὶ τάξεως, καὶ μεταξὺ πολεμίων φιλοσοφικῶν συστημάτων, βασιζομένων ἐπὶ θεωριῶν μᾶλλον ἢ ἐπὶ ἐμπράκτου ἀνθρωπισμοῦ.

Κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην αἱ πρῶται Χριστιανικαὶ ἐκκλησίαι ἦσαν ἡνωμέναι, ἔχουσαι ἓν καὶ τὸ αὐτὸ ἰδανικόν.

Μολονότι, κατὰ τὰς διαρρευσάσας ἔκτοτε ἑκατονταετηρίδας, ὑπῆρξαν ἐποχαὶ κατὰ τὰς ὁποίας ὁ πολιτισμὸς ἔκαμε ὀλισθήματα πρὸς τὰ ὀπίσω, ἔχω ὅμως τὴν πεποίθησιν ὅτι ἐπὶ τοῦ συνόλου τῶν ἑκατονταετηρίδων ἐκερδίσαμεν πολλὰ βήματα, ἀντὶ ἑκάστου μεμονωμένου βήματος τὸ ὁποῖον ἐχάσαμεν.

Καὶ ἰδού, ἔτι ἅπαξ ἐκκινοῦμεν πρὸς νέον ταξείδιον, πρὸς τὴν σφαῖραν τῶν **ἀνθρωπίνων σχέσεων.** Ἡ ἀνθρωπίνη ἐκείνη δύναμις τὴν ὁποίαν ὀνομάζομεν Κυβέρνησιν ἐπιδιώκει διὰ κοινωνικῶν καὶ οἰκονομικῶν μέσων τὸν αὐτὸν σκοπόν, τὸν ὁποῖον αἱ ἐκκλησίαι ἐπιδιώκουν διὰ κοινωνικῶν καὶ πνευματικῶν μέσων. Ὁ δὲ μέγας οὗτος ἀντικειμενικὸς σκοπός, τὸν ὁποῖον καὶ αἱ Ἐκκλησίαι καὶ τὸ Κράτος ἐπιζητοῦν ὑπὲρ παντὸς ἀνδρός, πάσης γυναικὸς καὶ παντὸς παιδίου τῆς χώρας μας εἶναι τὸ σύνθημα: «**ζωὴν πληρεστέραν**».

Οἱ Χριστιανοὶ τῶν πρώτων αἰώνων κατεπολέμησαν τὴν ἠθικὴν τῆς ἀρχαίας Ἑλλάδος καὶ Ρώμης, καὶ ἡμεῖς σήμερον ἔχομεν νὰ καταπολεμήσωμεν τὴν αὐτὴν ἠθικὴν τοῦ ἀρχαίου ἐθνικοῦ κόσμου, ἥτις ἀνέζησεν πάλιν εἰς πολλὰς φάσεις τοῦ νεωτέρου μας πολιτισμοῦ. Ἐζητήσαμεν δὲ τὴν ἐπικουρίαν τῆς πεφωτισμένης Ἐργασίας, τῆς πεφωτισμένης οἰκονομολογικῆς ἐπιστήμης καὶ τῆς πεφωτισμένης γεωπονικῆς πείρας, ὅπως συντελέσουν ὅλαι ὁμοῦ εἰς δικαιοτέραν κατανομὴν τῆς «**πληρεστέρας ζωῆς**» μεταξὺ ὅλων τῶν στοιχείων τῆς κοινωνίας.

Ἀναγνωρίζομεν τὸ δικαίωμα τοῦ ἀτόμου νὰ ζητήσῃ καὶ νὰ λάβῃ δικαίαν ἀμοιβὴν τῆς ἐργασίας του, ἐφ' ὅσον δὲν καταπατεῖ τὸν γείτονά του, οὔτε τὸν ἐμποδίζει τοῦ νὰ ἐγερθῇ ὅταν πέσῃ. Καὶ ὁμοφώνως ζητοῦμεν καὶ ἐπιδιώκομεν ὁμαδικὴν προσπάθειαν ἐπὶ εὐρυτάτου κοινωνιολογικοῦ προγράμματος, ὁμαδικὴν προσπάθειαν, ἥτις θὰ ἦναι καθ' ὅλα σύμφωνος πρὸς τὰ κοινωνιολογικὰ διδάγματα τοῦ Χριστιανισμοῦ.

Ἑτοίμη πρὸς ὑποστήριξίν μας ἵσταται ἡ νέα γενεά, ὀλιγώτερον ἴσως προσηλωμένη εἰς τὰς παναρχαίας ἀπαιτήσεις τῶν ἐκκλησιῶν, ἀλλὰ κατὰ τὴν εἰλικρινῆ μου γνώμην, ἑτοιμοτέρα νὰ ὑποστηρίξῃ τὰς βασικὰς ἀρχὰς τῆς ἀνορθώσεως τῆς κοινωνίας, παρ' ὅτι πιστεύουν πολλοὶ τῆς παλαιᾶς γενεᾶς.

Ἡ νεωτέρα γενεὰ δὲν ἀρκεῖται μὲ τὴν ἀποκάλυψιν καὶ τὸν στιγματισμὸν τῶν κατεχόντων ὑψηλὰς θέσεις, οἵτινες σφετερίζονται τὸ χρῆμα τῶν ἄλλων, ἢ ζητοῦν νὰ καταστρατηγήσουν τὰ φορολογικὰ μέτρα τοῦ Κράτους, ἢ νὰ παραβοῦν τὸ πνεῦμα τοῦ Νόμου, ἐνῷ ἐμμένουν εἰς τὸ γράμμα αὐτοῦ. Ἡ νέα αὕτη γενεὰ ἀπαιτεῖ **δρᾶσιν**—ὁμαδικὴν δρᾶσιν ἐκ μέρους τῶν ἀρχῶν καὶ διὰ νομοθετημάτων καὶ διὰ ἐκπαιδευτικῶν μέτρων, διὰ τῶν ὁποίων καὶ μόνον δύναται νὰ τεθῇ τέρμα εἰς τὰς παρανομίας ἐκείνας.

Ἡ νέα γενεά, φερ' εἰπεῖν, δὲν ἀρκεῖται μὲ τὰ κηρύγματα, τὰ ὁποῖα ἀκούει ἐκ τοῦ ἄμβωνος, τὰ καταδικάζοντα τὸν ἐπαίσχυντον «Λύντσειον νόμον» ὅστις ἀνεφάνη καὶ πάλιν εἰς τὸ μέσον μας. Γνωρίζομεν ὅτι τοῦτο ἰσοδυναμεῖ μὲ φόνον, ὅτι εἶναι συγκεκριμένη καὶ ἐσκεμμένη παράβασις τῆς ἐντολῆς «οὐ μὴ φονεύσῃς». Τοὺς δὲ μυωπάζοντος πρὸς τὸν Λύντσειον νόμον κατακρίνομεν.

Ἀλλ' ἡ βαθύτερον σκεπτομένη Ἀμερικὴ δὲν ἀρκεῖται εἰς τοῦτο. Ἀπαιτεῖ ὅπως ἡ Κυβέρνησις φανῇ ἀρκούντως ἰσχυρά, ὅπως προστατεύσῃ τὴν ζωὴν τοῦ συλληφθέντος, καὶ ταὐτοχρόνως ζητεῖ νὰ ἀποκρυσταλλώσῃ τὴν δημοσίαν γνώμην εἰς ἀναγνώρισιν τοῦ δικαίου τόσον σαφῶς, ὥστε πᾶσα καὶ οἱαδήποτε Κυβέρνησις νὰ εὑρεθῇ εἰς τὴν ἀνάγκην νὰ ἀπονείμῃ βεβαιοτέραν δικαιοσύνην. Διότι ὁ κύριος προορισμὸς τῆς Κυβερνήσεως εἶναι ἡ προστασία τοῦ ἀτόμου καὶ τῆς κοινωνίας διὰ τῆς ἀπονομῆς ταχείας καὶ βεβαίας δικαιοσύνης. Ἡ λειτουργία αὕτη τῆς δικαιοσύνης εἰς πολλὰ μέρη ἔχει περιέλθει εἰς ἀχρηστίαν. Ἡ δὲ ἐπισκευὴ αὐτῆς πρέπει ν' ἀποτελέσῃ μέρος τοῦ προγράμματός μας.

Ἐγὼ πιστεύω ἀδιστάκτως, ὅτι ἡ ἀγαπητή μας πατρὶς εἰσέρχεται ἤδη εἰς ἐποχὴν μεγάλης ἀνορθώσεως. Αὕτη δύναται νὰ συμπεριλάβῃ καὶ μεγαλειτέραν ὑλικὴν εὐημερίαν, ἀρκεῖ νὰ φροντίσωμεν ὅπως ἡ εὐημερία αὕτη γίνῃ εὐημερία 120.000.000 ἀνθρωπίνων ὑπάρξεων καὶ ὄχι εὐημερία μόνον τῶν καθημένων εἰς τὴν κορυφὴν τῆς κοινωνικῆς πυραμίδος. Ἡ εὐημερία τὴν ὁποίαν ἐπιδιώκομεν πρέπει νὰ διατελῇ ὑπὸ κοινωνικὸν ἔλεγχον καὶ διεύθυνσιν. Πρέπει νὰ ἦναι εὐημερία, τῆς ὁποίας αἱ βάσεις νὰ ἦναι πνευματικαὶ καὶ κοινωνικαὶ ἀξίαι, ὄχι εἰδικὰ προνόμια καὶ εἰδικὴ ἀτομικὴ ἐξουσία.

Πρὸς ἐπίτευξιν τῆς νέας ταύτης εὐημερίας αἱ Ἐκκλησίαι καὶ αἱ Κυβερνήσεις, ἐνῷ λειτουργοῦν ἀνεξαρτήτως ἀλλήλων, δύνανται νὰ συμπράττουν στενῶς. Ἡ Κυβέρνησις δύναται νὰ ἀπαιτήσῃ ὅπως αἱ Ἐκκλησίαι κηρύττωσι τὴν διδασκαλίαν τῆς κοινωνικῆς δικαιοσύνης· ταὐτοχρόνως δὲ νὰ ἐξασφαλίζῃ εἰς τὰς Ἐκκλησίας, τόσον τὰς Ἰουδαϊκάς, ὅσον καὶ τὰς Χριστιανικάς, τὸ δικαίωμα τοῦ λατρεύειν τὸν Θεὸν κατὰ τὴν ἰδίαν των συνείδησιν.

Αἱ δὲ Ἐκκλησίαι, ἐνῷ μένουν ἐντελῶς ἐλεύθεραι ἀπὸ πάσης ἐπεμβάσεως ἐκ μέρους τῆς Κυβερνήσεως, δύνανται νὰ διδάξουν τὰ ἑκατομμύρια τῶν πιστῶν των, ὅτι δικαιοῦνται νὰ ἀπαιτήσουν παρὰ τῆς Κυβερνήσεως ἣν ἐξέλεξαν, τὴν παροχὴν καὶ ἐξασφάλισιν μιᾶς «πληρεστέρας ζωῆς».

Ναί, αἱ Ἐκκλησίαι σήμερον εἶναι ὁ κυριώτερος συντελεστής, ἡ ἰσχυροτέρα δύναμις πρὸς καταπολέμησιν τῆς ἀπληστίας καὶ τῆς αἰσχροκερδείας καὶ πρὸς ἐφαρμογὴν τῆς νέας ταύτης «***Φιλοσοφίας τοῦ Κυβερνᾶν***». «Κράτος καὶ Ἐκκλησία εὑρίσκονται ἤδη ἡνωμένα εἰς ἕνα κοινὸν πόθον καὶ σκοπόν. Καὶ μὲ τὴν βοήθειαν τοῦ Θεοῦ βαίνομεν πρὸς πραγματοποίησιν τοῦ σκοποῦ τούτου».

ΠΕΡΙ ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΩΝ ΔΙΩΓΜΩΝ

(Διάλεξις τοῦ Συντάκτου τοῦ «Ἀστέρος τῆς Ἀνατολῆς» δοθεῖσα ἐνώπιον τοῦ ἐν Ἀθήναις Χριστιανικοῦ Συλλόγου τῶν Νέων τῇ 30 Μαρτίου 1934).

Ἐθεώρησα καλὸν νὰ ἐκλέξω αὐτὸ τὸ θέμα διὰ τὴν ἀποψινήν μου διάλεξιν, διότι οἱ θρησκευτικοὶ διωγμοὶ ὑπῆρξαν ἓν ἀπὸ τὰ συνηθέστερα ἐλαττώματα τῶν Χριστιανῶν καθ' ὅλους τοὺς αἰῶνας τοῦ Χριστιανισμοῦ. Καὶ μοὶ ἐφάνη ὅτι ἡ ἀναγνώρισις τοῦ ἐλαττώματος τούτου θὰ ἦτο χρήσιμος διὰ σᾶς τοὺς νεαροὺς Χριστιανούς, ὥστε εἰ δυνατὸν νὰ συνειθίσουν αἱ νέαι γενεαὶ νὰ σκέπτωνται ἐπὶ τοῦ ζητήματος τούτου κατὰ τρόπον διάφορον ἀπὸ τὰς προγενεστέρας γενεάς, νὰ αἰσθανθοῦν τὸ ἀξιόμεμπτον τῶν θρησκευτικῶν διωγμῶν, καὶ οὕτω νὰ ἐκλείψῃ διαπαντὸς τὸ ἐλάττωμα τοῦτο ἐκ μέσου τῆς Χριστιανικῆς Ἐκκλησίας.

Ἡ θρησκεία τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ ἔχει ὡς ἀκρογωνιαῖον λίθον τὴν ***ἀγάπην πρὸς τὸν Θεὸν καὶ πρὸς τὸν πλησίον.*** Καὶ τὸ γνώρισμα τοῦτο τῆς Χριστ. θρησκείας εἶναι ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον κατ' ἐξοχὴν ἐξέπληξε καὶ ἐνίκησε τὸν ἀρχαῖον εἰδωλολατρικὸν κόσμον. Μία θρησκεία, ἥτις ἐδίδασκε τὴν ἀγάπην πρὸς πάντας καὶ πρὸς τοὺς ἐχθροὺς ἀκόμη, ἦτο κἄτι τόσον πρωτοφανὲς εἰς τὸν τότε κόσμον, ὥστε ταχέως εἵλκυσε τὰς καρδίας τῶν ἀνθρώπων (ὅπως ὁ μαγνήτης ἑλκύει τὰ ψήγματα τοῦ σιδήρου) καὶ ἐμάλαξε καὶ τοὺς ἀσπονδοτέρους αὐτῆς ἐχθροὺς καὶ διώκτας. Καὶ ἐν τούτοις, μόλις ὁ Χριστιανισμὸς ἐπεκράτησεν εἰς τὸν τότε γνωστὸν κόσμον, μόλις ἀπηλλάγη τῶν διωγμῶν, ἤρχισεν ὁ ἴδιος νὰ καταδιώκῃ τοὺς ἑτεροφρονοῦντας. Καὶ ἔκτοτε διὰ μέσου τῶν αἰώνων οἱ θρησκευτικοὶ διωγμοὶ ἐξηκολούθησαν ὑπὸ τὴν αἰγίδα τοῦ Χριστιανισμοῦ· καὶ καμμία ἐξ ὅλων τῶν Χριστιανικῶν Ἐκκλησιῶν καὶ ἀποχρώσεων δὲν δύναται νὰ καυχηθῇ ὅτι ὑπῆρξεν ἄθῳα τοῦ διωγμοῦ τῶν ἑτεροφρονούτων, ἐφ' ὅσον τῇ ἐδόθη ἡ εὐκαιρία καὶ ἡ δύναμις πρὸς τοῦτο. Αὐτὴ εἶναι ἡ λυπηρὰ ἀλήθεια καὶ εἶναι ἀναγκαῖον καὶ πρέπον καὶ χρήσιμον νὰ τὴν ἀναγνωρίσωμεν.

Ὅσοι Χριστιανοὶ ἠθέλησαν νὰ δικαιολογήσουν τοὺς θρησκευτικοὺς διωγμούς, ἐπεκαλοῦντο τὸ γεγονὸς ὅτι ὑπὸ τὴν Παλαιὰν Οἰκονομίαν ἡ ἀποστασία ἀπὸ τῆς λατρείας τοῦ Ἰεχωβᾶ ἐτιμωρεῖτο μὲ θάνατον διὰ λιθοβολισμοῦ (Δευτερονόμ. ιγ΄. 6—9, ιζ΄. 2—6) καὶ ὅτι ὁ Παῦλος παρήγγειλεν εἰς τὴν ἐκκλησίαν τῶν Κορινθίων νὰ παραδώσωσιν εἰς τὸν Σατανᾶν ἕνα ἀδελφόν, ὅστις διῆγε βίον ἄτακτον καὶ ἀντίθετον πρὸς τὴν ἠθικήν: «Παραδοῦναι τὸν τοιοῦτον εἰς τὸν Σατανᾶν ***εἰς ὄλεθρον τῆς σαρκός,*** ἵνα σωθῇ τὸ πνεῦμα αὐτοῦ ἐν τῇ ἡμέρᾳ τοῦ Κυρίου Ἰησοῦ» (Α΄. Κορ. ε΄. 5). Καὶ περὶ μὲν τῆς Παλ. Οἰκονομίας εἶναι γνωστὸν ὅτι ἐτιμώρει πᾶσαν παράβασιν τοῦ Νόμου μὲ δρακοντείους ποινάς, αἱ ὁποῖαι εἰς τὴν Χριστ. Οἰκονομίαν δὲν ἔχουν καμμίαν θέσιν, διότι κατηργήθησαν ὁμοῦ μὲ τὸν Μωσαϊκὸν Νόμον καὶ τὸ Λευϊτικὸν καθεστώς. Ἡ δὲ ὡς ἄνω παραγγελία τοῦ Παύλου πρὸς τοὺς Κορινθίους, τοῦ νὰ παραδώσουν τὸν ἁμαρτήσαντα ἀδελφὸν εἰς τὸν Σατανᾶν ***πρὸς ὄλεθρον*** (καταστροφὴν) τῆς σαρκός του διὰ νὰ σωθῇ τὸ πνεῦμα (ἡ ψυχή) του, εἶναι φανερὸν ὅτι δὲν ἐσήμαινε νὰ τὸν θανατώσουν, ἀφοῦ ἐπεζητεῖτο ἡ διόρ-

θωσις καὶ ὁ σωφρονισμός του· γνωρίζομεν δὲ ἐκ τῆς Β΄. πρὸς τὴν αὐτὴν ἐκκλησίαν Ἐπιστολῆς (κεφ. β΄. 7) ὅτι ὁ τιμωρηθεὶς ἀδελφὸς μετενόησε, καὶ διὰ τοῦτο παραγγέλλει ὁ Παῦλος νὰ τὸν συγχωρήσουν καὶ νὰ τὸν παρηγορήσουν. Ἐπίσης εἰς τὴν Α΄. Πρὸς Τιμόθ. (α΄. 20) ὁ Παῦλος ἀναφέρει ὅτι τὸν Ὑμέναιον καὶ τὸν Ἀλέξανδρον «παρέδωκε τῷ Σατανᾷ, ἵνα μάθωσι νὰ μὴ βλασφημῶσιν», ἐπειδὴ ἀπέβαλον τὴν πίστιν.

Ἡ ποινὴ αὕτη τῆς «παραδόσεως εἰς τὸν Σατανᾶν» ἦτο ἁπλῶς ἡ ἀποκοπή, ὁ ἀποκλεισμὸς τοῦ ἁμαρτήσαντος ἀδελφοῦ ἀπὸ τὴν κοινωνίαν τῆς Ἐκκλησίας, καὶ τίποτε περισσότερον. Καὶ τοῦτο δὲν ἀπετέλει διωγμὸν θρησκευτικόν, ἀλλὰ δίκαιον μέτρον πειθαρχικόν, ἀφ᾽ ἑνὸς μὲν πρὸς σωφρονισμὸν τοῦ πταίστου, ἀφ᾽ ἑτέρου δὲ πρὸς διατήρησιν τῆς καθαρότητος τῶν ἠθῶν καὶ τῆς διδασκαλίας ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ. Ὁ μὴ ζῶν καὶ μὴ πιστεύων ὅπως ἀπῄτει ἡ θρησκεία τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ, ἔπρεπε νὰ ἀποβληθῇ ἐκ τῆς ἐκκλησίας Αὐτοῦ, εἰς τὴν ὁποίαν φυσικῷ τῷ λόγῳ δὲν εἶχε πλέον θέσιν. Ἐν τούτοις, εἰς τὰς φράσεις αὐτὰς τοῦ Παύλου ἐστήριξεν ἡ Παπικὴ Ἐκκλησία τὰς θανατώσεις καὶ τὰ βασανιστήρια τῆς Ἱερᾶς Ἐξετάσεως κατὰ τὸν Μεσαίωνα.

Κατὰ τοὺς τρεῖς πρώτους Χριστιανικοὺς αἰῶνας ἡ ἱστορία δὲν ἀναφέρει θρησκευτικοὺς διωγμοὺς ἐκ μέρους τῶν Χριστιανῶν. Οἱ ἀρχαιότεροι Πατέρες τῆς Ἐκκλησίας, ἰδίως ὁ Ὠριγένης καὶ ὁ Λακτάντιος, τονίζουν ὅτι ἡ θρησκεία δὲν ἐπιβάλλεται διὰ τῆς βίας ἀλλὰ διὰ τῆς πειθοῦς. Ὁ Μέγας Κωνσταντῖνος, διὰ τοῦ Διατάγματος τῶν Μεδιολάνων (ἔτος 313 μ. Χρ.), καθιέρωσε καθεστὼς γενικῆς ἀνεξιθρησκείας καθ᾽ ὅλον τὸ ἀπέραντον Ρωμαϊκὸν Κράτος. Μ᾽ ὅλα ταῦτα μετὰ τὴν Α΄. ἐν Νικαίᾳ Οἰκουμενικὴν Σύνοδον, ἥτις κατεδίκασε τὴν αἵρεσιν τοῦ Ἀρείου, ὁ αὐτὸς Κωνσταντῖνος, ὅστις διὰ λόγους πολιτικοὺς δὲν ἀφῆκε νὰ διωχθοῦν οἱ Ἐθνικοί, ἐξέδωκε διάταγμα ἐξορίας καὶ δημεύσεως κατὰ τῶν κορυφαίων Ἀρειανῶν (1). Οἱ τρεῖς υἱοί του, οἵτινες τίποτε δὲν ἐκληρονόμησαν ἐκ τῆς πολιτικῆς συνέσεως τοῦ πατρός των, ἀφοῦ διῄρεσαν τὸ κράτος ἀναμεταξύ των, ἐξετράπησαν εἰς μεγάλας βιαιότητας κατὰ τῶν Ἐθνικῶν καὶ συγχρόνως κατεδίωξαν ἀγρίως ὁ μὲν Κωνσταντῖνος Β΄. καὶ ὁ Κώνστας τοὺς Ἀρειανούς, ὁ δὲ Κωνστάντιος τοὺς ὀπαδοὺς τῆς ὀρθοδοξίας. Μετὰ τὴν βραχεῖαν ἀναβίωσιν τῆς Ἐθνικῆς θρησκείας ὑπὸ Ἰουλιανὸν τὸν Παραβάτην, ἐπηκολούθησε περίοδος 30 περίπου ἐτῶν, καθ᾽ ἣν ἐπανιδρύθη κάποια ἀνεξιθρησκεία, τοὐλάχιστον ἀπέναντι τῶν Χριστιανικῶν αἱρέσεων. Ἀπὸ τῆς βασιλείας ὅμως Βαλεντινιανοῦ τοῦ Α΄. καὶ Θεοδοσίου τοῦ Α΄. ἤρχισεν ἡ ἔκδοσις ὁλοκλήρου σειρᾶς νόμων (δηλ. βασιλικῶν διαταγμάτων), δυνάμει τῶν ὁποίων οἱ αἱρετικοὶ παντὸς εἴδους κατεδιώκοντο ἀγρίως, διὰ στερήσεως ἀστικῶν δικαιωμάτων, δι᾽ ἐξοριῶν, δημεύσεων καὶ θανατώσεων. Καὶ ναὶ μὲν οἱ διωγμοὶ οὗτοι ἐγίνοντο ὑπὸ τῆς πολιτικῆς ἐξουσίας δυνάμει βασιλικῶν διαταγμάτων· ἀλλ᾽ ἡ Ἐκκλησία δὲν ἦτο ἀμέτοχος καὶ ἀνεύθυνος αὐτῶν, διότι πάντοτε τῇ ἐπινεύσει καὶ τῇ εἰσηγήσει μάλιστα τῶν ἐκκλησιαστικῶν συμ-

(1) Τοῦτο δὲν τὸν ἠμπόδισε κατόπιν νὰ δεχθῇ τὸ Χριστιανικὸν βάπτισμα ἀπὸ χειρὸς τοῦ Ἀρειανίζοντος Εὐσεβίου, ἐπισκόπου Νικομηδείας.

βούλων των ἐξέδιδον οἱ αὐτοκράτορες τὰ εἰρημένα διατάγματα, ἄνευ οἱασδήποτε σχεδὸν διαμαρτυρίας ἐκ μέρους τῆς Ἐκκλησίας· μόνοι δὲ διεμαρτύροντο οἱ ἑκάστοτε ὑπὸ διωγμὸν εὑρισκόμενοι. Ἐλάχιστοι Πατέρες τῆς Ἐκκλησίας ἀπεδοκίμασαν τοὺς διωγμοὺς τούτους, ὡς λ.χ. ὁ Χρυσόστομος, ὅστις εἶπεν ὅτι οἱ αἱρετικοὶ δὲν πρέπει μὲν νὰ ἔχωσι τὴν ἐλευθερίαν τοῦ νὰ κηρύττουν καὶ αἱ συναθροίσεις των πρέπει νὰ διαλύωνται, ἀλλ' ὅτι ἡ θανάτωσις ἑνὸς αἱρετικοῦ εἶναι ἀσυγχώρητον ἔγκλημα. Ἐπίσης ὁ Ἀμβρόσιος, ὁ Μαρτῖνος, ἐπίσκοπος Τουρώνης, καὶ ὁ Λέων Ρώμης, ζωηρῶς κατέκριναν τοὺς Ἱσπανοὺς ἐπισκόπους, οἵτινες εἶχον ἐπιτύχει παρὰ τῆς πολιτικῆς ἐξουσίας τὴν θανάτωσιν τοῦ αἱρετικοῦ Πρισκιλλιανοῦ (ἔτος 385). Ἐν τούτοις, αὐτὸς ὁ ἱερὸς Αὐγουστῖνος, ἂν καὶ ἀπεδοκίμαζε τὴν θανατικὴν ποινήν, εὕρισκε δικαιολογημένας τὰς μαστιγώσεις, δημεύσεις καὶ ἐξορίας τῶν Δονατιστῶν αἱρετικῶν. Εἶναι δὲ γνωστὴ ἡ θανάτωσις τῆς λογίας Ὑπατίας ἐν Ἀλεξανδρείᾳ ὑπὸ τῶν καλογήρων τοῦ Κυρίλλου. Ἐπίσης μετὰ τὴν ἐν Ἐφέσῳ Γ΄. Οἰκουμ. Σύνοδον ἐξωρίσθη ὁ Νεστόριος καὶ κατεδιώχθησαν ἀγρίως οἱ ὀπαδοί του, ἀναγκασθέντες κατὰ δεκάδας χιλιάδων νὰ ἐκπατρισθοῦν. Ἐν γένει δὲ καθ' ὅλον τὸν 5ον καὶ 6ον αἰῶνα—τὴν ἐποχὴν δηλαδὴ τῶν Οἰκουμ. Συνόδων—ὄχι μόνον κατεδικάσθησαν αἱ διάφοροι αἱρέσεις (τοῦθ' ὅπερ ἦτο φυσικὸν καὶ δίκαιον), ἀλλὰ καὶ κατεδιώχθησαν ἀπηνῶς οἱ ὀπαδοὶ αὐτῶν—Μονοφυσῖται, Μονοθελῆται, κ. τ. λ. Κατὰ τὸν 7ον ἐπῆλθε κάποια κατάπαυσις τῶν θρησκευτικῶν διωγμῶν κατὰ τῶν αἱρέσεων, διότι καὶ ὀλίγοι καὶ ἀφανεῖς καὶ διεσκορπισμένοι ἦσαν οἱ ὀπαδοί των. Ἀλλ' ἡ Εἰκονομαχία τοῦ 8ου αἰῶνος ἐδημιούργησε μέγαν ἀναβρασμὸν ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ, κατὰ τὸν ὁποῖον καὶ οἱ Εἰκονομάχοι ἐθανάτωσαν καὶ ἐξώρισαν καὶ ἐφυλάκισαν ἀριθμόν τινα καλογήρων, οἵτινες μὲ γλῶσσαν αὐθάδη καὶ ὑβριστικὴν κατεπολέμουν τὴν βασιλικὴν ἐξουσίαν εἰς τὴν κατάργησιν τῶν εἰκόνων, οἱ δὲ βασιλεῖς, οἱ κηρυχθέντες ὑπὲρ τῶν εἰκόνων, ἰδίως ἡ Εἰρήνη καὶ ἡ Θεοδώρα κατέπνιξαν τὴν Εἰκονομαχικὴν Μεταρρύθμισιν διὰ ποταμῶν αἱμάτων. Οἱ χρονογράφοι τῆς ἐποχῆς ἐκείνης ἀναφέρουν ὅτι ἐντὸς δύο ἐτῶν ἀπὸ τοῦ θανάτου τοῦ τελευταίου εἰκονομάχου βασιλέως Θεοφίλου, 100,000 ὀπαδοὶ τῆς Μεταρρυθμίσεως ἐσφάγησαν ἢ ἀνεσκολοπίσθησαν ὑπὸ τῶν καλογήρων τῆς Θεοδώρας, αἱ δὲ περιουσίαι των εἰσήχθησαν εἰς τὸ βασιλικὸν ταμεῖον.

Καὶ ταῦτα μὲν συνέβησαν εἰς τὴν Ἀνατολήν, ὅπου μετὰ τὸν 9ον αἰῶνα δὲν ἀναφέρει ἡ ἱστορία θρησκευτικοὺς διωγμούς, διότι καὶ ἡ θεολογικὴ κίνησις ἐξέλιπε καὶ διότι τὸ Βυζαντινὸν κράτος ἤρχισε νὰ πολιορκῆται συνεχῶς ὑπὸ ἐπιφόβων ἐξωτερικῶν ἐχθρῶν—Βουλγάρων, Ταρτάρων, Σαρακηνῶν, Τούρκων κτλ.—καὶ εἰς τὸν περὶ ὑπάρξεως ἀγῶνά του δὲν εἶχε καιρὸν νὰ σκεφθῇ περὶ θεολογικῶν διενέξεων. Ἀλλὰ τὰ ὅσα ἀνέφερα εἶναι ἀρκετὰ διὰ νὰ δείξουν πόσον ἡ ἀνεξιθρησκεία ἦτο ἀνύπαρκτος εἰς τὴν Ἀνατολήν.

Ἂς ἴδωμεν τώρα καὶ εἰς τὴν Δυτικὴν Εὐρώπην τί ἔχει νὰ ἀναφέρῃ ἡ ἱστορία περὶ θρησκευτικῶν διωγμῶν. Εἰς τὴν Δύσιν, ὡς βεβαίως γνωρίζετε, ὁ Πάπας Ρώμης, ἐπωφελούμενος τῆς καταπτώσεως τοῦ Δυτικοῦ Ρωμαϊκοῦ κράτους ἀπέναντι τῶν μεγάλων ἐπιδρομῶν τῶν ἀπὸ βορρᾶ βαρβάρων λαῶν, εἶχε κατορθώσει βαθμηδὸν νὰ ἀναγνωρίζηται ὡς πολιτικὸς ἡγεμών, ὡς διάδοχος, τρόπον

τινα, τοῦ Δυτικοῦ Ρωμαϊκοῦ κράτους. Καὶ μετὰ τὴν σύμπηξιν τῶν βασιλείων τῶν Φράγκων ἐν Γαλλίᾳ, τῶν Λογγοβάρδων ἐν Βορείῳ Ἰταλίᾳ, τῶν Ὀστρογότθων ἐν Ἱσπανίᾳ καὶ τῶν Γερμανῶν ἐν Γερμανίᾳ, Αὐστρίᾳ, Οὑγγαρίᾳ, κτλ. ἡ Παπικὴ πνευματικὴ ἐξουσία ἐγένετο ἐπικυρίαρχος τῆς πολιτικῆς ἐξουσίας καθ' ὅλην τὴν Δυτικὴν καὶ Κεντρικὴν Εὐρώπην. Μὲ τὴν κατάκτησιν δὲ τῆς Βρεττανίας ὑπὸ τῶν Νορμανδῶν κατὰ τὸν 11ον αἰῶνα, ἡ Παπικὴ ἐξουσία ἐπεξετάθη καὶ ἐπὶ τῶν Ἄγγλων.

Εἰς τὴν Δύσιν, λοιπόν, ἀπὸ τοῦ τέλους τοῦ 10ου αἰῶνος ἤρχισαν εἰς εὐρεῖαν κλίμακα οἱ διωγμοὶ τῶν «αἱρετικῶν». Τοιοῦτοι ἐθεωρήθησαν ὄχι μόνον οἱ ἔχοντες δοξασίας ἀντιθέτους ἐν πολλοῖς πρὸς τὴν διδασκαλίαν τῆς Ἁγ. Γραφῆς—ὡς οἱ Παυλικιανοί, οἱ Καθαροί, οἱ Βογομῖλοι, οἱ Ἀλβίγιοι, κτλ., αἱ πλεῖσται τῶν ὁποίων αἱρέσεων μετεφέρθησαν εἰς τὴν Δύσιν ἐκ τῆς Ἀνατολῆς—ἀλλὰ καὶ πάντες ὅσοι, δυσφοροῦντες διὰ τὴν ἐξαχρείωσιν τοῦ Χριστ. κλήρου καὶ τὰς ἀτελευτήτους δεισιδαιμονίας, αἵτινες εἶχον πλημμυρήσει τὴν Ἐκκλησίαν, ἐζήτουν τὴν ἐπάνοδον τῆς Χριστιανικῆς λατρείας καὶ διδασκαλίας εἰς τὴν ἁπλότητα καὶ καθαρότητα τῶν Ἀποστολικῶν χρόνων. Τοιοῦτοι ἦσαν πρὸ παντὸς οἱ ***Βαλδένσιοι,*** οἵτινες ἀνεφάνησαν ἐν Ἱσπανίᾳ, Γαλλίᾳ καὶ Β. Ἰταλίᾳ. Πᾶσαι αὗται αἱ αἱρέσεις ἀφ' ἑνὸς καὶ αἱ ἀναμορφωτικαὶ προσπάθειαι ἀφ' ἑτέρου κατεπνίγησαν εἰς τὸ αἷμα, Ὁ Παπισμός, διὰ τῶν μοναχικῶν του ταγμάτων—Δομινικανῶν, Φραγκισκανῶν. Αὐγουστινιανῶν καὶ ἄλλων—ἐξιχνίαζε τοὺς ζητοῦντας τὰς μεταρρυθμίσεις καὶ διὰ τῆς πολιτικῆς ἐξουσίας τοὺς συνελάμβανεν, ἐβασάνιζεν καὶ ἐθανάτωνεν κατὰ χιλιάδας. Θὰ μοῦ ἦτο ἀδύνατον νὰ σᾶς ἀπαριθμήσω τοὺς καέντας ἐπὶ τῆς πυρᾶς, σφαγέντας, ἀπαγχονισθέντας ἢ ἄλλως πως θανατωθέντας διὰ τὰς θρησκευτικάς των πεποιθήσεις κατὰ τὸν 11ον, 12ον, 13ον, 14ον, 15όν, καὶ 16ον αἰῶνα. εἰς πᾶσαν χώραν τῆς Δυτικῆς καὶ Κεντρικῆς Εὐρώπης. Ἔχω εἰς τὴν βιβλιοθήκην μου ἕνα τόμον ἐκ 1000 μεγάλων καὶ πυκνοτυπωμένων σελίδων—«Τὸ Βιβλίον τῶν Μαρτύρων», τοῦ Ἄγγλου Ἰωάννου Φόξ—τὸ ὁποῖον ἀπαριθμεῖ τὰ μαρτύρια μόνον τῶν ἐν Ἀγγλίᾳ θανατωθέντων διὰ τὰ θρησκευτικά των φρονήματα—φρονήματα σύμφωνα καθ' ὅλα μὲ τὴν διδασκαλίαν τῆς Ἁγίας Γραφῆς, ἀλλ' ἀντίθετα πρὸς τὰς ἑτεροδιδασκαλίας καὶ δεισιδαιμονίας τῆς Παπικῆς Ἐκκλησίας, Ἄλλως τε καὶ οὐκ ὀλίγοι ἐπιφανεῖς καὶ εὐσεβεῖς ἄνδρες ἐκάησαν ἐπὶ τῆς πυρᾶς πανηγυρικῶς ὑπὸ τοῦ Παπισμοῦ μόνον καὶ μόνον διότι ἠμφισβήτουν τὸ ἀλάθητον τοῦ Πάπα ἢ ἐζήτουν διόρθωσιν τῶν καταχρήσεων ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ. Τοιούτους δύναμαι ἐπὶ παραδείγματι νὰ ἀναφέρω τὸν Ἰταλὸν μοναχὸν Ἀρνόλδον τῆς Βρεσκίας (1155), τὸν μοναχὸν Σαβοναρόλαν (1498), τὸν Οὔσσιον (1415), τὸν Ἱερώνυμον τῆς Πράγας (1416), καὶ τὸν Ἰορδάνην Μπροῦνο (1600), καέντας δημοσίᾳ ἐπὶ τῆς πυρᾶς, καθὼς καὶ τὸν μέγαν φυσιοδίφην Γαλιλαῖον, ὅστις μετὰ δυσκολίας ἀπέφυγε τὴν πυράν, ἀποκηρύξας τὴν ἀνακάλυψίν του ὅτι ἡ γῆ κινεῖται περὶ τὸν ἥλιον!

Τὸ ἄγριον μισαλλόδοξον πνεῦμα, ἄλλως τε, τῆς Παπικῆς Ἐκκλησίας δὲν ἐξεδηλώθη μόνον ἐν τῇ Δύσει. ἀλλὰ καὶ ἐν τῇ Ἀνατολῇ, κατὰ τοὺς σκοτεινοὺς αἰῶνας. Ἡ Δ'. Σταυροφορία. ἀντὶ νὰ βαδίσῃ κατὰ τῶν ἀπίστων Σαρακηνῶν, ὡς

εἶχε προορισθῆ, ἐστράφη κατὰ τοῦ Χριστιανικοῦ Βυζαντινοῦ κράτους, τὸ ὁποῖον καὶ ἀνέτρεψεν, ἱδρύσασα ἐν Κωνσταντινουπόλει Λατινικὸν κράτος ὑπὸ τὸν Βαλδουῖνον. Καθ' ὅλα δὲ τὰ 57 ἔτη, καθ' ἃ διήρκεσε τὸ κρᾶτος τοῦτο, ἡ Ἀνατολικὴ Ἐκκλησία καὶ οἱ ὀπαδοὶ αὐτῆς μυρίας ὑπέστησαν πιέσεις, διωγμοὺς καὶ βιαιότητας ἐκ μέρους τῶν Λατίνων καλογήρων καὶ κληρικῶν, οἵτινες συνώδευον τοὺς Φράγκους κατακτητὰς καὶ διέθετον τὴν πολιτικὴν ἐξουσίαν κατὰ τῶν ἑτεροδόξων κατοίκων τῆς Ἀνατολῆς. Πολλὰς ἐπίσης θρησκευτικὰς καταπιέσεις ὑπέστησαν οἱ Ὀρθόδοξοι κάτοικοι τῶν Ἑλληνικῶν νήσων καί πόλεων, αἵτινες κατὰ τὸν Μεσαίωνα περιῆλθον ὑπὸ τὴν Ἑνετικὴν κυριαρχίαν—καταπιέσεις ὄχι μόνον πολιτικὰς καὶ φορολογικάς, ἀλλὰ καὶ καθαρῶς θρησκευτικάς, πρὸς ἐξαναγκασμὸν τῶν Ἑλλήνων νὰ ἀναγνωρίσωσι τὸν Πάπαν. Διὰ τοῦτο καὶ πολλάκις οἱ Ἕλληνες προὐτίμησαν τὸν Τουρκικὸν ζυγὸν ἀντὶ τοῦ Ἑνετικοῦ.

Ἡ καταδιωκτικὴ μανία τοῦ Παπισμοῦ κατὰ τῶν ἀντιφρονούντων πρὸς τὰς Παπικὰς διδασκαλίας ἐσυστηματοποιήθη εἰς τὴν Δύσιν κατὰ τὸν 13ον αἰῶνα διὰ τῆς ἱδρύσεως τῆς ***Ἱερᾶς Ἐξετάσεως,*** ἥτις ἦτο μία ὀργάνωσις διευθυνομένη ἐκ Ρώμης ὑπὸ τοῦ ἑκάστοτε Πάπα, καὶ εἶχε κλάδους εἰς πᾶσαν χώραν τῆς Δύσεως. Ἡ ὀργάνωσις αὕτη ἦτο σύστημα ἐκτάκτων δικαστηρίων πρὸς κολασμὸν τῶν «αἱρετικῶν». Τὰ δικαστήρια ταῦτα ἦσαν ἀνεξάρτητα ὄχι μόνον τῶν πολιτικῶν δικαστηρίων καὶ ἀρχῶν, ἀλλὰ καὶ αὐτῶν τῶν κατὰ τόπους ἐπισκόπων, καὶ ὤφειλον λόγον μόνον εἰς τὸν Πάπαν. Οἱ ***ἱεροεξετασταί,*** ἤτοι, δικασταὶ τῶν δικαστηρίων τούτων, ἦσαν σχεδὸν ἅπαντες καλόγηροι Δομινικανοί, οἵτινες διὰ παντὸς μέσου ἠσχολοῦντο νὰ ἀνακαλύπτουν «αἱρετικοὺς» καὶ πρὸς τοῦτο διέθετον ἀπολύτως καὶ τὴν τοπικὴν πολιτικὴν ἐξουσίαν καὶ τὸν τοπικὸν κλῆρον. Τοιαύτην τεραστίαν δύναμιν διαθέτοντες, συνελάμβανον οἱονδήποτε ἄνδρα ἢ γυναῖκα ἐπὶ τῇ ἐλαχίστῃ ὑπονοίᾳ «αἱρέσεως»· ὡς αἵρεσις δὲ ἐθεωρεῖτο νὰ ἔχῃ τις εἰς τὴν κατοχήν του ἀντίτυπον τῆς Ἁγ. Γραφῆς, ἢ νὰ ἐκφράζῃ φιλελευθέρας ἰδέας[1]. Οὐδείς, ὁσονδήποτε ὑψηλὰ ἱστάμενος, ἦτο ἀσφαλὴς κατὰ τῆς ἁρπάγης τῆς Ἱερᾶς Ἐξετάσεως· οὐδεὶς ἐτόλμα νὰ ὑπερασπισθῇ ἢ νὰ ἀποκρύψῃ πρόσωπον καταζητούμενον ὑπὸ τῆς Ἱ. Ἐξετάσεως, διότι θὰ ἐθεωρεῖτο συνένοχος καὶ θὰ συνελαμβάνετο. Ἐκεῖνο δέ, τὸ ὁποῖον ἔκαμνε τοὺς πάντας νὰ τρέμουν πρὸ τῆς καταχθονίου ταύτης ὀργανώσεως, ἦτο τὸ φοβερὸν μυστήριον, δι' οὗ περιεβάλλετο ἡ δρᾶσις αὐτῆς. Ὅταν πολίτης τις ἐξηφανίζετο, πάντες ἠννόουν ὅτι εἶχε συλληφθῆ ὑπὸ τῆς Ἱ. Ἐξετάσεως. Ἀπὸ τῆς στιγμῆς τῆς συλλήψεώς του διεκόπτετο δι' αὐτὸν πᾶσα ἐπικοινωνία μὲ τὸν ἔξω κόσμον. Ἐρρίπτετο εἰς σκοτεινὴν εἱρκτήν, ὑπεβάλλετο εἰς ἀνάκρισιν καὶ φρικώδη βασανιστήρια καὶ τέλος εἰσήγετο εἰς «δίκην». Ὑπεράσπισις τοῦ κατηγορουμένου δὲν ἐπετρέπετο, ἐνῷ τοὐναντίον ἐγίνοντο δεκτοὶ κατήγοροι, τοὺς ὁποίους οὔτε ἔβλεπεν οὔτε ἐγνώριζεν ὁ κατηγορούμενος, ὡς τοιοῦτοι δὲ κατήγοροι ἠδύναντο νὰ παραστοῦν καὶ κεκηρυγμένοι κακοῦργοι. Οἱ ἱεροεξετασταὶ ἐσπούδαζον νὰ παγιδεύσουν τὸν κατη-

---

(1) Σημειωτέον ὅτι μεταξὺ τῶν «αἱρετικῶν», διὰ τὴν «διόρθωσιν» τῶν ὁποίων ἱδρύθη ἐν Ἱσπανίᾳ ἡ Ἱ. Ἐξέτασις ἐπὶ Φερδινάνδου καὶ Ἰσαβέλλης, περιελαμβάνοντο καὶ οἱ Μαῦροι τῆς Ἱσπανίας, οἵτινες ἦσαν Μουσουλμᾶνοι, καὶ οἱ Ἑβραῖοι! Ἐχριστιανισμὸς διὰ τῆς σπάθης!

γορούμενον διὰ τεχνηέντων ἐρωτημάτων, πρὸς τὰ ὁποῖα ὁπωςδήποτε καὶ ἂν ἀπήντα, θὰ ἔδιδε λαβὴν εἰς μομφὴν ἐναντίον του. Σπανιώτατα ἠθφοῦτο ἄνθρωπος ὑπὸ τῶν δικαστηρίων τούτων· ἀλλὰ καὶ τότε ὁ ἀθφωθεὶς ἐπανήρχετο εἰς τὴν κοινωνίαν σωματικῶς κατεστραμμένος καὶ ἐστρεβλωμένος ἐκ τῶν ἀνηκούστων βασανιστηρίων, εἰς τὰ ὁποῖα εἶχεν ὑποβληθῆ.

Προσφυγὴ οὐδεμία ὑπῆρχε δι᾽ αὐτόν· οὐδὲ νὰ παραπονεθῇ κἂν ἐτόλμα, ἐκ φόβου μήπως καὶ πάλιν συλληφθῇ. Οἱ 999 ὅμως ἐπὶ τοῖς χιλίοις, ἅπαξ συλληφθέντες, οὐδέποτε ἐπανήρχοντο εἰς τὸν κόσμον, ἀλλ᾽ ἢ εὕρισκον τὸν θάνατον ἐντὸς τῆς εἱρκτῆς, εἴτε ὑποκύπτοντες εἰς τὰ βασανιστήρια εἴτε στραγγαλιζόμενοι ὑπὸ τῶν δημίων τῆς Ἱερᾶς Ἐξετάσεως, ἢ ἐκαίοντο δημοσίᾳ ἐπὶ τῆς πυρᾶς. Ἡ δὲ περιουσία των ἐδημεύετο ὑπὲρ τῆς Ἐκκλησίας.

Ἡ Ἱερὰ Ἐξέτασις ἐξηκολούθησε τὸ αἱματηρὸν καὶ κακοῦργον ἔργον αὐτῆς ἄνευ διακοπῆς ἀπὸ τοῦ 13ου μέχρι τέλους τοῦ 18ου αἰῶνος καὶ μέχρι τῶν πρώτων δεκαετηρίδων τοῦ 19ου αἰῶνος. Ἐννοεῖται ὅτι ἀπὸ τῆς Εὐαγγελικῆς Ἀναμορφώσεως τοῦ 16ου αἰῶνος καὶ ἐντεῦθεν, κατηργήθη ἐν Ἀγγλίᾳ, Γερμανίᾳ, Ὁλλανδίᾳ καὶ ταῖς Σκανδιναυϊκαῖς χώραις. Τῷ δὲ 1808 κατηργήθη ὑπὸ τοῦ Ναπολέοντος εἰς ὅσας Παπικὰς χώρας οὗτος ἐκυριάρχει. Ἀλλ' εἰς τὰς Παποκρατουμένας Ἱσπανικὰς καὶ Πορτογαλλικὰς ἀποικίας τῆς Ἀμερικῆς καὶ Ἀφρικῆς ἐξηκολούθησε νὰ ὀργιάζῃ ἐπί τινα ἀκόμη ἔτη, ἑωσοῦ αἱ ἀλλεπάλληλοι ἐπαναστάσεις τῶν κατοίκων τῆς Ν. Ἀμερικῆς κατὰ τῆς Ἱσπανικῆς κυριαρχίας κατέρριψαν καὶ τὸ τελευταῖον χαράκωμα τῆς ἐπαράτου ταύτης ὀργανώσεως.

Ἡ ἱστορία τῆς Ἱ. Ἐξετάσεως ἀποτελεῖ τὴν σκοτεινοτέραν σελίδα τῆς ἱστορίας τοῦ Χριστιανισμοῦ. Διάφοροι ἀπολογηταὶ αὐτῆς ἐζήτησαν νὰ τὴν δικαιολογήσωσιν ὡς ἐκ τῆς ἀκαταστασίας καὶ βαρβαρότητος τῶν σκοτεινῶν αἰώνων. Ἡ δικαιολογία ὅμως αὕτη καταπίπτει καὶ δι᾽ ἄλλους μὲν λόγους, ἀλλὰ καὶ ἐκ τοῦ ὅτι ἡ Ἱ. Ἐξέτασις διετηρήθη μέχρι πρὸ 100 ἐτῶν, παρ᾽ ὅλας τὰς προόδους εἰς τὸν πολιτισμὸν καὶ τὴν ἐλευθερίαν, ἃς ἐπετέλεσεν ἡ ἀνθρωπότης ἀπὸ τοῦ 16ου αἰῶνος καὶ ἐντεῦθεν. Δὲν πταίει λοιπὸν ἡ βαρβαρότης τῆς ἐποχῆς ἀλλ᾽ ἡ θηριωδία ἐκείνων, οἵτινες εἶχον τὴν ἀσέβειαν νὰ ἀξιῶσιν ὅτι εἶναι οἱ ἀντιπρόσωποι καὶ τοποτηρηταὶ ἐπὶ τῆς γῆς τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ, ὅστις ἐπὶ τοῦ Σταυροῦ συνεχώρησε τοὺς σταυρωτὰς Αὐτοῦ.

Ἐκεῖνο δέ, διὰ τὸ ὁποῖον ὁ Παπισμὸς εἶναι κυρίως ἀναπολόγητος, εἶναι ὄχι μόνον ὅτι συνέλαβε καὶ ἐπραγματοποίησε τὴν ἰδέαν μιᾶς τοιαύτης καταχθονίου καὶ θεοστυγοῦς ὀργανώσεως, ἀντιθέτου πρὸς πᾶσαν ἀντίληψιν Χριστιανισμοῦ καὶ ἀνθρωπίνης δικαιοσύνης, ἀλλὰ καὶ ὅτι μέχρι σήμερον οὐδέποτε ὡς Ἐκκλησία ἀπεδοκίμασε τὰς θηριωδίας τῆς Ἱ. Ἐξετάσεως. Τοῦθ᾽ ὅπερ σημαίνει ὅτι θεωρεῖ τὰς θηριωδίας ἐκείνας ὡς καλῶς διαπραχθείσας καὶ ὅτι θὰ ἐξηκολούθει νὰ τὰς διαπράττῃ καὶ σήμερον ἔτι, ἐὰν εἶχε τὴν πρὸς τοῦτο δύναμιν.

(ἀκολουθεῖ)

Ο ΑΘΛΗΤΗΣ ΤΩΝ ΦΙΛΙΠΠΩΝ

Διήγημα τῶν Ἀποστολικῶν χρόνων.

(Ἐκ τοῦ Ἀγγλικοῦ).

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ 17ον

(συνέχεια)

Ὅταν μετὰ δύο ἡμέρας ὁ Πολιτάρχης Γάϊος ἐπέστρεψεν εἰς Θεσσαλονίκην, ὁ πρῴην τρόφιμος τῶν κατέργων Φλάβιος προσήχθη ἐνώπιόν του πρὸς ἀνάκρισιν, καὶ εὐθὺς ἀνεγνωρίσθη ὅτι ἦτο ἕνας δολοφόνος καὶ δραπέτης, ὅστις ἐξηφανίσθη εἴς τι ναυάγιον κατὰ τὰ παράλια τῆς Ἰταλίας. Ἐπιστεύθη τότε ὅτι εἶχε πνιγῆ μαζὺ μὲ τοὺς αἰχμαλώτους. Πράγματι ὅμως εἶχε διασωθῆ ὡς ἐκ θαύματος, κολυμβῶν, ἀφοῦ δὲ ἔφθασεν εἰς τὴν ξηρὰν καὶ εὑρέθη ἐλεύθερος, εὐθὺς ἐσχεδίασε τρόπον ζωῆς ἀνέτου, ἐκμεταλλευόμενος τὴν ἐργασίαν τῶν ἄλλων. Προσέλαβε σύντροφον ἕνα Σύριον τῆς αὐτῆς μὲ τὸν ἑαυτόν του ἠθικῆς ὑποστάθμης καὶ ἐπὶ κάμποσον καιρὸν ἔζησαν διὰ μικροκλοπῶν καὶ καταχρήσεων. Ἀλλὰ μίαν ἡμέραν ἐν Ρώμῃ ἐνῷ διήρχοντο μίαν ἀπὸ τὰς ἀριστοκρατικὰς ὁδούς, εὑρῆκαν ἀνοικτὴν μικρὰν μανδρόθυραν, ἥτις τοὺς εἰσήγαγε εἰς μαρμαρόστρωτον αὐλὴν περιστοιχισμένην ὑπὸ κιόνων ἐκ λευκοῦ μαρμάρου, μὲ συντριβάνιον ἀναβλύζον εἰς τὸ μέσον δεξαμενῆς μαρμαρίνης, παρὰ τὴν ὁποίαν ἔπαιζεν ἓν μικρὸν κοράσιον πέντε ἢ ἓξ ἐτῶν. Ἀστραπιαίως ἔρριψεν ὁ Φλάβιος τὸν μανδύαν του καὶ περιετύλιξε τὸ σῶμα καὶ τὴν κεφαλὴν τῆς μικρᾶς, εἰς τρόπον ὥστε νὰ μὴ δύναται νὰ φωνάξῃ, καὶ μὲ ἴσην ταχύτητα ἐξῆλθε τῆς αὐλῆς καὶ ἐγένετο ἄφαντος.

Ὅλαι αὐταὶ αἱ λεπτομέρειαι ἀπεσπάσθησαν ἀπὸ τὰ χείλη τοῦ Φλαβίου ὑπὸ τὸ κράτος σκληρῶν βασανιστηρίων, ἀλλ' ἐστάθη ἀδύνατον νὰ εἴπῃ τὸ ὄνομα τοῦ ἰδιοκτήτου τοῦ μεγάρου ἐκείνου καὶ πατρὸς τῆς μικρᾶς, οὔτε καὶ νὰ ὑποδείξῃ τὴν ὁδόν, εἰς τὴν ὁποίαν εὑρίσκετο τὸ μέγαρον. Ἂν δὲ καὶ ὑπὸ τὴν ἀγωνίαν τῶν βασάνων ἐξεφώνει ἀγρίως διάφορα ὀνόματα, ἔπραττε τοῦτο ὑπὸ τὸ κράτος τοῦ πόνου ὡς ἐπείσθησαν οἱ βασανισταί του, οἵτινες οὐδὲν ἄλλο εἶχον πλέον νὰ πράξουν ἢ νὰ τὸν στείλουν ὀπίσω εἰς τὰ κάτεργα, ὁπόθεν εἶχε δραπετεύσει.

Κατὰ τὴν ἀνάκρισιν ὡμολόγησε καὶ τὰ σχετικὰ μὲ τὴν μικράν, τὴν ὁποίαν ἀπήγαγε. Ἡ ἀρχική του σκέψις ἦτο νὰ διαπραγματευθῇ μὲ τὴν οἰκογένειάν της διὰ νὰ πληρώσουν λύτρα· ἀλλὰ τοῦτο ἦτο καὶ ἐπικίνδυνον καὶ δὲν τὸ ἐξετέλεσε. Ἀνεχώρησε λοιπὸν ἐκ Ρώμης μὲ τὸ κοράσιον καὶ φθάσας εἰς τὴν Νικόπολιν, τὸ ἀφῆκεν ἐκεῖ εἰς τὴν φροντίδα μιᾶς γυναικός, Φρύνης τὸ ὄνομα, καὶ τότε ἤρχισε νὰ σκέπτεται νὰ πωλήσῃ τὴν μικρὰν ὡς δούλην. Ὅταν ἐπὶ τέλους κατώρθωσε νὰ εὕρῃ ἀγοραστὴν καὶ μετέβη μετ' αὐτοῦ διὰ νὰ τὴν παραδώσῃ, ἡ μικρὰ εἶχε γίνει τόσον καχεκτικὴ καὶ ἀναιμική, ὥστε ὁ ἀγοραστὴς ἀνεκάλεσε τὴν προσφοράν του καὶ ὁ Φλάβιος ἐγκατέλειψε τὸ κοράσιον. Ἀπὸ πολὺν χρόνον ἔπειτα πάλιν ἦλθε διὰ νὰ τὴν παραλάβῃ, ἀλλ' αὕτη ἔκειτο βαρέως ἀσθενὴς καὶ ἐπὶ μῆνας εὑρίσκετο μεταξὺ ζωῆς καὶ θανάτου, ὅταν δὲ τέλος ἀνέλαβε τὰς δυνάμεις της εἶχε περιπέσει εἰς ψυχοπάθειαν καὶ εὑρίσκετο ἀπολύτως ὑπὸ τὴν ἐξουσίαν τῆς

θελήσεως τοῦ Φλαβίου. Οὗτος λοιπὸν τὴν ἐξεμεταλλεύθη ὡς μάντιδα καὶ τὴν ἐδίδαξε διαφόρους χρησμοὺς καὶ ἄσματα Πυθικά, τὰ ὁποῖα αὐτὴ ἀπήγγελλε περιφερομένη εἰς τὰς ὁδοὺς τῶν διαφόρων πόλεων τῆς Ἑλλάδος, ἕως ὅτου κατήντησεν εἰς τοὺς Φιλίππους, ὅπου ἡ μετὰ τοῦ Ἀποστόλου Παύλου συνάντησίς της τὴν κατέστησεν ἄχρηστον εἰς τοὺς κυρίους της. Αἱ λοιπαί της περιπέτειαι, ἡ νεκροφάνεια καὶ νεκρανάστασις, ἡ συνάντησίς της μὲ τοὺς εὐσεβεῖς ἐμπόρους παρὰ τὰ σπήλαια τῶν νεκρῶν, καὶ ἡ ἐφεξῆς πορεία της εἶναι ἤδη γνωστὰ εἰς τὸν ἀναγνώστην.

Ὅταν παρὰ τοῦ συζύγου της ἡ Οἰνόη ἤκουσε τὰς διαφόρους ὁμολογίας τοῦ Φλαβίου ὑπὸ τὰ βασανιστήρια, ἐγίνετο ὁλοὲν σκεπτικωτέρα, καὶ τέλος εἶπεν:

— «Ὅλαι αὐταὶ αἱ ὁμολογίαι δεικνύουν ὅτι ἡ Αἰγίσθη κατάγεται ἀπὸ οἰκογένειαν εὐγενῆ. Τοῦτο δὲ ματαιώνει ὅλα τὰ σχέδιά μου! Πῶς νὰ τὴν δώσω εἰς ἕνα ἔμπορον; ναὶ μὲν λαμπρὸν νέον, ἀλλὰ σειρᾶς πολὺ κατωτέρας τῆς ἰδικῆς της!»

— «Ἀλλὰ ἀγαπητὴ Οἰνόη» εἶπεν ὁ Γάϊος «τὸ ἐμπόριον καὶ ὅλαι ἐν γένει αἱ τέχναι καὶ τὰ βιοποριστικὰ ἐπαγγέλματα σήμερον ἔχουν ὁλοὲν μεγαλειτέραν ἀξίαν εἰς τὴν ἐκτίμησιν τῶν ἀνθρώπων. Ἐκτὸς τούτου, ποῖος μᾶς βεβαιοῖ ὅτι ἡ Αἰγίσθη εἶναι νόμιμος θυγάτηρ εὐπατρίδου; Ἴσως εἶναι νόθον τέκνον τινὸς τοιούτου ἐκ δούλης.»

— «Ἀλλὰ δὲν εἶπεν ὁ Φλάβιος ὅτι τὰ ἐνδύματά της ἦσαν πλουσιώτατα;»

— «Τί μὲ τοῦτο; Εἰς τὴν Ρώμην κατ᾽ αὐτὰς δὲν εἶδα παιδὶ εὐπατρίδου πολυτελέστερα ἐνδεδυμένον ἀπὸ τὸν μικρὸν Βρεττανὸν αἰχμάλωτον τὸν ὁποῖον ἔφερε ἀπὸ τὴν ἐκστρατείαν ὁ νεαρὸς στρατηγός μας Ὄθων. Οὔτε μικρὸς πρίγκιψ ἐφόρει ἐνδύματα τόσον πλούσια. Εἶχε καὶ ἰδιαιτέραν ὑπηρεσίαν σὰν τὸν μικρόν μας Ἴωνα!»

— «Ξεύρω, ξεύρω. Εἶναι ἕνας ἀνόητος συρμὸς ἐπιδείξεως ποῦ τὰ θέλει αὐτά. Ἀλλὰ πῶς νὰ πληροφορηθῶμεν ποῖοι ἦσαν οἱ γονεῖς τῆς Αἰγίσθης;»

Ἐπηκολούθησε τότε συζήτησις, τὴν ὁποίαν ἡ Οἰνόη διέκοψε μὲ τὴν ἐρώτησιν:

— Ἀλήθεια, μὲ ποίας οἰκογενείας ἐσχετίσθης ὅταν ἦσουν εἰς τὴν Ρώμην;»

— «Περισσότερον μὲ τὴν οἰκογένειαν τοῦ Μάρκου Κλαυδίου, τὸν ὁποῖον ὡς ἐνθυμεῖσαι, ἐγνωρίσαμεν καλὰ ὅταν ἦτο εἰς τὴν Μακεδονίαν. Εἶναι υἱὸς τοῦ Ἀλευθίου, ὅστις εἶχε ὑποπέσει ὑπὸ τὴν δυσμένειαν τοῦ Αὐτοκράτορος Κλαυδίου καὶ ηὐτοκτόνησε. Ἀφῆκε χήραν, τὴν Παμφίλην καὶ δύο τέκνα τὸν Μάρκον καὶ μίαν μικροτέραν κόρην. Νομίζω ὅτι αὐτὴ ἀπέθανε πολὺ μικρά. Τοῦτο ἐννόησα ἀπὸ ὅσα εἶπεν ἡ κυρία Παμφίλη. Ἡ οἰκογένεια αὐτὴ ἔζησε μακρὰν τῆς αὐτοκρατορικῆς αὐλῆς μετὰ τὸν θάνατον τοῦ πατρός, ἀλλ᾽ ὁ υἱὸς ἀνεδείχθη καὶ ἀπολαμβάνει τὴν εὔνοιαν τοῦ Νέρωνος.»

Ἑβδομάδας τινὰς μετὰ τὴν συνομιλίαν αὐτὴν ἐτελοῦντο οἱ γάμοι τῆς Αἰγίσθης καὶ τοῦ Ἡρακλέους εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ Πολιτάρχου Γαΐου. Προηγουμένως ὅμως, ὁ Ἡρακλῆς εἶχε πληροφήσει τὸν Γάϊον καὶ τὴν σύζυγόν του, ὅτι ἐχειροτονήθη διάκονος τῆς Χριστιανικῆς Ἐκκλησίας τῶν Θεσσαλονικέων, καὶ ὅτι τοῦ λοιποῦ, ἀντί νὰ μετέρχεται τὸ βιοποριστικὸν ἐπάγγελμα τοῦ πλανοδίου μικροπωλητοῦ, θὰ ἦτο μόνιμος ἐν Θεσσαλονίκῃ, ἐγκατεστημένος ὡς ἰδιοκτήτης ἐμπορικοῦ

καταστήματος, χάρις εἰς τὴν ἀδελφικὴν συνδρομὴν εὐπόρων τινῶν Χριστιανῶν, οἵτιτες τῷ εἶχον δανείσει τὰ ἀναγκαῖα πρὸς τοῦτο κεφάλαια.

Ἐξ ἄλλου δὲ ὁ Γάϊος ἔκαμε γνωστὰ εἰς τὸν Ἡρακλῆ ὅσα εἶχε πληροφορηθῆ περὶ τῆς πιθανῆς ὑψηλῆς καταγωγῆς τῆς Αἰγίσθης, ἀφίνων εἰς τὸν Ἡρακλέα τὴν εὐθύνην τοῦ νὰ ἀνακοινώσῃ ταῦτα εἰς τὴν Αἰγίσθην, ὁπότε ἤθελε κρίνει τοῦτο συμφέρον. Ὁ Ἡρακλῆς ὅμως δὲν ἦτο ποσῶς φιλόδοξος· δὲν εἶχε βλέψεις κοσμικῆς προαγωγῆς, οὔτε διὰ τὸν ἑαυτόν του, οὔτε διὰ τὴν σύζυγόν του, ἔκρινε δὲ καλὸν νὰ μὴ δοθῇ ἀφορμὴ ὅπως ἀνανεωθοῦν εἰς τὴν μνήμην αὐτῆς αἱ παλααὶ καὶ θλιβεραὶ σκηναὶ τῆς προτέρας του ζωῆς καὶ τῆς σκληρᾶς ἐκείνης δουλείας, ἀλλ' οὔτε καὶ νὰ διεγερθοῦν ἐλπίδες, ἐνδεχομέναι νὰ διαψευσθοῦν. Διὰ νὰ μὴ διιταραχθῇ λοιπὸν ἡ ψυχικὴ γαλήνη, τὴν ὁποίαν μετὰ τόσους κλονισμοὺς αὕτη εἶχε κατορθώσει ν' ἀποκτήσῃ, τὴν ἀφῆκεν ἐν ἀγνοίᾳ ἐπὶ τοῦ παρόντος, ὅλων τούτων. Καὶ οὕτως ἡ Αἰγίσθη, ἥσυχος ἐκ τῆς γνώσεως ὅτι ἦτο ἐλευρέρα πλέον σωματικῶς καὶ πνευματικῶς, εἰσῆλθεν εἰς τὴν νέαν ζωὴν ἥτις διηνοίγετο πρὸ αὐτῆς,

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ 18ον

Ἐνῷ αὐτὰ συνέβαινον εἰς τὴν Θεσσαλονίκην, ἡ ἐκκλησία, τὴν ὁποίαν ὁ Ἀπόστολος Παῦλος εἶχε φυτεύσει εἰς τοὺς Φιλίππους, ηὔξανεν ἀριθμητικῶς καὶ ἐπροώδευε πνευματικῶς. Ὄχι μόνον δὲ τοῦτο, ἀλλὰ καὶ τὸν πνευματικόν των πατέρα, ὅστις πρῶτος τοὺς ἐκήρυξε τὸν Χριστόν, οἱ Φιλιππήσιοι Χριστιανοὶ παρηκολούθουν, τώρα μακρὰν εὑρισκόμενον εἰς τὰς περιοδείας του, προσευχόμενοι ὑπὲρ ἐνισχύσεώς του εἰς τὸ ἱερόν του ἔργον καὶ ἐνισχύοντες αὐτὸν οἰκονομικῶς διὰ ἐπανειλημμένων χρηματικῶν εἰσφορῶν διὰ τὴν συντήρησίν του τὴν ἀτομικήν καθότι ὁ μέγας Ἀπόστολος οὐδένα ἄλλον πόρον ζωῆς εἶχεν, εἰμὴ ὅ,τι ἐκέρδιζεν ἐκ τῆς τέχνης του ἐργαζόμενος ὡς σκηνοποιός (1), καὶ τοῦτο διὰ νὰ μὴ ἐπιβαρύνῃ τοὺς ἀκροωμένους τὸ κήρυγμα τοῦ Εὐαγγελίου. Τοῦτο δὲ ἀναγνωρίζοντες οἱ Φιλιππήσιοι Χριστιανοὶ ἐπροθυμοποιοῦντο νὰ κάμωσιν ὅσον τὸ δυνατὸν γενναιοτέρας τὰς αὐτοπροαιρέτους συνδρομάς των, ἃς ὑπηγόρευεν ἀγάπη καὶ σεβασμός. Μάλιστα δὲ ὡς κομισταὶ τῶν συνδρομῶν τούτων προσεφέροντο οἱ μᾶλλον ἀφωσιωμένοι ἐκ τῆς ἀδελφότητος, οἵτινες ἐδράττοντο προθύμως τῆς εὐκαιρίας τοῦ νὰ ἐπανίδωσι καὶ συνομιλήσωσιν πάλιν μετὰ τοῦ Παύλου.

Τὸ γόητρον τοῦ Παύλου δὲν προήρχετο μόνον ἐκ τοῦ ἐμπνευσμένου κηρύγματος, τὸ ὁποῖον συνήρπαζε, συνεκλόνιζε καὶ ἔπειθε τοὺς ἀκροατάς, ἀλλὰ καὶ ἐκ τῆς θαυμασίας λεπτότητος, ἥτις ἐχαρακτήριζεν ὅλας τὰς σχέσεις του μὲ ἀνθρώπους παντὸς βαθμοῦ ἀναπτύξεως. Τῇ ἀληθείᾳ ἐγένετο «τοῖς πᾶσι τὰ πάντα», ὡς ἐν μεγάλῃ ταπεινοφροσύνῃ ὡμολόγει ὁ ἴδιος. Τηρητὴς τῶν θεσμῶν τῆς κοινωνικῆς συμπεριφορᾶς ἀπέναντι τῶν κοσμικῶν, σοφὸς μὲ τοὺς διανοουμένους, διαλλακτικὸς μὲ τοὺς φιλονείκους, ἄοκνος εἰς τὴν ἐργασίαν ὅπου ἀπητεῖτο δράσις, ὅταν δὲ τὸ θέλημα τοῦ Κυρίου ἐπέβαλλεν ἀδράνειαν καὶ ὑπομονήν, καρτερικὸς ἐν τῇ ἀπραξίᾳ καὶ ἀνελλιπὴς ἐν τῇ προσευχῇ.

(1) Κατὰ τὸ ἐπικρατοῦν παρ' Ἰουδαίοις ἔθιμον, πᾶν ἄρρεν ἐδιδάσκετο μίαν τέχνην, ἀδιάφορον εἰς ποίαν τάξιν κοινωνικὴν ἀνῆκε καὶ πόσον ἦτο οἰκονομικῶς ἀνεξάρτητος.

Εἰς τὸν οἶκον τοῦ Ἰουνίου ἡ ζωὴ διέρρεεν ἡσύχως καὶ σχεδὸν ὁμαλῶς. Ἡ Ἐλισάβετ καὶ ἡ Ἐλπινίκη συνετήρουν τὴν οἰκογένειαν μὲ τὴν καλαθοποιΐαν, ἡ Ἐλπινίκη μάλιστα, διδαχθεῖσα παρὰ τῆς Λυδίας, ὕφαινε καὶ λεπτότατα ὑφάσματα μάλλινα καὶ λινά, διὰ τῶν ὁποίων ηὐξάνοντο σημαντικῶς αἱ εἰσπράξεις των. Ἀλλ᾽ ἐκτὸς τῆς ὑλικῆς ζημίας, ἥτις προῆλθεν ἀπὸ τὴν ἀπόλυσιν τοῦ Ἰουνίου, ὁ ἠθικός του χαρακτὴρ εὑρίσκετο εἰς θλιβερὰν κατάστασιν, κατὰ τῆς ὁποίας ἡ εὐσεβὴς σύζυγός του εὑρέθη ὅλως ἀνίκανος νὰ παλαίσῃ. Μόνον δὲ ὁ Κύριος ἠδύνατο νὰ γνωρίζῃ τὴν ἀπελπισίαν ἥτις τὴν ἐκυρίευσεν, ὅταν ἔβλεπε τὸν σύζυγόν της νὰ ἐκπίπτῃ εἰς κτηνώδη ἀπάθειαν ἀπὸ ἡμέρας εἰς ἡμέραν, νὰ ἀδιαφορῇ τελείως διὰ τὴν εὕρεσιν οἱασδήποτε ἐργασίας, καὶ νὰ διέρχεται τὰς ἡμέρας του μὲ τοὺς ἄλλους ἀέργους—τοὺς κηφῆνας, οἵτινες ἐπλημμύρυζον τὴν Ἑλληνικὴν ἀγορὰν—συζητοῦντες ὅλα τὰ νέα καὶ καταπνίγοντες τὰς τυχὸν τύψεις τῆς συνειδήσεως εἰς τὸν οἶνον· Τὸ δὲ χείριστον, ὁ Ἰούνιος, ἀντὶ νὰ ὁμολογήσῃ ὅτι αὐτὸς ἦτο ὑπαίτιος ὅλων τῶν συμφορῶν τῆς οἰκογενείας του, τὰ ἀπέδιδεν ὅλα εἰς τὸν «φανατισμὸν» τῆς συζύγου του!

Ἡ Ἐλισάβετ, ἂν καὶ διετήρει ὅλην τὴν γλυκύτητα καὶ ὑπομονήν της καὶ δὲν ἐξέφραζε τὸν βαθὺν πόνον ὅστις κατέτρωγε τὴν ψυχήν της, ἐγίνετο ἀπὸ ἡμέρας εἰς ἡμέραν ὠχροτέρα, ἰσχνοτέρα καὶ εἰς τὴν φυσιογνωμίαν της ἀπετυποῦτο βαθμηδὸν μία ὄψις ἀσύνηθης, ἀποτέλεσμα τῆς ἰσχυρᾶς τάσεως τῶν μυῶν. Ἡ Ἐλπινίκη, ἥτις παρηκολούθει ἔντρομος τὴν ἀλλοίωσιν του προσώπου τῆς προστάτιδός της, ἀπέδιδε τοῦτο εἰς τὰς δυσκολίας, τὰς ὁποίας ὡς Χριστιανικὴ οἰκογένεια, ἀνεγνωρισμένη, συνήντων εἰς τὸ βιοποριστικόν των ἐπάγγελμα, ἐν μέσῳ κοινωνίας εἰδωλολατρικῆς, ὅπου ὅλος ὁ πολιτειακὸς καὶ κοινωνικὸς βίος ἦτο στενῶς συνυφασμένας μὲ τὴν λατρείαν τῶν θεοτήτων τῆς Ἑλλάδος καὶ τῆς Ρώμης. Ἀπὸ ὅλα ταῦτα ἀπεκλείοντο οἱ Χριστιανοί, ὅταν δὲ ἐλάμβανον παραγγελίαν διὰ καλάθια προωρισμένα διὰ τὰς κανηφόρους τῶν πομπῶν, μὲ συμβολικὴν διακόσμησιν εἰδωλολατρικήν, ἡ Ἐλισάβετ δὲν τὰς ἐδέχετο, ἡ δὲ Ἐλπινίκη διὰ τὸν αὐτὸν λόγον ἠναγκάζετο νὰ ἀρνηθῇ νὰ ὑφάνῃ τὰ ὡραιότερά της λινὰ ὑφάσματα διὰ χρῆσιν τῶν ἱερέων ἢ τῶν ναῶν. Ἐπὶ πλέον, ὁ Ναδάβ, ὅστις ἀναπτυχθεὶς σωματικῶς καὶ πνευματικῶς ἦτο τὸ στήριγμα τῶν ἐλπίδων τῆς μητρός του διὰ τὸ μέλλον, δὲν εὕρισκεν εὐκόλως ἐργασίαν, διότι κάθε τεχνίτης ἐπροτίμα μαθητὴν ὅστις νὰ ἐργάζεται καὶ νὰ ἀργῇ συμφώνως μὲ τὰς ἀπαιτήσεις τῆς ἐθνικῆς θρησκείας, ὄχι νὰ ἀπουσιάζῃ τὰς Κυριακὰς καὶ νὰ ἀρνῆται νὰ ἐνδίδῃ εἰς τὰς διαταγὰς τοῦ κυρίου του, προκειμένου νὰ ἐκλέξῃ μεταξὺ τοῦ Χριστιανικοῦ καθήκοντος καὶ τοῦ ὑλικοῦ συμφέροντος.

Παρ᾽ ὅλας ὅμως αὐτὰς τὰς δυσχερείας ὁ Θεὸς δὲν ἀφῆκε τὰ τέκνα του ταῦτα ἀπροστάτευτα. Θαυμασίως—διὰ νὰ μὴ εἴπωμεν θαυματουργικῶς—ἐν τῇ ὥρᾳ τῆς μεγίστης ἀνάγκης, ἡ βοήθεια ἤρχετο. Κατὰ βάθος, λοιπόν, δὲν ἦτο ἡ οἰκονομικὴ κατάστασις, ἀλλ᾽ ἡ ἠθικὴ κατάπτωσις τοῦ δυστυχοῦς Ἰουνίου, ἥτις ἀπετέλει τὸν ἀθεράπευτον πόνον τῆς Ἐλισάβετ, τῆς ὁποίας τὰ κόκκινα καὶ πρησμένα βλέφαρα ἐμαρτύρουν κάθε πρωΐ, ὅτι εἶχε διέλθει τὴν νύκτα χύνουσα δάκρυα ἀπελπισίας.

(ἀκολουθεῖ)